

Gemeente
West
Maas en
Waal

PROGRAMMA BEGROTING 2024 -2027

Datum raadsbehandeling: 8 november 2023

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Aanbieding aan de raad	3
Vaststellingsbesluit	5
Leeswijzer	6
Deel 1 - Programma's	9
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	10
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	14
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	18
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	21
Programma 5 - Bedrijfsvoering	24
Algemene dekkingsmiddelen	27
Recapitulatie van baten en lasten	29
Deel 2 - Paragrafen	30
Paragraaf Lokale Heffingen	31
Paragraaf Weerstandsvermogen	44
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	54
Paragraaf Financiering	59
Paragraaf Bedrijfsvoering	63
Paragraaf Verbonden partijen	73
Paragraaf Grondbeleid	81
Openbaarheidsparagraaf	86
Deel 3 - Financiën	87
Algemeen	88
Kaders en uitgangspunten	89
Financieel meerjaren perspectief	91
Overzicht van baten en lasten	99
Overzicht van incidentele baten en lasten	102
Structureel begrotingssaldo	104
Geprognosticeerde balans	105
EMU saldo	106
Deel 4 - Bijlagen	107
Bijlage 1 - Overzicht personeel en organisatie	108
Bijlage 2 - Overzicht vaste activa	109
Bijlage 3 - Meerjaren investeringsplan	110
Bijlage 4 - Overzicht reserves en voorzieningen	113
Bijlage 5 - Risicoregister	115
Bijlage 6 - Samenstelling college van burgemeester en wethouders	120
Bijlage 7 - Kerngegevens	123
Bijlage 8 - Taakvelden	124
Bijlage 9 - Lijst met afkortingen	130
Bijlage 10 - Algemene uitkering	133

AANBIEDING AAN DE RAAD

We bieden de Programmabegroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 aan. Deze begroting is opgesteld binnen de kaders die u bij de vaststelling van de Voorjaarsnota 2023 hebt bepaald. Financieel uitgangspunt voor de opstelling van deze Programmabegroting is het in de Voorjaarsnota gepresenteerde financieel meerjarig beeld.

Alle bekende ontwikkelingen tot en met 1 september 2023 zijn verwerkt. Informatie die na deze datum bekend werd komt in de Najaarsnota 2023. In de Programmabegroting zijn meerdere financiële ontwikkelingen verwerkt. De grootste ontwikkelingen in 2024 (vanaf € 50.000,-) zijn:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Armoedebeleid - verruiming	-125 N	-125 N	-125 N	-125 N
Gemeentelijke gebouwen - Energielasten	69 V	71 V	71 V	72 V
Jeugd Behandeling - POH-JGGZ	-113 N	0 V	0 V	0 V
Jeugd residentieel - Pilots afbouw driemilieusvoorzieningen	-100 N	0 V	0 V	0 V
MGR - Begroting 2024-2027	-134 N	-150 N	-114 N	-51 N
Openbare verlichting - energielasten	70 V	35 V	5 V	-10 N
Personeelslasten 2024-2027	-182 N	-186 N	-190 N	-194 N
Riolering - Actualisatie	69 V	70 V	171 V	116 V
Schuldhelpverlening - Gewijzigde inkoop producten en overhead	81 V	81 V	81 V	81 V

Een onderbouwing van deze (en andere) financiële ontwikkelingen staat in deel 3 van deze Programmabegroting. Op basis van de huidige inzichten ziet het meerjarenperspectief er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Financieel meerjarenperspectief ontwikkeling	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo					
Programmabegroting 2023-2026	99 V	1.495 V	2.353 V	175 V	175 V
Wijzigingen tot Najaarsnota 2022	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Najaarsnota 2022	-103 N	-41 N	-51 N	-62 N	-62 N
Wijzigingen na Najaarsnota 2022	573 V	1.504 V	1.721 V	1.899 V	1.899 V
Wijziging tot voorjaarsnota 2023	0 V	-109 N	-109 N	-109 N	-143 N
Structurele effecten jaarrekening	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Voorjaarsnota 2023	-1.137 N	-2.831 N	-3.212 N	-3.044 N	-4.250 N
Wijzigingen tot Programmabegroting 2024 (incl. meicirculaire 2023)	91 V	703 V	847 V	553 V	1.136 V
Stand voor opstellen Begroting	-478 N	722 V	1.550 V	-588 N	-1.246 N
Financieel effect Begroting	0 V	-424 N	-236 N	233 V	510 V
Eindstand na vaststelling Begroting	-478 N	298 V	1.314 V	-355 N	-736 N

P&C-cyclus

De planning en control cyclus ziet er voor het begrotingsjaar 2024 als volgt uit:

- Voorjaarsnota 2023 (raadsbesluit 6 juli 2023)
- Programmabegroting 2024 - 2027 (raadsbesluit 8 november 2023)
- Najaarsnota 2024 (planning raadsbesluit december 2024)
- Jaarrekening 2024 (planning raadsbesluit juli 2025)

Indeling van het document

Alle documenten uit deze planning en control cyclus hebben dezelfde opzet om de vergelijkbaarheid zo groot mogelijk te maken.

Deel 1 bevat de Programma's

In dit deel staan per programma de missie, visie, maatschappelijk effect, doelstellingen, activiteiten, indicatoren en de kosten.

Deel 2 bevat de Paragrafen

In dit deel zijn de verplichte paragrafen opgenomen die u inzicht geven in 8 belangrijke thema's,

Deel 3 bevat de financiën

In dit deel staan de kaders en uitgangspunten voor het maken van de Programmabegroting. Ook wordt het financieel meerjarenperspectief getoond. Hierin zijn alle bekende mutaties verwerkt en toegelicht.

Deel 4 bevat de bijlagen

In dit deel staan de bijlages die van belang zijn voor het lezen en begrijpen van deze Programmabegroting.

Besluitvorming

Wij zien als college uit naar de voorbereidingsronde op 26 oktober 2023.
Uiteraard bent u vooraf in de gelegenheid om technische vragen te stellen.

Vervolgens zal de formele behandeling van deze Programmabegroting 2024 plaats vinden in uw raadsvergadering van 8 november 2023.

Wij vertrouwen op een constructief overleg met uw raad.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WEST MAAS EN WAAL,

De gemeentesecretaris,

P.G. (Perry) Arissen

De burgemeester,

V.M. (Vincent) van Neerbos

VASTSTELLINGSBESLUIT

Gemeente
West
Maas en
Waal

Onderwerp:

Vaststelling Programmabegroting 2024 en
Meerjarenbegroting 2025-2027

Nr. "invullen door griffier"

De Raad van de gemeente West Maas en Waal,

Gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders, d.d. 26 september 2023, nr. Z.091894

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet.

BESLUIT:

- 1) De Programmabegroting 2024 vast te stellen.
- 2) Kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2025-2027.
- 3) Als onderdeel van de begroting 2024 een krediet van € 3.279.000 beschikbaar te stellen voor geplande investeringen in 2024 (Bijlage 3).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering op 8 november 2023.

DE RAAD VAN DE GEMEENTE WEST MAAS EN WAAL,

De griffier,

De voorzitter,

C. (Elles) Jansen-Bouwman

V.M. (Vincent) van Neerbos

LEESWIJZER

Inleiding

De programmabegroting is opgebouwd uit vier delen.

Deel 1 Programma's

Deel 2 Paragrafen

Deel 3 Financiën

Deel 4 Bijlagen

Hieronder wordt kort aangegeven welke informatie de vier delen bieden.

Deel 1 - Programma's

Missie

Elk programma dient bij te dragen aan het realiseren van de missie en visie van de gemeente, zodat de som van programma's hier een complete invulling aan geeft. De missie en de visie vormen de kapstok voor de huidige bestuursperiode.

Gemeentelijke kaders

De programma's zijn thematisch opgebouwd uit verschillende beleidsvelden. Met beleidsnota's wordt periodiek het beleid geactualiseerd. Per programma wordt in beeld gebracht welke beleidsnota's op dit moment werkzaam zijn.

Visie

Per programma is een deelvisie opgesteld die bijdraagt aan de totaalvisie. Dit maakt inzichtelijk wat welk programma bijdraagt aan het toekomstbeeld van de gemeente in 2026.

Maatschappelijk effect

Per programmaonderdeel is een maatschappelijk effect opgesteld dat aangeeft wat de gemeente binnen het betreffende onderdeel wil bereiken voor haar inwoners.

Doelstellingen

Per programmaonderdeel zijn doelstellingen opgesteld die de gemeente nastreeft om het gewenste maatschappelijke effect mee in te kleuren. Deze doelstellingen hebben een reikwijdte van één tot vier jaar.

Activiteiten

Per programmaonderdeel zijn voor de realisatie van de doelstellingen concrete activiteiten benoemd. Deze activiteiten hebben een reikwijdte van één jaar (of meerdere jaren).

Indicatoren en kengetallen

Waar relevant worden beleidsindicatoren, effectindicatoren en kengetallen uitgewerkt. Beleidsindicatoren vergelijken onze gemeente met landelijke en provinciale informatie. Effectindicatoren en kengetallen worden gebruikt om de ontwikkeling in beeld te brengen over een aantal jaren.

Wat mag het kosten?

Per programma wordt in beeld gebracht welke lasten en baten voor de komende jaren verwacht worden. Steeds bij het opstellen van nieuwe P&C-documenten worden de budgetten geactualiseerd en bijgesteld op basis van nieuwe prognoses. De verwerkte effecten lichten we in deel 3 per programma toe.

Deel 2 - Paragrafen

In dit deel zijn de volgende (verplichte) paragrafen opgenomen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering

- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Openbaarheidsparagraaf

Lokale heffingen

In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen met betrekking tot ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van de gemeente. Het geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om financiële risico's op te vangen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.

Financiering

In de financieringsparagraaf bespreken wij de specifieke beleidsvoornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van treasury.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering betreft de processen binnen onze gemeentelijke organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, sturen en beheersen. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financiën en huisvesting.

Verbonden partijen

De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf lichten wij deze partijen, hun beleidsdoelstellingen en activiteiten en de hiermee gemoeid zijnde gemeentelijke bijdragen, nader toe.

Grondbeleid

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Cultuur, Sport en Recreatie en Economische Zaken. Het gaat om grote belangen in diverse disciplines. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De resultaten op grondexploitaties zijn dan ook van groot belang voor de financiële positie van onze gemeente.

Openbaarheidsparagraaf

Openheid en transparantie zijn essentieel voor het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid. In de openbaarheidsparagraaf doen we verslag van de uitvoering van de Wet open overheid.

Deel 3 - Financiën

Hier schetsen wij de financiële ontwikkelingen, kaders en uitgangspunten. Ook geven wij inzicht in het financiële beeld voor de komende jaren. Bovendien nemen wij de op grond van de BBV verplichte onderdelen op, zoals de geprognosticeerde balans, het EMU-saldo en de incidentele baten en lasten.

Deel 4 - Bijlagen

Tot slot nemen wij in dit deel de volgende relevante bijlagen op:

- Bijlage 1 - Overzicht personeel en organisatie
- Bijlage 2 - Overzicht vaste activa
- Bijlage 3 - Meerjareninvesteringsplan
- Bijlage 4 - Overzicht reserves en voorzieningen

- Bijlage 5 - Risicoregister
- Bijlage 6 - Samenstelling college van burgemeester en wethouders
- Bijlage 7 - Kerngegevens
- Bijlage 8 - Taakvelden
- Bijlage 9 - Lijst met afkortingen
- Bijlage 10 - Overzicht algemene uitkering uit het Gemeentefonds

DEEL 1 - PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsvelden woningbouw, bedrijvigheid en werkgelegenheid, recreatie en toerisme en vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Reclamebeleid	2008
Woonwagenbeleid	2010
Structuurvisie Buitengebied	2010
Landschapsontwikkelingsplan	2011
Welstandsnota	2012
Visie Leefbaarheid Kernen	2013
Regionale detailhandelsvisie	2014
Beleid internet winkels	2014
Visie vrijetijdseconomie 2015-2018	2015
Structuurvisie dorpen 2025	2015
Nota kostenverhaal	2015
Nota Economische Zaken 2016-2019	2016
Structuurvisie Recreatie Concentratiegebieden	2017
Toetsingskader woningbouw (2e tranche)	2018
Dorpskwaliteitsplan West Maas en Waal	2019
Regionaal Programma Werklocaties 2019-2024 (RPW)	2020
Uitvoeringsprogramma visie leefbaarheid kernen 2030	2020
Nota grondbeleid 2020	2021
Verordening startersleningen 2021	2021
Omgevingsvisie buitengebied	2021
Regionaal uitvoeringsprogramma Rijk van Maas en Waal (RUP)	2021
Verordening hoorcommissie Ruimtelijke ontwikkeling 2021	2021
Beleidsvisie zonne-energie	2021
Regionaal Ambitiedocument Regio Rivierenland 2022-2025	2021
Woonvisie 2022-2026	2022

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deelvisie Wonen

Voor inwoners zijn passende, duurzame woonvormen beschikbaar. De basisvoorzieningen passen bij de maat van de gemeente en er is oog voor een open en groene leefruimte.

Maatschappelijk effect

West Maas en Walers zijn tevreden met hun woonplaats

Doelstellingen

1. Realiseren van passende groei in de kernen (totaal 1.070 nieuwe woningen tot 2030), met behoud van het karakter en de omvang van de kernen.
2. Realiseren van spreiding van nieuwe woningen over de kernen.
3. Realiseren van voldoende betaalbare nieuwe woningen (sociale huur, midden-huur en betaalbare koop).
4. Stimuleren en faciliteren van het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad.
5. Realiseren van meer levensloopbestendige woningen en passende en duurzame woonvormen wonen in alle kernen.
6. Realiseren van een goede ontsluiting tussen nieuwe woonwijken en de kernen.
7. Realiseren van toekomstbestendige basisvoorzieningen.

Deelvisie Werk

Werk en economische ontwikkeling zijn in balans met de leefbaarheid en het milieu/klimaat. Bedrijventerreinen groeien waar mogelijk, zijn goed bereikbaar én het vrachtverkeer is geweerd uit de kernen. Er zijn alternatieven voor het 'klassieke' boerenbedrijf, bestaande bedrijfslocaties zijn hergebruikt om verpaupering tegen te gaan én nieuwe bedrijven (mkb) versterken bestaande bedrijven.

Maatschappelijk effect:

Een duurzame en maatschappelijk verantwoorde lokale economie met een sterke werkgelegenheid.

Doelstellingen

1. Bedrijven faciliteren bij uitbreidingen, verplaatsing en/of vestiging, ten behoeve van het bevorderen van werkgelegenheid.
2. Duurzame revitalisering van bedrijventerreinen.
3. Uitbreiding van bedrijventerreinen.
4. Minder kansrijke bedrijventerreinen transformeren naar wonen.
5. Uitbreiding van kleine bedrijventerreinen hoogstens voor bestaande bedrijven, bij voorkeur centralisatie van bedrijven op grotere terreinen.
6. Huidige agrarische bedrijven niet belemmeren en de ruimte geven voor innovatie en recreatieve activiteiten, innovatie, mits de agrarische activiteiten niet worden belemmerd.
7. Stimuleren van transformatie van langdurig leegstaande commerciële panden.
8. Nieuwe ondernemingen moeten voor de gemeente een meerwaarde hebben én duurzaam en klimaat-adaptief zijn.
9. Vrachtverkeer wordt (waar mogelijk) geweerd uit de dorpskernen.

Deelvisie Recreëren

In West Maas en Waal zijn de recreatiemogelijkheden doorontwikkeld. Hierdoor kent de gemeente een 4-seizoenen toerisme. Daarnaast is het recreatieve aanbod ook interessant voor de eigen inwoners.

Maatschappelijk effect:

Versterken van de merkbeleving van West Maas en Waal

Doelstellingen

1. Investeren in het aantrekkelijk houden van het recreatieve gebied.
2. Inzetten op het sterke toeristische-recreatieve merk 'Het Land van Maas en Waal'.
3. Stimuleren en uitbreiden van recreatieplekken en toerisme.
4. Het verbinden van de parels (attracties en kleinschalige recreatie) langs de Maas en tussen de Maas en Waal; het organiseren van het 'parelsnoer'.
5. Nieuwe recreatieve ondernemers versterken het bestaande aanbod en zorgen voor een 4-seizoenen aanbod.
6. Mogelijkheden voor recreatie op het platteland mogelijk maken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Deelvisie Wonen

Activiteiten	Realisatie
Realisatie uitvoeringsagenda woonvisie 2022	2030
Kleinschalige en grootschalige woningbouwontwikkeling	Doorlopend
Ontwikkeling en realisatie acties woonzorgvisie	2026
Vaststellen omgevingsvisie kernen	2024
Onderzoeken mogelijkheden nut en noodzaak van herbestemmen recreatiewoningen binnen de nieuwe in ontwikkeling zijnde visie 'recreatie en toerisme'	2026

Bougrondexploitaties	Realisatie
Het Leeuwse Veld - Beneden-Leeuwen (Project in samenwerking met derden)	2025

Deelvisie Werk

Activiteiten	Realisatie
Vaststelling en realisatie economische visie met bijbehorende uitvoeringsagenda	2023-2026
Vaststellen programma vitaal platteland	2024

Deelvisie Recreëren

Activiteiten	Realisatie
Realisatie uitvoeringsagenda economische visie 2023	2023-2026
Regionaal projectfiche agribusiness	2025
Ontwikkeling Hanzeland Maasbommel	Nog niet bekend. Nog in ontwerpfase

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2024
Economie					
Funciemenging (in %)	2022	53,8	54,1	46,5	47,5
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar)	2022	148,4	136,8	156,8	165
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)					
Demografische druk (in %)	2023	70,3	74	72,8	72,5
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	2022	823	847	926	1.016
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	2022	905	914	926	1.016
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2022	9,3	8,4	7,1	11,5

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal overnachtingen	183.714	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bedragen x € 1.000	
					Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal lasten	-6.124 N	-5.746 N	-6.534 N	-4.862 N	-4.597 N	-4.582 N
Totaal baten	5.043 V	2.944 V	3.564 V	1.906 V	1.563 V	1.544 V
Saldo van dit programma	-1.081 N	-2.802 N	-2.970 N	-2.955 N	-3.034 N	-3.038 N

PROGRAMMA 2 - MAATSCHAPPELIJKE ZAKEN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat ondersteuning, welzijn, onderwijs, sport, cultuur, zorg en sociale voorzieningen.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Subsidieverordening basisbibliotheek West Maas en Waal	2007
Accommodatiebeleidsplan Maatschappelijke knooppunt in elke kern	2009
Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening gemeente West Maas en Waal	2010
Visie Leefbaarheid Kernen/Koers 2030	2013
Verordening Individuele studietoelage Participatiewet	2015
Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet West Maas en Waal	2015
Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive	2015
Verordening cliëntenparticipatie Werkzaam	2016
Kadernota cultuur 2017-2020 'Cultuur is geen kunst'	2016
Verordening individuele inkomensvoorziening West Maas en Waal	2017
Algemene subsidieverordening Gemeente West Maas en Waal	2017
Verordening loonkostensubsidie Participatiewet	2017
Advies- en verbeterplan sluitende aanpak voor mensen met een psychische kwetsbaarheid	2017
Regionaal Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen Maatschappelijke Opvang	2017
Beleidskader Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk	2018
Lokaal sociaal akkoord 2018-2021	2018
Beleidskader Lokaal Onderwijsbeleid 2018-2022 'Verdiepen en verbreden'	2018
Beleidsnota onderwijsachterstandenbeleid	2018
Afstemmingsverordening participatiewet IOAW en IOAZ West Maas en Waal 2018	2018
Nota vereenvoudiging minimabeleid en bijzondere bijstand 2020	2019
Verordening Jeugdhulp & Maatschappelijke ondersteuning 2020	2019
Meerjarenstrategie GGD 2020-2023	2020
Meerjarenbeleidsplan Werkzaam 2020-2023	2020
Beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024	2020
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening	2021
Regioplan Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang Nijmegen & Rivierenland	2021
VVE-beleid (onderdeel van onderwijsachterstandenbeleid)	2021
Regioaanpak 'Huiselijk geweld en Kindermishandeling'	2021
IHP (Integraal Huisvestingsplan)	2022
Verordening onderwijshuisvesting West Maas en Waal 2022	2022
Verordening bekostiging leerlingenvervoer	2022
Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning West Maas en Waal	2022
Nadere regels Jeugdhulp West Maas en Waal	2022
Uitvoeringsprogramma 2022-2023 van de Visie Leefbaarheid 2030	2022
Tarievenverordening voor welzijnsaccommodaties in de gemeente West Maas en Waal	2023

Ontwikkelingen

Hervormingsagenda Jeugd

In juni 2023 is er een principe akkoord bereikt over de Hervormingsagenda Jeugd. De Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Daarbij wordt van alle partijen inzet verwacht. Gemeenten en het rijk gaan structureel investeren in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor

kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Volgens de afspraken in de agenda zijn gemeenten verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen. Het doel is dat deze zorg beter beschikbaar is en blijft. Dit heeft gevolgen voor beleid en uitvoering van de Jeugdwet binnen onze gemeente.

IKC

Er hebben ontwikkelingen plaatsgevonden waardoor het in de begroting opgenomen bedrag mogelijk substantieel zal wijzigen. Dit heeft te maken met leerling prognoses, inflatie enz.

Voor het eind van 2023 worden de wijzigingen toegelicht in een informatienota. Zodra de financiële consequenties van de onderwijshuisvesting én de herinrichting van de openbare ruimte helemaal duidelijk zijn, volgen hiervoor naar verwachting twee aparte raadsvoorstellen (deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden).

Herijking businesscase VraagWijzer / Vergrijzing

Er heeft een herijking van de businesscase VraagWijzer plaatsgevonden. Het rapport dat hieruit voortkomt zal kaders bieden voor een toekomstbestendige toegangspoort. Hieraan zijn mogelijk financiële consequenties verbonden. Dit zal pas in 2024 duidelijk worden. Hieraan gekoppeld krijgen we ook te maken met een enorme stijging in de vergrijzing van onze inwoners. Het is nog onduidelijk wat dit gaat doen met onze voorzieningen en de zorgkosten.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal heeft een vitale gemeenschap met een actief verenigingsleven, waarbij mensen naar elkaar om kijken. De gemeente faciliteert en helpt mensen (die dat nodig hebben) aansluiting te houden bij de gemeenschap. Sportvoorzieningen en accommodaties blijven waar mogelijk in de buurt/wijk.

Maatschappelijk effect

West Maas en Walers voelen zich gezien en gehoord en kunnen deelnemen aan de maatschappij.

Doelstellingen

1. Jeugd en jongeren op een verantwoorde manier te laten opgroeien, ontwikkelkansen te vergroten en zorg te dragen voor een zinvolle vrijetijdsbesteding.
2. Bevorderen van de zelfredzaamheid van al onze inwoners.
3. Een goede gezondheid en verantwoorde levensstijl van al onze inwoners te bevorderen.
4. Actieve en passieve deelname/betrokkenheid van al onze inwoners aan de samenleving te bevorderen.
5. Een voorzieningenniveau dat bijdraagt aan de leefbaarheid in de dorpen, passend bij de omvang van het dorp.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Opstellen en uitvoeren van een integraal beleidskader 'sociaal domein'	2023-2026
Opstellen en uitvoeren plan van aanpak in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	2023-2026
Bevorderen gezonde leefstijl, onder andere in scholen en instellingen	2023-2026
Stimuleren sport- en cultuuractiviteiten/evenementen	2023-2026
Dementievriendelijke gemeente worden	2023-2026
Stimuleren van publiekstoegankelijke toiletten. En de vindbaarheid vergroten door middel van aansluiting bij de "Hoge Nood App"	2023-2026
Een integrale aanpak van laaggeletterdheid en lage basisvaardigheden in beleid en uitvoering. En daarbij de continuering van het (mobiel) Digitaalhuis	2023-2026
Het continu optimaliseren van werkafspraken met VraagWijzer ten behoeve van een verbeterde toegang	2023-2026
Waarderen en ondersteunen van (jonge) mantelzorgers via het netwerk van	2023-2026

mantelzorgsteunpunten	
Actief jeugd- en onderwijsbeleid uitvoeren met als doel dat alle jeugdigen zo gezond en veilig als mogelijk kunnen opgroeien en zich zo goed mogelijk ontwikkelen	2023-2026
Jeugd en jongeren meer betrekken bij de samenleving	2023-2026
Uitvoeren van het integraal Huisvesting Plan (IHP)	2023-2026
Realiseren ontmoetingsplekken voor de jeugd	2023-2026
Stimuleren van activiteiten tussen jeugd en politiek	2023-2026
Regie voeren op de MFA's, afhankelijk van de uitkomsten van de herijkte businesscases	2024-2026
Een integrale aanpak ten behoeve van de leefbaarheid in Altforst via de "dorpendeal"	2023-2025
Lokale inclusie agenda	2024-2026

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2024
Onderwijs					
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2022	4,2	5	3,6	4
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2022	24	22	15	15
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (in % deelnemers aan VO/MBO)	2021	1,9	1,7	1,4	1,6
Sociaal domein					
Banen (aantal per 1.000 inwoners in leeftijd 15-74 jaar)	2022	704,0	691,6	487,6	515
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	2022	640	624	310	325
Jongeren met een delict voor de rechter (in % van 12-21 jarigen)	2021	1	1	1	1
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	2022	1,2	1,2	1	0,9
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	2022	10,9	11,1	11,0	10,9
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	2022	0,3	0,2	--	0,1
Kinderen in uitkeringsgezin (in % kinderen tot 18 jaar)	2021	6	5	4	4
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)	2022	197,7	195,1	72,1	72
Netto arbeidsparticipatie (in % werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2022	72,2	72,9	73,4	73
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 18-67 jaar)	2021	431,2	349,7	198,4	200
Werkloze jongeren (in % 16 t/m 22 jarigen)	2021	2	2	1	1

Sport, cultuur en recreatie					
Niet sporters (in %)	2020	49,2	49,4	52,7	49,2

EFFECTINDICATOREN

Effectindicator	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Positieve cliëntervaring: er is samen naar oplossingen gezocht (%)	78%	85%	85%	85%	85%	85%
Positieve cliëntervaring: de ondersteuning past bij de hulpvraag van de cliënt (%)	82%	87%	87%	87%	87%	87%
Positieve cliëntervaring: met ondersteuning kan de cliënt beter de dingen doen (%)	72%	83%	83%	83%	83%	83%
Kwaliteit ondersteuning WMO	78%	90%	90%	90%	90%	90%

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal bezoekers zwembad	21.150	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Aantal zelfstandig wonende inwoners van 75+	1.794	1.827	1.877	1.927	1.977	2.027

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal lasten	-24.821 N	-26.640 N	-25.467 N	-25.815 N	-26.182 N	-26.818 N
Totaal baten	6.926 V	6.841 V	4.224 V	4.166 V	4.398 V	4.403 V
Saldo van dit programma	-17.895 N	-19.799 N	-21.242 N	-21.649 N	-21.783 N	-22.415 N

PROGRAMMA 3 - FYSIEKE LEEFOMGEVING

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsontwikkeling, inrichting en ontwerp, beheer, onderhoud en exploitatie van onze openbare ruimte, verkeer, milieu en afval.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Waterplan 2005-2025	2005
Op weg naar duurzaam groenbeheer	2011
Integrale leidraad Flora en Fauna ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer	2013
Gladheidsbestrijdingsplan	2014
Bomenbeleidsplan	2014
Milieuprogramma	2015
Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan	2016
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 (vGRP)	2017
Beleidsplan Openbare verlichting 2019-2023	2018
Nota parkeren	2019
Koersnotitie duurzaamheid en energiebeleid	2019
Regionale energietransitie fruitdelta Rivierenland	2020
Lokaal uitvoeringsprogramma klimaatbestendig west maas en waal	2020
Verordening en stimuleringslening duurzaamheid	2020
Bodemkwaliteitskaart en beheernota	2021
Beheer- en Onderhoudsrapportage Verhardingen 2022-2026	2022

Ontwikkelingen

De levertijd voor nieuwe of gewijzigde stroom- of gasaansluitingen staan onder druk. Dit heeft te maken met de enorme vraag en een tekort aan technisch personeel bij de nutsbedrijven. Door de langere doorlooptijd loopt mogelijk onze planning uit voor werkzaamheden aan de openbare ruimte.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal is een goed ontsloten, open & groene, energie-neutrale gemeente.

De verkeersveiligheid is op orde en de historie van West Maas en Waal is zichtbaar door de doorontwikkeling van de 'parels' van de gemeente.

Maatschappelijk effect

De fysieke leefomgeving van West Maas en Waal draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van de inwoners.

Doelstellingen

1. De gemeente is duurzaam en klimaat-adaptief ingericht.
2. Stimuleren van verduurzaming van huizen; in 2026 meer energielabel A gebouwen.
3. Meer zonnepanelen op of bij woningen (nu 40%, streefgetal 60% in 2026).
4. Realiseren van meer waterbuffers op prioritaire locaties.
5. Meer groene (koele) verblijfsruimtes in dorpen.
6. Meer vergroening van particuliere tuinen.
7. De gemeente is duurzaam en klimaat-adaptief ingericht.
8. Goede, veilige en snelle bereikbaarheid tussen de (voorzieningen van de) kernen en gemeenten.

9. Goede regulering van het oppervlakte en grondwater.
10. De gemeente West Maas en Waal heeft een goede verkeerveiligheid en nagenoeg geen ongelukken in de openbare ruimte.
11. De "parels" van de gemeente zijn zichtbaar.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Realisatie uitvoeringsagenda Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2023	2026
Maasveren toekomstbestendig (laten) maken	2024
Ontwikkeling en realisatie klimaatbeleidsplan 2024-2029	2029
Realisatie aanpak warmtetransitie	2025
Ontwikkeling en realisatie duurzaamheidsbeleid (nader op te stellen)	Koersnotitie 2024 in raad. Daarna uitvoering
Onderhoudsregime voor wegenkwaliteit en trottoirbeleid in kaart brengen	Doorlopend
Eenvoudige melding van incidenten op wegkwaliteit, inclusief een transparante prioritering	2026
Weg- en veiligheidsproblemen coördineren en bewaken in samenwerking met wegbeheer, waterschap en provincie	2026
Onderzoeken of er meer focus moet komen op de kwaliteit en veiligheid van onze wegen en dijken. Met aandacht voor veiligheid, verlichting en parkeren en een klimaat adaptieve inrichting	2025
De omgeving van de Zandstraat reconstrueren (i.s.m. belanghebbenden) tot een aantrekkelijk, veilig en klimaat adaptief dorpshart	2026
Reconstrueren van de Dorpsstraat in Wamel	2024
Reconstrueren van de Rooijsestraat in Dreumel	2025
Verfraaien van de dorpsentrees	Doorlopend

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2024
Volksgezondheid en Milieu					
Hernieuwbare elektriciteit (in % van totale energieverbruik)	2021	33,2	20,1	56,2	56,2
Omvang huishoudelijk restafval (in kg per inwoner)	2021	169	102	70	65

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal oplaadpalen	6	6	25	31	37	43
Aantal overzettingen Maasveren	984.249	1.275.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Aantal overzettingen Veerdienst Tiel-Wamel	135.179	127.000	135.000	142.000	151.000	160.000
Aantal klachten dumpingen en zwerfafval	320	350	320	320	320	320
Energieopwekking gemeentelijke gebouwen in kWh	213 MWh	200 mWh	200 mWh	200 mWh	200 mWh	200 mWh

Hoeveelheid restafval per inwoner in kg	70	70	65	60	55	50
Percentage duurzaam stroomverbruik gemeentelijke gebouwen	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Scheidingspercentages gemeente	84	86	87	88	89	90

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal lasten	-8.296 N	-9.012 N	-8.707 N	-9.193 N	-9.262 N	-9.430 N
Totaal baten	5.612 V	5.837 V	5.418 V	5.733 V	5.648 V	5.597 V
Saldo van dit programma	-2.685 N	-3.175 N	-3.289 N	-3.461 N	-3.614 N	-3.832 N

PROGRAMMA 4 - BURGER, BESTUUR EN VEILIGHEID

ALGEMEEN

Omschrijving

Het programma omvat de dienstverlening aan burgers, het functioneren van het bestuur en de organisatie en de integrale veiligheid.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Nota Verbonden partijen	2014
Kwaliteitshandvest met servicenormen	2015
Regionaal crisisplan 2020-2023	2019
Regionaal beleidsplan 2020-2023	2019
Integraal veiligheidsbeleid	2019
Evenementenbeleid 2020-2023	2020
Notitie burgerparticipatie	2020
APV	2022

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deelvisie Burger

Inwoners zijn betrokken bij gemeentelijke zaken die in hun omgeving gebeuren.

Maatschappelijk effect:

Een dynamische burgerparticipatie die bijdraagt aan de beleidsvorming van de gemeente.

Doelstellingen

1. Versterken van de burgerparticipatie.

Deelvisie Bestuur

West Maas en Waal heeft een sterke gemeenteraad die de inwonersbelangen optimaal behartigt. Daarnaast is West Maas en Waal een bestuurlijk en organisatorisch sterke gemeente die ook in 2026 nog zelfstandig is.

Maatschappelijk effect:

Een gemeenteraad die duidelijke ontwikkelingskaders, gebaseerd op maatschappelijke effectsturing stelt.

Doelstellingen

1. Een gemeenteraad die optimaal wordt ondersteund en die de belangen van de inwoners behartigt.

Deelvisie Veiligheid

West Maas en Waal is een veilige gemeente om in te wonen en te verblijven.

Maatschappelijk effect:

Inwoners en bezoekers voelen zich thuis en veilig in West Maas en Waal

Doelstellingen

1. Realiseren van een gemeente waarin iedereen zich thuis en veilig voelt.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Deelvisie Burger

Activiteiten	Realisatie
Beleid realiseren waarin de basisparticipatie-infrastructuur opgezet wordt	
<ul style="list-style-type: none"> <i>Opbouw kennis en infrastructuur organisatie</i>	2024
Toelichting: 1 ^e stap: we richten ons in 1 ^e instantie op de interne organisatie: eerst 'de basis op orde' : <ul style="list-style-type: none"> De gemeente West Maas en Waal heeft kennis, vaardigheden en handvatten om burgerparticipatie een volwaardige plek te geven in de organisatie. Er is een basis werkwijze opgesteld. Alle medewerkers die werken met participatieprocessen hebben een training gevolgd over burgerparticipatie. Zij kennen de participatieladder en onder welke voorwaarden en kaders welke trede te adviseren. Dit wordt standaard verwerkt in het beleids- of projectvoorstel richting de raad. We betrekken de raad door hen te informeren over de plannen rondom burgerparticipatie. Onder andere door het organiseren van een informatieavond. Er is een werkgroep van professionals uit de organisatie en inwoners; zij klankborden en zijn de ambassadeurs binnen de organisatie (en in de toekomst ook buiten de organisatie). Er is een start gemaakt met acties om burgerparticipatie op de korte en middellange termijn intern verder te optimaliseren. Zoals via procesverbetering, sjablonen, werkwijzen, intervisie, interne communicatie (motiveren), ambassadeurs, etc.	
De gemeente gaat naar de inwoners toe (mobiele buurt- en wijkbezoeken).	
<ul style="list-style-type: none"> <i>Inventarisatie behoeften/mogelijkheden</i>	2024
Toelichting: We hebben met veel doelgroepen te maken. Die op verschillende manieren te bereiken zijn. Het is nodig om verschillende instrumenten naast elkaar te gebruiken, om voor zoveel mogelijk inwoners de drempel zo laag mogelijk te maken om te participeren. Wijkbezoek, inloopavonden en de Dorpsplatforms zijn voorbeelden van deze instrumenten.	
<ul style="list-style-type: none"> <i>Implementatie instrumenten</i>	2025
<ul style="list-style-type: none"> <i>Dag van de toekomst</i>	2024
Toelichting: We evalueren de dag van de toekomst, met name het format en de deelname. We beantwoorden de vraag of deze aansluiten bij het doel en de te bereiken doelgroepen. In 2023 is er geen dag van de toekomst. We pakken dit moment om het huidige format onder de loep te nemen, in aanloop naar 2024.	
Stimuleren van Dorpsplatforms	2024
<ul style="list-style-type: none"> <i>Optimalisatie Dorpsplatforms</i>	
Toelichting De werking van de dorpsplatforms wordt onder de loep genomen. Van belang is dat verbinding optimaal ingezet wordt, op een wijze die efficiënt en prettig is voor de vrijwilligers van de platforms en voor medewerkers van de gemeente. Sluit de huidige werkwijze hierop aan? Indien nodig herijken we samen met de dorpsplatforms.	

Evaluatie Leefbaarheidsvisie 2030, vervolgens opstarten Leefbaarheidsvisie 2050	
<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie Leefbaarheidsvisie 2030 	2024
Toelichting: Hierbij wordt ook bekeken in hoeverre burgerparticipatie al is toegepast en hoe dit proces is verlopen.	
<ul style="list-style-type: none"> Opstarten Leefbaarheidsvisie 2050 	2026
Toelichting: Het opstellen van de visie leefbaarheid 2050 leent zich voor burgerparticipatie in optima forma. De leerpunten van de evaluatie 2030 nemen we mee in de activiteiten richting deze nieuwe visie leefbaarheid. De (lange termijn) visie burgerparticipatie dient als leidraad voor de aanpak.	

Deelvisie Bestuur

Activiteiten	Realisatie
Gemeenteraad en college ondersteunen bij het nemen van een duidelijke rol gebaseerd op het dualisme	Doorlopend
Gemeenteraad en college begeleiden bij het nemen van een actieve rol in regio en de gemeenschappelijke regelingen	Doorlopend

Deelvisie Veiligheid

Activiteiten	Realisatie
Meer zichtbaarheid van de wijkagenten voor een beheersbaar werkgebied	Doorlopend
Dekkend AED-netwerk blijven borgen en hulpverleners blijven opleiden	Doorlopend
Ondersteunen VRGZ bij uitbreiden/opvullen vrijkomende posten	Doorlopend

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2024
Veiligheid					
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	2022	1,4	1,2	1,3	1.3
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2022	4,6	3,6	1,8	1.8
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners)	2022	6	5,6	3,6	3.6
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar)	2022	8	7	5	5
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2022	2,3	1,9	0,8	0.8

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal lasten	-4.012 N	-3.933 N	-4.265 N	-4.315 N	-4.310 N	-4.432 N
Totaal baten	546 V	243 V	403 V	423 V	484 V	485 V
Saldo van dit programma	-3.466 N	-3.690 N	-3.863 N	-3.892 N	-3.826 N	-3.947 N

PROGRAMMA 5 - BEDRIJFSVOERING

ALGEMEEN

Omschrijving

Het programma omvat het functioneren van de gemeentelijke organisatie. De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces en de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste aan het primaire proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld de huisvesting en de automatisering indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Dienstverleningsconcept	2010
Concernplan (vastgesteld door het college)	2011
Inkoopbeleid	2016
Programmaplan organisatieontwikkeling	2018
Archiefverordening	2018
I&A-plan 2020	2020
Strategisch fiscaal beleidsplan 2022-2025	2022

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal is een regiegemeente die dienstbaar is aan haar inwoners, open en duidelijk communiceert en inwoners met vragen daadwerkelijk verder helpt. De gemeente werkt slim & efficiënt vanuit een krachtig financieel beleid, dat aansluit bij gestelde politieke kaders en Wet- en regelgeving. Daarnaast is de gemeente een professionele organisatie die haar professionals ondersteunt, faciliteert, ziet en hoort vanuit de interne dienstverlening en de gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Maatschappelijk effect

Inwoners hebben vertrouwen in de gemeente en professionals zijn trots op de gemeente West Maas en Waal als werkgever.

Doelstellingen

1. Een dienstbare organisatie met een sterke dienstverlening naar de professional (intern).
2. Een dienstbare organisatie die inwoners daadwerkelijk verder helpt bij een (hulp)vraag.
3. Realiseren van de gemeentelijke ambities binnen de kaders van een krachtig financieel beleid.
4. Realiseren van een krachtig informatiebeleid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Personeelsbeleid dat is afgestemd op de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de maatschappij.	
• <i>Herijking HR-Beleidskaders</i>	2024
• <i>Implementatie HR21</i>	2024

• <i>Implementatie nieuw e-HRM systeem</i>	2024
• <i>Actualiseren Werving en selectiebeleid</i>	2024
• <i>Opstellen en implementeren on-boardingprogramma</i>	2024
• <i>Opstellen Personeel ontwikkelplan</i>	2025
• <i>Opstellen RI&E beleidskaders</i>	2025
• <i>Procesondersteuning werkbelevingsonderzoek</i>	Looptijd onderzoek
Automatisering en informatiebeleid	
• <i>Implementatie ICT-verbeterplan</i>	2024
• <i>Opstellen Informatiebeleidsplan</i>	2025
• <i>Opzetten en inrichten Informatiehuis</i>	2025
• <i>Toekomstbestendig Informatiebeheer</i>	2025
Versterking dienstverlening	
• <i>Uitvoering plan van aanpak Verbetering Dienstverlening</i>	Doorlopend
<p>Toelichting: Het plan van aanpak Verbetering Dienstverlening is in uitvoering. Onderdelen welke vanuit het plan van aanpak worden opgepakt en geïmplementeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Gefaseerde implementatie digitale diensten</i> ○ <i>Maken en vaststellen Serviceafspraken (SLA) KCC-team en overige teams, incl. monitoring</i> ○ <i>Implementatie en vullen van Kennisbank t.b.v. de Frontoffice</i> ○ <i>Digitalisering werkstromen (van aanvraag tot verwerking)</i> 	
Communicatie	
• <i>Aanpassen (actualisering) communicatiemiddelen t.b.v. versterking van de dienstverlening</i>	2024
• <i>Toegankelijke communicatie, heldere taal, verbeterde gemeentewebsite</i>	2024
Control	
• <i>Jaarstukken hebben een kader stellende, signalerende en evaluerende functie</i>	Doorlopend
• <i>Een begroting opgesteld (voor het vrije deel) op basis van maatschappelijk toegevoegde waarde, waardoor resultaat & effect en niet financiën leidende principes zijn.</i>	2026
• <i>Een versterkte bedrijfsvoering a.g.v. de financiële rechtmatigheidsverantwoording en de mogelijkheden die dit in organisatorische sfeer biedt.</i>	2024

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	WMW 2021	WMW 2022	WMW 2023	WMW 2024
Bestuur en ondersteuning				
Apparaatskosten (in € per inwoner)	€ 315	€ 313	€ 358	€ 396
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	4,37	4,55	4,77	4,73
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom + inhuur externen)	13,7%	15,8%	10%	10%
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	4,59	4,76	5,02	5,28
Overhead (in % van totale lasten)	12,6%	12,1%	14,9%	14,7%

EFFECTINDICATOREN

Effectindicator	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Waardering medewerkers	70%	70%	75%	80%	80%	80%

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Ziekteverzuimpercentage	6,78%	5,0%	4,5%	4%	4%	4%

WAT MAG HET KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal lasten	-7.311 N	-8.387 N	-8.264 N	-8.613 N	-8.776 N	-8.951 N
Totaal baten	330 V	244 V	40 V	40 V	40 V	41 V
Saldo van dit programma	-6.981 N	-8.143 N	-8.224 N	-8.573 N	-8.736 N	-8.911 N

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

ALGEMEEN

Omschrijving

Binnen de begroting bestaat onderscheid tussen algemene dekkingsmiddelen en specifieke dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen zijn inkomsten die direct samenhangen met een bepaald programma. Dat kunnen inkomsten zijn van het Rijk met een specifiek bestedingsdoel (bijvoorbeeld voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in programma 2), de opbrengsten uit verkoop van gronden (programma 1) of opbrengsten uit verleende diensten, zoals het verstrekken van een paspoort (programma 4). Ook de rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn specifieke dekkingsmiddelen. De specifieke dekkingsmiddelen worden binnen het betreffende programma verantwoord.

De algemene dekkingsmiddelen zijn dekkingsmiddelen die vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is op voorhand niet gebonden aan een bepaald programma of doel, maar wordt ingezet ter dekking van de tekorten op de programma's. De dekking bestaat voor het grootste gedeelte uit de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de lokale heffingen die niet bestedingsgebonden zijn. De overige dekkingsmiddelen bestaan uit rentebaten en de post onvoorzien.

Doelstelling

We willen een financieel gezonde gemeente voor nu en in de toekomst zijn. Om dit te bereiken voeren wij een verantwoord en stabiel financieel beleid met sluitende begrotingen, waarbinnen ruimte wordt gemaakt voor noodzakelijke en gewenste veranderingen van beleid en het opvangen van onvoorziene omstandigheden. Wij maken voortdurend een afweging tussen onze bestuurlijke ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2011
Nota weerstandsvermogen	2012
Nota risicomanagement	2013
Financiële verordening gemeente West Maas en Waal	2017
Nota activabeleid	2019
Nota reserves en voorzieningen 2019	2019
Controleplan en Normenkader 2022	2022
Belastingverordeningen 2023	2022

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2024
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing					
Gemiddelde WOZ waarde (in € 1.000)	2023	369	365	391	411

WAT MAG HET KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal lasten	-640 N	-867 N	-807 N	-809 N	-812 N	-824 N
Totaal baten	37.259 V	37.998 V	40.692 V	42.652 V	41.449 V	42.230 V
Saldo van dit programma	36.619 V	37.131 V	39.886 V	41.844 V	40.637 V	41.406 V

RECAPITULATIE VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen
x €1.000

Programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	-6.124 N	-5.746 N	-6.534 N	-4.862 N	-4.597 N	-4.582 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-24.821 N	-26.640 N	-25.467 N	-25.815 N	-26.182 N	-26.818 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-8.296 N	-9.012 N	-8.707 N	-9.193 N	-9.262 N	-9.430 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-4.012 N	-3.933 N	-4.265 N	-4.315 N	-4.310 N	-4.432 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-7.311 N	-8.387 N	-8.264 N	-8.613 N	-8.776 N	-8.951 N
Algemene dekkingsmiddelen	-640 N	-867 N	-807 N	-809 N	-812 N	-824 N
Totaal lasten	-51.204 N	-54.585 N	-54.044 N	-53.607 N	-53.939 N	-55.037 N
Baten						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	5.043 V	2.944 V	3.564 V	1.906 V	1.563 V	1.544 V
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	6.926 V	6.841 V	4.224 V	4.166 V	4.398 V	4.403 V
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	5.612 V	5.837 V	5.418 V	5.733 V	5.648 V	5.597 V
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	546 V	243 V	403 V	423 V	484 V	485 V
Programma 5 - Bedrijfsvoering	330 V	244 V	40 V	40 V	40 V	41 V
Algemene dekkingsmiddelen	37.259 V	37.998 V	40.692 V	42.652 V	41.449 V	42.230 V
Totaal baten	55.716 V	54.107 V	54.341 V	54.920 V	53.582 V	54.300 V
Saldo						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	-1.081 N	-2.802 N	-2.970 N	-2.955 N	-3.034 N	-3.038 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-17.895 N	-19.799 N	-21.242 N	-21.649 N	-21.783 N	-22.415 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-2.685 N	-3.175 N	-3.289 N	-3.461 N	-3.614 N	-3.832 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-3.466 N	-3.690 N	-3.863 N	-3.892 N	-3.826 N	-3.947 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-6.981 N	-8.143 N	-8.224 N	-8.573 N	-8.736 N	-8.911 N
Algemene dekkingsmiddelen	36.619 V	37.131 V	39.886 V	41.844 V	40.637 V	41.406 V
Saldo van baten en lasten	4.511 V	-478 N	298 V	1.314 V	-356 N	-737 N
Saldo Programmabegroting 2024	4.512 V	-478 N	298 V	1.314 V	-355 N	-736 N

DEEL 2 - PARAGRAFEN

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste (BBV, artikel 10):

- a. de geraamde inkomsten;
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

GERAAMDE INKOMSTEN

Omschrijving	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Mutatie 2024	Raming 2024
<u>Belastingen</u>				
OZB-woning eigenaren	€ 2.547.736	€ 2.622.285	€ 84.751	€ 2.707.036
OZB-niet woning eigenaren	€ 857.334	€ 925.042	€ 18.501	€ 943.543
OZB-niet woning gebruikers	€ 678.643	€ 715.750	€ 14.315	€ 730.065
Roerende zaakbelasting	€ 2.905	€ 3.329	€ 67	€ 3.396
Hondenbelasting	€ 94.664	€ 91.885	€ 459	€ 92.344
Toeristenbelasting (incl. watertoer.)*	€ 218.385	€ 162.000	€ 0	€ 162.000
Forensenbelasting	€ 4.266	€ 9.473	€ 47	€ 9.520
Reclamebelasting	€ 26.370	€ 30.000	€ 0	€ 30.000
Totaal belastingen	€ 4.430.303	€ 4.559.764	€ 118.140	€ 4.677.904
<u>Heffingen</u>				
Afvalstoffenheffing	€ 2.278.156	€ 2.340.252	€ 253.073	€ 2.593.325
Brede rioolheffing (Niet woningen)	€ 261.894	€ 267.401	€ 2.938	€ 270.339
Brede rioolheffing (woningen)	€ 2.269.350	€ 2.338.793	€ 16.697	€ 2.355.490
Marktgeld	€ 4.644	€ 5.177	€ 104	€ 5.281
Marktgeld (leges)	€ 6.072	€ 4.933	€ 98	€ 5.031
Lijkbezorgingsrechten	€ 6.752	€ 12.292	€ 238	€ 12.530
Leges	€ 1.638.480	€ 1.254.042	€ 186.676	€ 1.440.718
Totaal heffingen	€ 6.465.348	€ 6.222.890	€ 459.824	€ 6.682.714
Totale opbrengst lokale heffingen	€ 10.895.651	€ 10.782.654	€ 577.964	€ 11.360.618

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In deze paragraaf presenteren wij de uitgangspunten en het doel van de gemeentelijke belastingen en heffingen. De gepresenteerde tarieven zijn voorlopige tarieven. De definitieve tarieven worden vastgesteld door middel van verordeningen die in de raad van december 2023 of uiterlijk januari 2024 behandeld zullen worden.

Gemeentelijke kaders

In bovenstaande tabel is onderscheid gemaakt tussen belastingen en heffingen. De tarieven van belastingen en heffingen worden op een verschillende manier geïndexeerd. De toegestane indexering heeft u vastgesteld via de Voorjaarsnota 2023 in de raad van 6 juli 2023.

De opbrengst van de gemeentelijke belastingen gaan naar de algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt dus zelf waaraan dit geld wordt besteed.

Bij heffingen is door het Rijk bepaald dat deze niet hoger mogen zijn dan de kosten die bij de heffing horen. We streven naar volledig kostendekkende tarieven.

In deze tabel staat welke beleidsstukken actueel zijn.

Beleidsstuk	Jaar
Verordening onroerende zaakbelastingen 2023	2022
Verordening belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten 2023	2022
Verordening hondenbelasting 2023	2022
Verordening toeristenbelasting 2023	2022
Verordening watertoeristenbelasting 2023	2022
Verordening forensenbelasting 2023	2022
Verordening reclamebelasting Beneden-Leeuwen Centrum 2018	2017
Verordening afvalstoffenheffing 2023 (gemaakt & vastgesteld door AB-AVRI)	2022
Verordening rioolheffing 2023	2022
Verordening marktgelden 2023	2022
Verordening lijkbezorgingsrechten 2023	2022
Legesverordening 2023	2022
Voorjaarsnota 2023	2023

Ontwikkeling

Medio 2023 is er door een extern bureau een onderzoek gestart naar de thans geldende lokale heffingen. Hierbij wordt gekeken naar de actualiteit van de heffing, voldoen ze nog als grondslag voor de heffing en worden opmerkingen/verzoeken van belastingplichtigen hierin betrokken. Daarnaast is het mogelijk samenvoegen van heffingen onderwerp van gesprek. Echter moet hiervoor wel de juridische basis aanwezig zijn. Op basis van de uitkomsten uit dit onderzoek zullen wij aan uw raad de betreffende verordeningen met bijbehorende tarieven in de raadsvergadering van december 2023 ter besluitvorming voorleggen.

OVERZICHT PER HEFFING

ONROERENDE ZAAK BELASTINGEN

Algemeen

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' (OZB) heffen wij:

1. bij niet-woningen: een gebruikersbelasting en een eigenarenbelasting;
2. bij woningen: alleen een eigenarenbelasting.

Als heffingsmaatstaf voor de OZB geldt de WOZ-waarde die elk jaar opnieuw wordt bepaald.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven voor 2024:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, zakelijk recht niet-woningen en zakelijk recht woningen);
- Trendmatige opbrengstenstijging met 2% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Areaaluitbreiding verwerken zoals bedoeld is in de motie van de raad van 4 november 2020;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening per onderdeel toegelicht.

Omdat de nieuwe taxatiegegevens bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend zijn, gaan wij bij de gepresenteerde tarieven nog uit van de voorlopige waarden per 1 januari 2023. De definitieve waarden zijn volgens planning in december 2023 bekend bij BSR en zullen leiden tot nieuwe OZB-tarieven die uiterlijk in januari 2024 vastgesteld zullen worden.

Berekening OZB-tarief gebruik niet-woningen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorig jaar)			€ 715.750
opbrengst stijging van 2,0%			€ 14.315
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			€ 0
totale opbrengst OZB gebruik niet woningen	€ 678.643	€ 715.750	€ 730.065
rekenkundig tarief OZB gebruik niet-woningen	0,2562%	0,2600%	raads- vergadering dec.

Berekening OZB-tarief eigendom niet woningen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorige jaar)			925.042
opbrengst stijging van 2,0%			18.501
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			0
totale opbrengst eigendom niet woningen	€ 857.334	€ 925.042	€ 943.543
rekenkundig tarief OZB eigendom niet woningen	0,2578%	0,2616%	raads- vergadering dec.

Berekening OZB-tarief eigendom woningen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 2.622.285
geramde toename opbrengst door areaaluitbreiding*			€ 31.672
opbrengst stijging van 2,0%			€ 53.079
totale opbrengst eigendom woningen	€ 2.547.736	€ 2.622.285	€ 2.707.036
rekenkundig tarief OZB eigendom woningen	0,0951%	0,0840%	raads- vergadering dec.

* Er wordt rekening gehouden met een standaard toename van het woningbezit van 100 woningen.

ROERENDE ZAAKBELASTINGEN

Algemeen

Onder de naam 'Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten' (kortweg: RZB) heffen wij een belasting over roerende objecten, zoals woonwagens en woonschepen. De tarieven en de manier van heffen zijn gelijk aan die van de OZB.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de RZB-tarieven:

- RZB is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, zakelijk recht niet-woningen en zakelijk recht woningen);
- Tarieven RZB zijn gelijk aan tarieven OZB;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de opbrengst in beeld gebracht:

	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Opbrengst RZB			
tarief RZB is gelijk aan OZB-tarief woningen			
<u>Berekening opbrengst</u>			
geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 3.329
opbrengst stijging van 2,0%			€ 67
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			0
totale opbrengst eigendom woningen	€ 2.905	€ 3.329	€ 3.396
rekenkundig tarief OZB eigendom woningen	0,0951%	0,0840%	raads- vergadering dec.

HONDENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'hondenbelasting' heffen wij een directe belasting voor het houden van een of meer honden.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de hondenbelasting:

- Hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel;
- Tariefdifferentiatie (1^e hond, meerdere honden en kenneltarief);
- Trendmatige tariefstijging met 0,5% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening toegelicht.

Opbrengst hondenbelasting	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tariefstijging van 0,5% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
totale opbrengst hondenbelasting	€ 94.664	€ 91.885	€ 92.344
<u>tarieven:</u>			
1e hond	€ 36,18	€ 36,36	€ 36,54
Extra hond	€ 72,36	€ 72,72	€ 73,08
Kenneltarief (6 honden)	€ 217,08	€ 218,17	€ 219,26

TOERISTENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'toeristenbelasting' en 'watertoeristenbelasting' heffen wij een directe belasting van personen die niet in de gemeente wonen maar wel in onze gemeente overnachten.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de toeristenbelasting:

- Toeristenbelasting en Watertoeristenbelasting zijn een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Geen tariefstijging in 2024 volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Met geïnteresseerde ondernemers is een vaststellingsovereenkomst gesloten voor vaste standplaatsen en ligplaatsen om zonder administratieve last de jaarlijkse heffing te bepalen;
- Kwijtschelding is niet mogelijk;
- Heffing vindt plaats na afloop van het kalenderjaar.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst toeristenbelasting	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tarief: geen index (tarief blijft gelijk)			
Opbrengst toeristenbelasting	€ 218.385	€ 162.000	€ 162.000
Totale opbrengst toeristenbelasting	€ 218.385	€ 162.000	€ 162.000
Tarief			
Vanaf 2021: € 1,20 per overnachting	€ 1,20	€ 1,20	€ 1,20

FORENSENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'Forensenbelasting' heffen wij een directe belasting van personen die, zonder in onze gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning in onze gemeente beschikbaar houden.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de forensenbelasting:

- Forensenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Trendmatige tariefstijging met 0,5% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening toegelicht.

Opbrengst forensenbelasting	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tariefstijging van 0,5% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
Ontwikkeling forensenbelasting			
Totale opbrengst forensenbelasting	€ 4.266	€ 9.473	€ 9.520
tarief:	€ 428,46	€ 430,60	€ 432,75

RECLAMEBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'Reclamebelasting' heffen wij een directe belasting van ondernemers die zichtbare reclame uitingen toepassen binnen de kern van Beneden-Leeuwen.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de reclamebelasting:

- Reclamebelasting is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Met de ondernemersvereniging van Beneden-Leeuwen is overeengekomen dat de totale opbrengst via subsidie beschikbaar gesteld wordt aan het SOBL ondernemingsfonds;
- Geen tariefstijging in 2024 volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

Tariefberekening is niet relevant omdat sprake is van een vast tarief per onroerende zaak. In onderstaande tabel is het verloop van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst reclamebelasting	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tarief: geen index (tarief blijft gelijk)			
Ontwikkeling reclamebelasting			
totale opbrengst reclamebelasting	€ 26.370	€ 30.000	€ 30.000
maximumtarief:	€ 525,00	€ 525,00	€ 525,00

AFVALSTOFFENHEFFING

Algemeen

De gemeenschappelijk regeling Afvalverwijdering Rivierenland (GR-Avri) verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De kosten van Avri worden gedekt met de inkomsten uit de afvalstoffenheffing: een belasting voor het inzamelen en verwerken van afval.

Beleidsuitgangspunten

Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing gelden deze beleidsuitgangspunten:

- Kostendeckende tarieven voor het basispakket (vast en variabel deel);
- Kostendeckende tarieven voor het pluspakket;
- het vaststellen van de verordening en tarieventabel afvalstoffenheffing is een bevoegdheid van het algemeen bestuur (AB) van de GR-Avri.
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

De tariefberekening voert Avri uit op basis van de vastgestelde begroting voor het komende jaar.

Opbrengst afvalstoffenheffing	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tarief heeft twee delen (vast- & variabel deel). De tarieven worden door AVRI bepaald			
Kosten afval	2.278.156	2.340.252	2.593.325
Kosten AVRI	2.278.156	2.340.252	2.593.325
Baten afvalstoffenheffing	2.278.156	2.340.252	2.593.325
Kostendeckendheid	100%	100%	100%

Verder worden in onze gemeente in 2024 de navolgende opslagen* op het basistarief gehanteerd (pluspakket):

- verwijderen zwerfafval (€ 3,75 per huishouden);
- voor het verhalen van de kosten die de gemeente maakt voor het gescheiden inzamelen van luieren en incontinentiemateriaal per 1 januari 2024 (€ 5,70 per huishouden).

* Het betreft voorlopige tarieven omdat definitieve vaststelling plaatsvindt tijdens de AB-vergadering van Avri in december 2023.

RIOOLHEFFING

Algemeen

Onder de naam 'rioolheffing' heffen wij een belasting van degene die aan het begin van het belastingjaar eigenaar is van een perceel dat direct of indirect aangesloten is op de gemeentelijke riolering.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de rioolheffing:

- Volledig kostendekkende tarieven;
- Tariefstelling is afhankelijk van kostenontwikkeling op basis van het actuele gemeentelijke rioleringsplan (GRP).
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk;
- Eventuele jaarsaldi worden verrekend via de egalisatievoorziening 'riolering'.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
lasten taakveld 7.2 riolering	1.759.308	1.891.898	1.975.591
inkomsten taakveld 7.2 riolering	-39.747	-8.627	-8.871
mutatie voorziening	83.567	-24.230	-44.313
netto kosten taakveld 7.2 riolering	1.803.128	1.859.041	1.922.407
<u>extracomptabele toerekening kosten:</u>			
aanslag oplegging BSR	20.000	20.000	20.000
aandeel tractiemiddelen	23.164	20.743	24.985
overhead	218.014	214.034	157.682
rente	169.947	170.000	175.743
BTW	296.991	322.376	325.012
totale kosten	2.531.244	2.606.194	2.625.829
batens rioolheffing	2.531.244	2.606.194	2.625.829
Kostendekkendheid	100,0%	100,0%	100,0%

Tariefsberekening rioolheffing	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
berekening: opbrengst / heffingsgrondslag = tarief huidig jaar			
<u>Berekening tarief</u>			
tarief vorig jaar			€ 272,70
vaste tariefstijging op basis van rioolplan (maximaal 1%)			€ 0,00
correctie op basis van maximale kostendekkendheid			€ 0,00
tarief actueel jaar	€ 270,00	€ 272,70	€ 272,70

MARKTGELD

Algemeen

Onder de naam marktgeld heffen wij een recht voor het gebruik van openbare gebouwen, terreinen, pleinen of straten, die zijn aangewezen voor het houden van markten.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor marktgeld:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Trendmatige tariefstijging van 2% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekking en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekking marktgeld	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
lasten grootboek markt (taakveld 3.3 bedrijvenloket)	€ 6.412	€ 13.213	€ 13.636
inkomsten markt (pacht & leges)	-€ 11.680	-€ 10.027	-€ 10.274
kosten volgens de boekhouding	-€5.267	€ 3.186	€ 3.362
extracomptabele kosten:			
toerekenen uren (250 uur per jaar à € 50,-)	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500
totale lasten	€ 7.233	€ 15.686	€ 15.862
baten marktgeld	€ 4.644	€ 5.177	€5.281
Kostendekking	64,2%	33,0%	33,3%

Berekening tarieven marktgeld	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tariefstijging van 2,0% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
<u>tarief a: tarief voor elke standplaats per keer per m2</u>			
tarief vorig jaar			€ 1,62
opbrengststijging 2%			€ 0,03
tarief huidig jaar	€ 1,59	€ 1,62	€ 1,65
<u>tarief b: tarief bij kwartaalabonnement voor elke standplaats per m2</u>			
tarief vorig jaar			€ 19,22
opbrengststijging 2%			€ 0,38
tarief huidig jaar	€ 18,84	€ 19,22	€ 19,60

LIJKBEZORGINGRECHTEN

Algemeen

Wij heffen rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door onze gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Trendmatige tariefstijging van 2% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Kwijtschelding is niet mogelijk;
- Bij de kostendekking van lijkbezorgingsrechten wordt nog geen rekening gehouden met toerekenbare kosten zoals overhead.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekking en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekking lijkbezorgingsrecht	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2022	2023	2024
lasten taakveld 7.5 begraafplaatsen	€ 30.101	€ 30.521	€ 33.104
inkomsten taakveld 7.5 (pacht, leges & afkoop onderhoud)	-€ 8.380	-€ 15.871	-€ 15.813
totale kosten	€ 21.721	€ 14.650	€ 17.291
baten lijkbezorgingsrecht	-€ 6.752	-€ 12.292	-€ 12.530
Kostendekking	31,1%	83,9%	72,5%

Berekening tarieven lijkbezorgingsrecht	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2022	2023	2024
Tariefstijging van 2,0% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
Tariefstijging bedraagt 2%			
de belangrijkste tarieven:			
- begraven (artikel 1-1)	€ 273,00	€ 278,50	€ 284,07
- bijzetten van een urn (artikel 2-1)	€ 138,00	€ 140,80	€ 143,62
- begraafrecht (artikel 6-1.a)	€ 2.287,00	€ 2.331,72	€ 2.378,35

LEGES

Algemeen

Onder de naam 'leges' heffen wij verschillende rechten op het genot van door ons verstrekte diensten, genoemd in de legesverordening en de daarbij behorende tariventabel.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de leges:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Trendmatige tariefstijging van 2% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2023;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekking en de belangrijkste legestarieven toegelicht.

De belangrijkste leges zijn: leges voor Omgevingsvergunning (incl. bouwcontrole en bouw- en woningtoezicht), bestemmingsplannen & rij- en reisdocumenten.

In het najaar van 2023 wordt samen met een externe partij de tarieven doorgerekend die betrekking hebben op de invoering van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen per 1 januari 2024. Bij het opstellen van deze begroting waren deze nieuwe tarieven nog niet bekend.

Berekening kostendekkendheid omgevingsvergunning	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2022	2023	2024
lasten taakveld 8.3 (grb. Bouwcontrole & BWT)	€ 2.515.702	€ 2.753.237	€ 2.906.454
inkomsten bouwcontrole & Bouw- en woningtoezicht	-€ 65.000	-€ 10.000	€ 0
totale kosten	€ 2.450.702	€ 2.743.237	€ 2.906.454
baten omgevingsvergunningen	€ 1.020.257	€ 902.956	€ 923.415
Kostendekkendheid	40,6%	32,9%	31,8%

Berekening tarieven omgevingsvergunningen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tariefstijging van 2,0% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
het belangrijkste tarief: - minimumtarief omgevingsvergunning (artikel 2.3.1.1.1)	€ 289,00	€ 294,78	€ 300,68

Berekening kostendekkendheid bestemmingsplannen	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2022	2023	2024
lasten taakveld 8.1 (grb. Bestemmingsplannen)	€ 500.721	€ 602.299	€ 552.203
inkomsten bestemmingsplannen	-€ 35.202	-€22.000	-€ 22.000
totale kosten	€ 465.519	€ 580.299	€ 530.203
baten leges bestemmingsplannen	€ 268.633	€ 128.687	€ 131.261
Kostendekkendheid	57,7%	22,2%	24,8%

Berekening tarief bestemmingsplannen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Begroting 2024
Tariefstijging van 2,0% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
het belangrijkste tarief: - minimumtarief afwijking bestemmingsplan (artikel 2.3.4.1)	€ 348,00	€ 355,00	€ 362,10

Berekening kostendekkendheid rij- & reisdocumenten	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2022	2023	2024
lasten taakveld 0.2 burgerzaken	€ 395.954	€ 376.913	€ 496.579
inkomsten burgerzaken	€ 0	€ 0	€ 0
totale kosten	€ 395.954	€ 376.913	€ 474.291
baten leges rij- & reisdocumenten	€ 248.032	€ 178.964	€ 337.502
Kostendekkendheid	62,6%	47,5%	71,2%

Berekening tariefrij- & reisdocumenten*	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2022	2023	2024
Tariefstijging van 2,0% (besluit Voorjaarsnota 2023)			
de belangrijkste tarieven:			
- tarief rijbewijs (artikel 1.3.1)	€ 41,60	€ 48,15	€ 49,11
- tarief ID-kaart (artikel 1.2.1.8)	€ 68,50	€ 70,35	€ 71,76
- tarief paspoort (artikel 1.2.1.1.a)	€ 75,80	€ 77,85	€ 79,41

*De richtlijnen voor de tarieven voor de rij- en reisdocumenten worden door het Rijk gegeven. Op het moment van op het opstellen van deze begroting waren deze richtlijnen nog niet bekend. Deze richtlijnen zullen toegepast worden op de te verwerken tarieven in de legesverordeningen 2024.

LOKALE LASTENDRUK

Algemeen

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de lokale lastendruk weergegeven.

Lokale lastendruk	2023 Bron: COELO	2024 Raming	Uitgangspunt
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	€ 372,00	+ 2%	Voorjaarsnota 2023
Afvalstoffenheffing	€ 335,00	+ 7,9%	Begroting 2024 van Avri
Rioolheffing	€ 272,70	+/- 0%	Gemeentelijk Rioleringsplan
Totale lastendruk	€ 980		

Toelichting

- OZB en rioolheffing zijn eigenaarsheffingen. Afvalstoffenheffing is een gebruikersheffing.
- Er is in onze gemeente geen tariefdifferentiatie van toepassing tussen één- en meerpersoonshuishoudens.
- De tarieven OZB en rioolheffing voor 2024 worden vastgesteld in de raadsvergadering van december 2023.
- De tarieven 2024 voor afvalstoffenheffing worden vastgesteld in het AB van Avri van december 2023.

Vergelijk met buurgemeenten (jaar: 2023)		gemeente Druuten	gemeente Maasdriel	gemeente WMW
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	bron: COELO	€ 400	€ 396	€ 372
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	bron: COELO	€ 221	€ 330	€ 335
Rioolheffing (meerpersoonshuishouden)	bron: COELO	€ 245	€ 275	€ 273
Totale lastendruk		€ 866	€ 1.001	€ 980

KWIJTSCHELDINGSBELEID

Algemeen

Als een belastingplichtige niet of te weinig financiële middelen heeft om de belastingaanslag te voldoen, kan de belastingplichtige bij de BSR-verzoeken om kwijtschelding. Alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt, komen mogelijk in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

Kwijtschelding hondenbelasting	Belastingjaar 2021	Belastingjaar 2022	Belastingjaar 2023
<u>Aantal kwijtscheldingsverzoeken</u>			
In behandeling	1	1	6
Afgewezen	13	13	5
Gedeeltelijk toegekend	1	-	1
Volledig toegekend	<u>38</u>	<u>35</u>	<u>28</u>
Totaal aantal kwijtscheldingsverzoeken	53	49	40
<u>Bedrag verleende kwijtschelding</u>			
Hondenbelasting	€ 1.631	€ 1.453	€ 1.138

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste (BBV, artikel 11 lid 2):

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- d. een kengetal voor de:
  - 1a netto schuldquote;
  - 1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
  - 2 solvabiliteitsratio;
  - 3 grondexploitatie;
  - 4 structurele exploitatieruimte;
  - 5 belastingcapaciteit
- e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om niet-reguliere kosten die onverwacht en substantieel zijn op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van de taken en de bedrijfsvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie van onze gemeente is. Voor het beoordelen van de 'weerstand' is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten binnen de begroting beschikbaar zijn.

WEERSTANDSCAPACITEIT

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit wordt onderverdeeld in structureel en incidenteel.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. onbenutte belastingcapaciteit;
2. vrije begrotingsruimte.

Ad. 1. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die wij als gemeente hebben om binnen de wettelijke grenzen onze belastingopbrengsten te verhogen.

De totale onbenutte belastingcapaciteit bedraagt:

Toelichting:

1. Onroerende zaakbelastingen

Onbenutte belastingcapaciteit	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024
<u>Onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit:</u>			
a. Onroerende zaakbelastingen	€ 1.275.500	€ 1.412.000	€ 1.901.000
b. Brede rioolheffing	€ 0	€ 0	€ 0
c. Leges	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.275.500	€ 1.412.000	€ 1.901.000

Voor de OZB wordt de zogenaamde artikel 12 norm gehanteerd (redelijk peil OZB). Op basis van de meicirculaire 2023 is deze norm 0,1614 % De onbenutte capaciteit kan als volgt berekend worden:

Berekening onbenutte belastingcapaciteit OZB	Werkelijk 2022		Actueel 2023		Raming 2024	
	grondslag	bedrag	grondslag	bedrag	grondslag	bedrag
<u>WOZ-waarde</u>						
woningen	€ 2.588.000.000		€ 2.656.000.000		€ 3.267.000.000	
niet-woningen	€ 389.500.000		€ 626.000.000		€ 625.000.000	
Totale waarde	€ 2.977.500.000		€ 3.282.000.000		€ 3.892.000.000	
<u>Gerealiseerde opbrengsten</u>						
woningen		€ 2.548.000		€ 2.622.000		€ 2.707.000
niet-woningen		€ 1.536.000		€ 1.641.000		€ 1.674.000
Totaal gerealiseerde OZB-opbrengst		€ 4.084.000		€ 4.263.000		€ 4.381.000
Maximale opbrengst (artikel 12-norm)		€ 5.359.500		€ 5.675.000		€ 6.282.000
Onbenutte capaciteit OZB		€ 1.275.500		€ 1.412.000		€ 1.901.000

2. Brede rioolheffing

Bij de rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekkendheid en is er dus geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

3. Leges

Bij de heffing van leges hanteren wij volledige kostendekkendheid als uitgangspunt. Van belang is of het totale bedrag aan legesinkomsten binnen de begroting, de aan de specifieke dienstverlening toe te kennen lasten al dan niet volledig dekken. Wij kunnen deze kosten niet volledig per product in beeld brengen, de onbenutte capaciteit ramen wij daarom voorsnog pro memorie.

Ad. 2. Vrije begrotingsruimte

Onze meerjarenbegroting geeft structureel (vanaf 2024) het volgende beeld. De jaren 2024 en 2025 sluiten met respectievelijk € 398.000 en € 1.4134.000 voordelig, de jaren 2026 en 2027 sluiten nadelig met € 255.000 en € 636.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de:

1. algemene reserve;
2. bestemmingsreserves, waarvan de bestemming nog kan worden gewijzigd;
3. stille reserves;
4. post onvoorzien;
5. incidentele beleidsruimte;
6. incidentele bezuinigingsmogelijkheden.

Ad. 1. Algemene reserve

De geraamde stand van de algemene reserve per 1 januari 2023 is € 11.835.389. Deze is geheel beschikbaar voor het weerstandsvermogen.

Stand Algemene reserve	Werkelijk 2022		Actueel 2023		Raming 2024	
	claims	bedrag	claims	bedrag	claims	bedrag
Saldo Algemene reserve per 31 december		€ 11.599.146		€ 11.599.146		€ 11.835.389
Resultaatbestemming 2022				€ 3.111.811		
<u>Claims die nog tot uitgaven leiden</u>						
MFA Maasbommel vrijval boekwaarde			€ 1.947.390			
MFA Maasbommel dekking lasten 2022 en 2023			€ 142.841			
Tijd. huisvesting kindcentrum Beneden Leeuwen			€ 418.000			
Vorbereidingskrediet Uitbreiding kindcentrum			€ 170.000			
Stimulering woningbouw Maasdorpen			€ 118.363			
Invoering omgevingswet			€ 23.146			
Profilering Maasbommel als Hanzestad			€ 23.278			
Vondsten 'Over de Maas'			€ 22.000			
Expeditie 'Over de Maas'			€ 10.550			
totaal claims	€ 0		€ 2.875.568		€ 0	
Beschikbaar deel Algemene reserve		€ 11.599.146		€ 11.835.389		€ 11.835.389

Ad. 2. Bestemmingsreserves

Wij hebben de aanwezige bestemmingsreserves beoordeeld op de noodzaak van handhaving.

Hiervan is sprake als er claims op liggen of er vastgesteld beleid mee wordt gerealiseerd. Als u als raad de bestemming nog kunt wijzigen en een 'vrije' keuze heeft om de reserve anders in te zetten valt deze onder de incidentele weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij om de volgende bestemmingsreserves:

Stand bestemmingsreserves	Werkelijk 2022		Actueel 2023		Raming 2024	
	claims	bedrag	claims	bedrag	claims	bedrag
<u>Beschikbare bestemmingsreserves</u>						
Reserve bovenwijkse voorzieningen per 31 december		€ 555.286		€ 421.405		€ 421.405
Reserve Stimuleringsfonds recreatie en toerisme per 31 december		€ 101.674		€ 57.899		€ 57.899
<u>Claims die nog tot uitgaven leiden</u>						
motie vergroten burgerparticipatie			€ 133.881			
Visie vrijetijdseconomie			€ 43.775		€ 0	
totaal claims	€ 0		€ 177.656		€ 0	
Beschikbaar deel bestemmingsreserves		€ 656.960		€ 479.304		€ 479.304

Ad. 3. Stille reserves

Hierbij gaat het om de overwaarde van gemeentelijke bezittingen die direct verkoopbaar zijn, zonder dat de bedrijfsvoering of het gemeentelijke beleid hierdoor wordt beïnvloed. De overwaarde betreft het verschil tussen de verwachte verkoopopbrengst, wij hebben hiervoor de WOZ-waarde 2023 en de geraamde boekwaarde per 1 januari 2024 als uitgangspunt gehanteerd.

Wij hebben onze bezittingen beoordeeld op de benoemde uitgangspunten. Een groot deel van onze bezittingen zijn nodig voor de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld ons gemeentehuis. Een ander belangrijk deel is van belang voor de uitvoering van ons gemeentelijke beleid. Dit geldt bijvoorbeeld voor de onderwijs- en welzijnsgebouwen.

Naast de gebouwen hebben wij nog aandelen Vitens in ons bezit. Deze aandelen zijn echter moeilijk verhandelbaar, omdat deze altijd in handen van overheidslichamen moeten blijven.

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen heeft alleen het buitenbad in Dreumel nog een (theoretische) waarde in het kader van de stille reserves. De boekwaarde bedraagt € 170.000, de WOZ-waarde € 878.000, zodat per saldo sprake is van een stille reserve groot € 708.000. Aangezien deze stille reserve niet aan de voorwaarde voldoet gesteld door de toezichthouder, wordt deze niet meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen.

Ad. 4. Post Onvoorzien - incidenteel

De incidentele post Onvoorzien is voor 2023 geraamd op € 25.000.

Ad. 5. Incidentele beleidsruimte en stelpost 'Nieuw beleid'

Er is geen sprake van een post "incidentele beleidsruimte".

Ad. 6. Incidentele bezuinigingsmogelijkheden

De incidentele bezuinigingsmogelijkheden zijn verwerkt in de bezuinigingsronden van de afgelopen jaren. Voor de begroting 2024-2027 voorzien wij vooralsnog geen extra bezuinigingsmogelijkheden. Indien deze blijken uit de bezuinigingsvoorstellen worden deze via een apart voorstel voorgelegd.

Totaaloverzicht weerstandscapaciteit

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Overzicht weerstandscapaciteit	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>						
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.275.500	€ 1.412.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000
Vrije begrotingsruimte - structureel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo structurele weerstandscapaciteit	€ 1.275.500	€ 1.412.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>						
Algemene reserve	€ 11.599.146	€ 11.835.389	€ 11.835.389	€ 11.835.389	€ 11.835.389	€ 11.835.389
Bestemmingsreserves	€ 656.960	€ 479.304	€ 479.304	€ 479.304	€ 479.304	€ 479.304
Stille reserves		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Post onvoorziene uitgaven	€ 15.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Incidentele beleidsruimte en stelpost nieuw beleid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo incidentele weerstandscapaciteit	€ 12.271.106	€ 12.339.693	€ 12.339.693	€ 12.339.693	€ 12.339.693	€ 12.339.693

RISICOPROFIEL

Bij dit onderdeel presenteren wij de risico's. Wij hebben de risico-inventarisatie geactualiseerd, de risico's geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd. Deze risico's zullen zich immers nooit allemaal in hetzelfde jaar voordoen.

We verdelen onze risico's als volgt:

- Aansprakelijkheidsrisico's;
- Risico's op eigendommen;
- Risico's van de bedrijfsvoering;
- Financiële risico's
  - Economische omstandigheden
  - Grondexploitatie
  - Verbonden partijen
  - Open-einde regelingen
  - Grote projecten
  - Overige financiële risico's.

Wij hebben hierbij ook een verdeling gemaakt naar incidentele risico's en structurele risico's. In de bijlage Risicoregister hebben wij een actueel overzicht opgenomen.

Op hoofdlijnen zien onze risico's er als volgt uit:

Overzicht risico's	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Categorie risico's</u>						
Aansprakelijkheid	€ 85.000	€ 70.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Eigendommen	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000
Bedrijfsvoering	€ 798.000	€ 745.000	€ 760.000	€ 760.000	€ 760.000	€ 760.000
Financieel	€ 1.447.000	€ 1.181.000	€ 1.741.000	€ 1.741.000	€ 1.741.000	€ 1.741.000
Saldo risico's	€ 2.387.000	€ 2.053.000	€ 2.643.000	€ 2.643.000	€ 2.643.000	€ 2.643.000
<u>Onderverdeling risico's</u>						
Incidentele risico's	€ 552.000	€ 475.000	€ 489.000	€ 489.000	€ 489.000	€ 489.000
Structurele risico's	€ 1.835.000	€ 1.578.000	€ 2.154.000	€ 2.154.000	€ 2.154.000	€ 2.154.000
Saldo risico's	€ 2.387.000	€ 2.053.000	€ 2.643.000	€ 2.643.000	€ 2.643.000	€ 2.643.000

Toelichting:

1. Aansprakelijkheid (risico € 85.000)

Binnen dit onderdeel vallen risico's op het gebied van:

- Bedrijfsongevallen
- Nalatigheid of onrechtmatig handelen
- Fraude, diefstal
- Planschade
- Schadeclaims

De risico's zijn in de meeste gevallen verminderd door hier beheersmaatregelen voor te nemen. Dit kan in de vorm van fysieke en administratieve maatregelen, het volgen van de procedures en het afsluiten van verzekeringen. Ook hebben wij in de begroting diverse budgetten beschikbaar, bijvoorbeeld om ons eigen risico te dekken. Op het gebied van planschade sluiten wij overeenkomsten met de ontwikkelaars. Planmatig onderhoud van gebouwen wegen riolering en groen vermindert de kans op schadeclaims.

2. Eigendommen (risico € 57.000)

De risico's van onze eigendommen hebben wij aanzienlijk beperkt door het afsluiten van brand- en stormverzekeringen. Zaken als bijvoorbeeld vandalisme en diefstal zijn echter onverzekerbaar. Wij voeren planmatig beheer en onderhoud uit, op basis van de beheerplannen en actuele inspecties. De noodzakelijke budgetten zijn opgenomen in de begroting. Desondanks bestaat het risico dat deze in enig jaar ontoereikend zijn. Vervuiling (als gevolg van milieudelicten, zoals bijvoorbeeld dumping van afval van drugslaboratoria, asbest of olielozingen) in de openbare ruimte is een toenemend risico. Via frequentere controle door BOA's pakken we dit risico preventief aan.

3. Bedrijfsvoering (risico € 760.000)

De risico's in de bedrijfsvoering hebben betrekking op de afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins, het vertrek van personeel en noodzakelijke (tijdelijke en duurdere) vervanging, het disfunctioneren van personeel (frictiekosten), het doen van achteraf niet geheel juist blijkende belastingaangiften, de uitval van ICT en de gevolgen van de wet Algemene Verordening Gegevensbescherming. Computeruitval kan tot gevolg hebben dat onze dienstverlening niet meer uitgevoerd kan worden en onze medewerkers niet kunnen werken. Voor genoemde risico's zijn in beperkte mate budgetten opgenomen. Uiteraard voeren wij ook interne controlemaatregelen uit. Met betrekking tot personeel is een trend waarneembaar dat (kleine) gemeenten steeds meer moeite hebben gekwalificeerd personeel te werven en te behouden.

4. Financieel (risico € 1.211.000)

De risico's bij dit onderdeel hebben betrekking op economische ontwikkelingen, de grondexploitaties, verbonden partijen, open-einde regelingen, grote projecten en overige financiële risico's.

a. Economische ontwikkelingen (risico € 531.000)

Ons beleid is gericht op 'verminderen'. Op basis van de actuele informatie stellen wij de budgetten bij. Dit geldt voor loon- en prijsontwikkeling, de sociale uitkeringen en te ontvangen bouwleges. Daarnaast schatten wij risico's in voor mogelijke faillissementen van partners in grondzaken, lagere OZB als gevolg van leegstand, bezwaren en kwijtscheldingen. Het effect van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb (Wet kwaliteitsborging voor het bouwen) per 1 januari 2023 heeft de meeste invloed, immers we schatten in dat er minder leges geheven kunnen worden.

b. Grondexploitatie (risico € 150.000)

Als verliezen zich voordoen nemen wij deze en vormen een voorziening. Dit is in het kader van het BBV verplicht. Bij de jaarrekening 2021 is deze voorziening afgeboekt naar 0. We hebben momenteel geen verliesgevende complexen meer. Gelet op de boekwaarde van de projecten (niet zijnde grondexploitaties) en de economische omstandigheden, lopen wij bij projecten een risico. De meeste van deze kosten verhalen wij op de initiatiefnemers. Ook leveren langere doorlooptijden en lagere grondprijzen mogelijk risico's op.

c. Verbonden partijen (risico € 200.000)

Hierbij gaat het om gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarbij wij, samen met de overige deelnemende gemeenten, financieel aansprakelijk zijn voor eventuele tekorten. De betreffende verbonden partijen zijn de Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR), de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid (GGD), de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR), de GR Regio Rivierenland, de Afvalverwerking Rivierenland (AVRI), GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en GR Werkzaam Rivierenland. Met betrekking tot de Uitvoeringsorganisatie Breedband Rivierenland (UBR) staan wij garant staat voor 5,4 mln. Hiervoor is een risico gecalculeerd.

d. Open-einde regelingen (risico € 330.000)

Voor onze gemeente gaat het hierbij vooral over het leerlingenvervoer en de diverse regelingen in het kader van het sociaal domein (WMO, jeugdzorg, Participatiewet e.d.). In de begroting hebben wij hier reële budgetten voor opgenomen, maar één extra leerling kan de vervoerskosten met € 25.000 doen stijgen. Ook kan één specialistisch hulpverleningstraject in de Jeugdzorg een fors beslag leggen op het budget.

e. Grote projecten

Er zijn geen grote projecten waarbij we specifieke risico's lopen.

f. Overige financiële risico's (risico € 530.000)

De belangrijkste overige risico's betreffen vooral de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds, het renterisico, decentralisatie van Rijkstaken, oninbare vorderingen, mogelijke bodemsaneringen en garanties en borgstellingen. Ook worden hier de financiële gevolgen van arbeidsongeschiktheid of overlijden van bestuurders geraamd, waarvoor wij niet verzekerd zijn.

BELEID

Gemeentelijke kaders

Het gemeentelijke beleid is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen 2012. In deze nota heeft u het volgende bepaald:

1. Het college stelt een nota Risicomanagement op waarin aandacht wordt besteed aan de te gebruiken methodiek van risicomanagement en de inrichting van de organisatie op het gebied van risicomanagement;
2. De informatievoorziening richting u verloopt via de paragraaf Weerstandsvermogen bij begroting en jaarverslag en waarbij tevens een bijlage met de risico-inventarisatie wordt bijgevoegd;
3. De weerstandsratio dient minimaal 1,2 te zijn en mag maximaal 2,0 zijn. Dit op basis van het aangenomen amendement in de raadsvergadering van 14 november 2019 bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2019.

De nota Risicomanagement hebben wij in 2013 vastgesteld. Uitgangspunt hierin is de structurele inpassing van risicomanagement in onze bedrijfsvoering en beleid. Vooral het verhogen van het risicobewustzijn is een speerpunt, waarbij wij speciale aandacht schenken aan de 'grote projecten'.

Het proces van risicomanagement verloopt volgens de volgende stappen: Identificatie - Analyse en beoordeling - Beheersing - Rapportage en monitoring.

Risicomanagement

Risicomanagement hebben wij sinds 2013 als volgt vormgegeven:

1. Formele inbedding van risicomanagement in onze organisatie;
Risicomanagement is de verantwoordelijkheid van het management. Binnen het team Control hebben wij een coördinator risicomanagement benoemd. Het monitoren van de risico's is een continu proces.
2. Structurele inpassing risicomanagement in de reguliere werkzaamheden;
De paragraaf risicomanagement maakt standaard onderdeel uit van onze beleidsdocumenten.
3. Risicoregister bijhouden.
Het gaat hierbij om het continu inventariseren, beoordelen en analyseren van risico's, deze vervolgens kwantificeren en hier een kansberekening op toepassen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Hierbij houden wij rekening met de incidentele en structurele onderdelen. De structurele risico's en weerstandscapaciteit rekenen wij voor 4 jaar mee, de incidentele uiteraard voor 1 jaar.

Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor 2024 ziet de weerstandsratio er als volgt uit: 2,19

Ratio weerstandsvermogen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
ratio = beschikbare capaciteit / benodigde capaciteit de capaciteit in bovenstaande formule = (4*structureel + 1*incidenteel)						
<u>Beschikbare capaciteit</u>						
structureel (4 x in berekening)	€ 1.275.500	€ 1.412.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000	€ 1.901.000
incidenteel (1 x in berekening)	€ 12.271.106	€ 7.123.404	€ 12.339.693	€ 12.339.693	€ 12.339.693	€ 12.339.693
Beschikbare capaciteit	€ 17.373.106	€ 12.771.404	€ 19.943.693	€ 19.943.693	€ 19.943.693	€ 19.943.693
<u>Benodigde capaciteit</u>						
structureel (4 x in berekening)	€ 1.835.000	€ 1.578.000	€ 2.154.000	€ 2.154.000	€ 2.154.000	€ 2.154.000
incidenteel (1 x in berekening)	€ 552.000	€ 475.000	€ 489.000	€ 489.000	€ 489.000	€ 489.000
Benodigde capaciteit	€ 7.892.000	€ 6.787.000	€ 9.105.000	€ 9.105.000	€ 9.105.000	€ 9.105.000
Weerstandsratio	2,20	1,88	2,19	2,19	2,19	2,19

RISICO'S

Risicomanagement is gericht op de structurele inpassing van risicomanagement in onze organisatie en het continu bijhouden van het risicoregister.

Het ontstaan van nieuwe risico's is altijd mogelijk, ook kunnen risico's in omvang wijzigen, tenslotte kunnen ook risico's worden opgeheven. Indien er sprake is van grote risico's informeren wij u hierover tussentijds bij de P&C rapportages.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Bij het beoordelen van de financiële kengetallen hanteert de provincie normwaarden. In onderstaande tabel staan de normwaarden zoals de provincie ze hanteert. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest.

Provinciale normen voor de kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	geen norm	geen norm	geen norm
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	geen norm	geen norm	geen norm
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Structurele exploitatieruimte	Begr en MJR >0%	Begr of MJR >0%	Begr en MJR <0%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Financiële kengetallen	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Netto schuldquote	55%	56%	35%	45%	58%	67%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	25%	56%	35%	45%	59%	67%
Solvabiliteitsratio	29%	19%	24%	24%	22%	20%
Structurele exploitatieruimte	5%	1%	1%	3%	5%	1%
Grondexploitatie	-1%	0%	-1%	-1%	0%	0%
Belastingcapaciteit	97%	105%	100%	100%	100%	100%

Verklaring kengetallen:

De netto schuldquote is de verhouding tussen de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en is een indicator voor het risico als derden niet aan hun verplichtingen voldoen. Denk bijvoorbeeld aan een stichting MFA, Kulturhus of sportvereniging die geld hebben geleend bij de gemeente. Hoe lager hoe beter.

Solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is aan haar totale financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid.

Structurele exploitatieruimte geeft aan of gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te kunnen vangen dan wel, of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Hoe hoger hoe beter.

Grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de totale baten. Hoe lager hoe beter.

Belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager hoe beter.

CONCLUSIE

De risico's waar wij als gemeente mee te maken hebben worden steeds omvangrijker. Burgers worden steeds mondiger en zijn eerder geneigd de overheid aansprakelijk te stellen voor schade. De gewijzigde economische omstandigheden hebben de afgelopen jaren een behoorlijke impact op de omvang van onze risico's. De recente coronacrisis en de perikelen omtrent de stikstof problematiek zijn hier voorbeelden van. Ook de voortdurende onzekerheid over de hoogte van het gemeentefonds, de oplopende kosten voor de jeugdzorg, de inflatie als gevolg van prijsstijgingen en grondstoffentekorten zijn risico's waar we rekening mee moeten houden.

Onze totale weerstandscapaciteit is voldoende om de risico's af te dekken. Maar hierbij is wel de kanttekening te plaatsen dat onze structurele risico's niet volledig gedekt worden door de structurele weerstandscapaciteit. Het overschot op de incidentele weerstandscapaciteit is toereikend om gedurende bijna 6 jaar het structurele tekort af te dekken.

Bij de begroting 2024 zijn de risico's opnieuw beoordeeld. De weerstandsratio komt uit op een score van 2,19. Dit betekent dat er sprake is van een positief weerstandsvermogen, en wij voldoende in staat zijn mogelijke financiële tegenvallers op te vangen en voldoen aan de door u gestelde kaders. Dit alles met de kennis van nu.

PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen (BBV, artikel 12 lid 1):

- a wegen;
- b riolering;
- c water;
- d groen;
- e gebouwen.

Van bovengenoemde kapitaalgoederen wordt aangegeven (BBV, artikel 12 lid 2):

- a het beleidskader;
- b de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Inleiding

Wij hebben geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. Ook met het beheer en onderhoud van onze wegen, de openbare verlichting, de riolering en het water, het openbaar groen en onze gemeentelijke gebouwen is inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn van belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is bovendien noodzakelijk om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Doelstelling van deze paragraaf is u te informeren over de hoofdlijn van het beleid rondom de kapitaalgoederen.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk c.q. beheerplan	Jaar	Planperiode
Waterplan	2005	2005-2025
Beheer- en Onderhoudsrapportage Verhardingen 2022-2026	2022	2022-2026
Groenbeleidsplan	2011	2011-2014
Openbare verlichting 2019	2018	2019-2023
Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027	2022	2023-2027
Bomenbeleidsplan	2014	
Kwaliteitsimpuls groen	2018	
Gladheidsbestrijding uitvoeringsprogramma	2018	jaarlijks

WEGEN

Algemeen

Ons gemeentelijk beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. Daarnaast willen we ons wagenet inrichten volgens de Basiskenmerken Wegontwerp conform het beheer- en onderhoudsrapportage verhardingen 2022-2026.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen en onderhoudsniveaus van wegen zijn opgenomen in het beheer- en onderhoudsrapportage verhardingen 2022-2026, zoals u in 2022 hebt vastgesteld. Voor de kwaliteitsbeoordeling van de wegen is de CROW-normering toegepast.

Financiën

In onze begroting hebben we binnen het programma Fysieke leefomgeving jaarlijks een budget opgenomen voor wegen, straten en pleinen. Voor 2024 hebben we de volgende budgetten geraamd:

Exploitatiebudgetten wegen en bruggen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 392.400	€ 388.707	€ 388.671	€ 400.610	€ 419.019	€ 429.300
Salarislasten	€ 289.002	€ 414.695	€ 339.825	€ 353.758	€ 367.554	€ 381.889
Dotatie aan voorziening	€ 839.699	€ 858.429	€ 877.132	€ 896.769	€ 912.981	€ 935.805
Afschrijvingslast	€ 100.060	€ 137.167	€ 246.888	€ 274.041	€ 309.765	€ 350.372
Overige kosten	€ 131.647	€ 107.815	€ 77.273	€ 94.767	€ 79.311	€ 81.257
Diverse baten	-€ 72.361	-€ 22.390	-€ 23.198	-€ 23.820	-€ 24.389	-€ 24.987
totale exploitatiebudget wegen en bruggen	€ 1.680.446	€ 1.884.423	€ 1.906.591	€ 1.996.125	€ 2.064.241	€ 2.153.636

Ten behoeve van het groot onderhoud is een onderhoudsvoorziening wegen ingesteld. De mutaties in deze voorziening zijn gebaseerd op een tienjarige onderhoudsplanning.

Ontwikkeling bijhorende voorzieningen	Stand 1-1-2023	mutaties 2023	mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Voorziening wegen	€ 1.529.574	-€ 321.164	-€ 277.048	€ 931.362
Voorziening civiele kunstwerken	€ 85.699	€ 10.546	-€ 4.812	€ 91.433

Risico's

Prijsstijgingen als gevolg van onvoorziene omstandigheden zijn lastig in te schatten, maar kunnen wel een grote rol spelen voor de hoogte van de beschikbare budgetten.

OPENBARE VERLICHTING

Algemeen

Het beleidsplan Openbare verlichting 2019-2023 is vastgesteld in 2018. Sinds 2013 maken wij gebruik van een beheersysteem openbare verlichting. Er is een meerjarenplanning voor het beheer en onderhoud aan gekoppeld.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen met betrekking tot de openbare verlichting zijn vastgelegd in de Richtlijn voor Openbare Verlichting (ROVL 2011). Deze hebben vooral betrekking op de vereiste lichtsterkte in de openbare ruimte in verband met sociale en verkeerstechnische veiligheid.

Financiën

Binnen het programma fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor dagelijks beheer en onderhoud van onze openbare verlichting. Voor 2024 hebben we onderstaande budgetten geraamd:

Exploitatiebudgetten openbare verlichting	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 51.058	€ 64.087	€ 66.399	€ 68.177	€ 69.806	€ 71.518
Elektriciteit	€ 145.285	€ 269.482	€ 172.454	€ 180.549	€ 181.840	€ 186.136
Salarislasten	€ 26.791	€ 25.374	€ 50.867	€ 52.952	€ 55.017	€ 57.163
Afschrijvingslast	€ 49.941	€ 28.158	€ 38.197	€ 44.558	€ 53.270	€ 61.518
Overige kosten	€ 7.213	€ 13.658	€ 3.797	€ 3.900	€ 14.183	€ 14.531
Diverse baten	-€ 6.584	-€ 3.362	-€ 3.483	-€ 3.577	-€ 3.662	-€ 3.752
totale exploitatiebudget openbare verlichting	€ 273.704	€ 397.397	€ 328.231	€ 346.559	€ 370.454	€ 387.114

De onderhoudsvoorziening is in 2018 opgeheven door wijzigingen in de BBV-spelregels waardoor vervanging van straatverlichting niet langer uit een voorziening betaald mag worden.

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's.

RIOLERING EN WATER

Algemeen

Op grond van de Waterwet en de Wet Milieubeheer heeft de gemeente 3 wettelijke zorgplichten:

1. inzameling en transport van afvalwater;
2. inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
3. inzameling en verwerking van overtollig grondwater.

Hoe wij invulling geven aan deze zorgplichten staat beschreven in ons Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027 (voorheen ons Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022). In dit plan zijn ook onze doelen binnen de planperiode voor het oppervlaktewater en klimaatadaptatie opgenomen. In de raadsvergadering in het najaar van 2022 is het beleidsplan vastgesteld. Dit plan is in samenwerking met de gemeenten Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen en Wijchen opgesteld en de looptijd is 5 jaar (2023 t/m 2027).

Kwaliteitsnormen

De insteek voor het beleid en de bijhorende maatregelen is kwaliteitsniveau sober, maar doelmatig en rechtmatig.

Financiën

Binnen programma 3 - Fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor beheer en onderhoud van onze voorzieningen. Dit zijn de rioolstelsels, hemel- en grondwatervoorzieningen en watersysteem. De jaarlijkse kosten hiervoor staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Exploitatiebudgetten riolering	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>kostensoort</u>						
Afschrijvingslast	€ 853.351	€ 855.333	€ 803.359	€ 843.658	€ 880.554	€ 787.499
Beheer en onderhoud	€ 581.864	€ 541.154	€ 560.194	€ 575.921	€ 590.384	€ 604.926
Hemel- en grondwaterplicht	€ 19.804	€ 115.445	€ 175.720	€ 185.283	€ 195.393	€ 206.880
Overhead	€ 387.856	€ 379.966	€ 436.318	€ 454.207	€ 471.921	€ 490.326
<u>extracomptabel toe te rekenen kosten</u>						
Rente	€ 169.947	€ 170.000	€ 175.743	€ 175.612	€ 180.889	€ 183.508
Overhead	€ 261.178	€ 254.777	€ 202.667	€ 228.794	€ 238.876	€ 256.820
BTW	€ 296.991	€ 322.376	€ 325.012	€ 338.636	€ 357.887	€ 334.172
totale exploitatiebudget riolering	€ 2.570.991	€ 2.639.051	€ 2.679.014	€ 2.802.111	€ 2.915.903	€ 2.864.132

De voorziening riolering is ingesteld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het vastgestelde Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027. De afrekening vindt plaats bij de jaarrekening.

Ontwikkeling voorziening riolering	Stand 1-1-2023	mutaties 2023	mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Voorziening riolering	€ 859.538	-€ 24.230	-€ 44.313	€ 790.995

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's.

GROEN

Algemeen

Openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Groen zorgt voor verkoeling en maakt de dorpen klimaat bestendiger.

Bomen zijn beeldbepalende elementen die belangrijk zijn voor de oriëntatie, leefbaarheid en karakteristiek in de dorpen. Bomen voorkomen hittestress in bebouwd gebied.

In Bomenbeleidsplan zijn beleidsthema's uitgewerkt om het bomenbestand op een duurzame en veilige manier in stand te houden en te ontwikkelen.

Kwaliteitsnormen

Op het gebied van groen hanteren wij de volgende kwaliteitsnormen:

Plantsoenen

Het openbaar groen wordt op een gedifferentieerd kwaliteitsniveau onderhouden. De toegangswegen, pleinen en dorpscentra worden op het hoge kwaliteitsniveau A onderhouden. Het overige groen wordt op kwaliteitsniveau B onderhouden. Kwaliteitsniveau B komt overeen met de landelijke normen voor een basiskwaliteit en is gericht op een acceptabel beeld waarin beplanting met een natuurlijke uitstraling en beheer voorkomen

Bomen

Het bomenbeheer wordt cyclisch uitgevoerd conform het bomenbeheerplan. Het uitgangspunt hierbij is het verkrijgen en behouden van een veilig bomenbestand.

Financiën

Binnen het programma Fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor beheer en onderhoud van openbaar groen.

Exploitantiebudgetten groen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<i>kostensoort</i>						
Dagelijks onderhoud	€ 495.653	€ 573.714	€ 546.638	€ 761.138	€ 570.881	€ 584.520
Salarislasten	€ 554.215	€ 555.721	€ 681.575	€ 709.519	€ 737.191	€ 765.941
Afschrijvingslast	€ 47.777	€ 11.797	€ 27.480	€ 34.947	€ 46.240	€ 54.531
Overige kosten	€ 101.477	€ 118.794	€ 83.274	€ 85.217	€ 86.742	€ 88.821
Diverse baten	-€ 56.343	-€ 19.268	-€ 1.278	-€ 1.312	-€ 1.343	-€ 1.376
totale exploitatiebudget groen	€ 1.142.779	€ 1.240.758	€ 1.337.689	€ 1.589.509	€ 1.439.711	€ 1.492.437

Risico's

Biodiversiteit

De insectenpopulaties in ons land en daarbuiten zijn zorgelijk in aantal achteruitgegaan. Dit hangt nauw samen met de achteruitgang van de biodiversiteit. Insecten hebben een belangrijke rol in de natuurlijke voedselketens en de landbouw. In 2021 zijn we gestart met het opstellen van een biodiversiteitsplan. Het biodiversiteitsplan heeft als doel het behouden, herstellen en versterken van de biodiversiteit in gemeente West Maas en Waal zowel in de dorpen als in het buitengebied/landschap.

Exoten

In toenemende mate krijgen we te maken met soorten die hier van nature niet thuishoren, invasieve exoten (berenklauw en Japanse duizendknoop). Een aantal van deze soorten vestigt zich hier in het wild en zorgt voor problemen en zijn een gevaar voor onze biodiversiteit. Het gaat dan met name om soorten die zich snel vermenigvuldigen en verspreiden.

GEBOUWEN

Algemeen

Wij hebben in onze gemeente accommodaties voor sport, kunst en cultuur, welzijn en de huisvesting van ons gemeentelijke apparaat. Iedere vier jaar beoordelen wij de staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en stellen wij op basis hiervan een meerjaren onderhoudsprogramma op. Het daadwerkelijke onderhoud voeren wij overigens pas uit na een actuele inspectie. Bij deze inspectie beoordelen wij of de geplande onderhoudswerkzaamheden echt noodzakelijk zijn of nog uitgesteld kunnen worden.

Kwaliteitsnormen

Bij het onderhoud en beheer van onze gebouwen gaan wij uit van planmatig onderhoud gericht op het op een zo efficiënt mogelijke wijze in stand houden van de accommodaties. Uitgangspunt is de gebouwen in een dusdanige staat van onderhoud te houden dat er sprake is van veilige en visueel goed onderhouden gebouwen.

Bij het onderhoud is er ook voor het milieu. Waar mogelijk worden de onderhoudsmomenten aangegrepen om het object 'verder' te verduurzamen.

Financiën

De jaarlijkse kosten met betrekking tot het onderhoud van gebouwen staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Exploitantiebudgetten gebouwen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 69.720	€ 160.569	€ 139.358	€ 150.072	€ 153.659	€ 157.428
Gas/Water & Electra	€ 122.849	€ 210.871	€ 148.443	€ 152.417	€ 156.136	€ 160.037
Salarislasten	€ 40.682	€ 40.760	€ 45.277	€ 47.134	€ 48.972	€ 50.881
Dotatie aan voorziening	€ 238.437	€ 272.206	€ 259.592	€ 266.094	€ 271.448	€ 276.118
Afschrijvingslast	€ 226.602	€ 279.493	€ 289.429	€ 309.754	€ 297.905	€ 310.622
Overige kosten	€ 406.026	€ 283.297	€ 275.405	€ 317.690	€ 294.007	€ 301.138
Huurinkomsten & overige baten	-€ 324.188	-€ 112.643	-€ 125.729	-€ 128.113	-€ 129.155	-€ 132.087
totale exploitatiebudget gebouwen	€ 780.128	€ 1.134.553	€ 1.031.775	€ 1.115.048	€ 1.092.972	€ 1.124.137

De voorziening gebouwen is ingesteld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarig onderhoudsprogramma.

Ontwikkeling voorziening gebouwen	Stand 1-1-2023	mutaties 2023	mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Voorziening gebouwen	€ 1.760.045	-€ 687.682	-€ 52.880	€ 1.019.483

Risico's

Planmatig onderhoud wordt pas uitgevoerd na visuele inspectie. Dit houdt in dat onderhoudskosten jaarlijks kunnen wisselen.

PARAGRAAF FINANCIERING

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om u te informeren over het treasurybeleid en de beheersing van financiële risico's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit dienen wij te doen binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Het doel van deze wet is onder andere om op een verantwoorde en professionele wijze de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie (financieringsactiviteiten) van de gemeente te regelen.

Gemeentelijke kaders

Onze kaders zijn vastgelegd in de, op grond van artikel 212 Gemeentewet, vastgestelde 'Financiële verordening gemeente West Maas en Waal' (Rb. 23 maart 2017). Het gaat om kaders voor het uitvoeren van de financieringsfunctie zoals doelstellingen, richtlijnen en limieten die voor het college gelden.

In het door het college van burgemeester en wethouders op 10 januari 2012 vastgestelde Treasurystatuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het bevat met name protocollen voor de dagelijkse uitvoering. De onderwerpen die hierbij aan de orde komen zijn het kasbeheer, het risicobeheer, de financiering en de administratieve organisatie.

Hoofddoelstelling beleid

Inzicht hebben in de lange termijn ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. Het aangaan en verstrekken van geldleningen en het verstrekken van garanties is alleen toegestaan voor de uitvoering van de publieke taak. Hierbij mogen geen overmatige risico's worden gelopen. Het gebruik van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm is bedoeld als normstellend.

Algemene ontwikkelingen / rentevisie

De treasuryactiviteiten staan bloot aan zowel interne als externe ontwikkelingen. De interne ontwikkelingen bestaan uit het oppakken van nieuwe activiteiten, investeringsplannen en reorganisatieprocessen. De belangrijkste externe ontwikkelingen zijn (internationale) economische indicatoren en de invloed hiervan op de geld- en kapitaalmarkt, maar ook wijzigingen in wet- en regelgeving.

Het voorspellen van de renteontwikkeling is een lastige en bijna onmogelijke opgave, zeker op de lange termijn. Volgens het geschetste economische beeld van de Bank Nederlands Gemeenten (BNG) (begin augustus) wordt voor Nederland in 2024 een groei verwacht van 1,0% (in 2022 was de groei nog 4,5%). De oorlog in Oekraïne zorgt voor een stijging van energieprijzen en andere grondstoffen. Daarnaast is de onzekerheid over de economie toegenomen. Naar verwachting zullen banken het monetaire beleid blijven verkrappen waardoor de rentetarieven verder zullen oplopen.

Risicomanagement

Risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's en het vaststellen van beheersmaatregelen. Hiermee worden activiteiten bedoeld waarmee de kans van optreden of de gevolgen van risico's worden beïnvloed.

De risico's die binnen onze gemeente worden gelopen bij de uitvoering van de treasurytaak bestaan voornamelijk uit renterisico's. Om die risico's te beperken en te beheersen geldt er een kasgeldlimiet en is er een renterisiconorm ontwikkeld.

Daarnaast verdient vooral het kredietrisico aandacht. Dit is het risico dat wij lopen wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen. In het treasurystatuut zijn algemene uitgangspunten opgenomen om dit risico te beperken.

Met betrekking tot risicobeheer hanteren wij, volgens het treasurystatuut, de volgende algemene uitgangspunten:

1. De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' uitsluitend verstrekken aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen.
2. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico.
3. Het gebruik van derivaten is niet toegestaan.

Leningportefeuille en financieringsbehoefte

De leningportefeuille

De ontwikkeling van de huidige leningportefeuille ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Aanwezige leningen</u>						
Schuldrestant per 1 januari	€ 30.524.479	€ 26.820.887	€ 26.604.707	€ 23.377.448	€ 20.138.630	€ 17.137.755
Nieuw aangetrokken leningen		€ 3.000.000				
Aflossingen	€ 3.703.592	€ 3.216.179	€ 3.227.260	€ 3.238.818	€ 3.000.875	€ 2.813.453
Schuldrestant per 31 december	€ 26.820.887	€ 26.604.707	€ 23.377.448	€ 20.138.630	€ 17.137.755	€ 14.324.302
<u>Nadere info</u>						
Gewogen gemiddelde rentepercentage	1,01%	0,99%	1,22%	1,23%	1,26%	1,28%
Bijhorende rentelasten	€ 309.486	€ 264.822	€ 323.474	€ 288.677	€ 253.382	€ 219.517

Financieringsbehoefte

In het onderstaand overzicht wordt de verwachte financieringsbehoefte voor de komende 4 jaren weergegeven. Hierbij is uitgegaan van volledige realisatie van alle investeringen, inclusief die volgens het investeringsplan 2024 - 2027.

Berekening financieringsbehoefte (per 31 dec.)	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Financieringsbehoefte</u>						
Boekwaarde staat activa	€ 55.817.614	€ 61.455.887	€ 62.509.220	€ 67.307.997	€ 72.890.788	€ 76.423.941
Boekwaarde voorraad grond	-€ 14.059	-€ 283.550	-€ 801.840	-€ 388.933	€ 0	€ 0
Financieringsbehoefte	€ 55.803.555	€ 61.172.137	€ 61.707.380	€ 66.921.064	€ 72.890.788	€ 76.423.941
<u>Financieringsmiddelen</u>						
Langlopende geldleningen o/g	€ 26.820.887	€ 26.604.707	€ 23.377.448	€ 20.138.630	€ 17.137.755	€ 14.324.302
Reserves en voorzieningen	€ 28.457.165	€ 26.051.980	€ 25.880.751	€ 26.202.216	€ 25.129.918	€ 23.805.194
Financieringsmiddelen	€ 55.278.052	€ 52.656.667	€ 49.058.199	€ 46.340.846	€ 42.267.673	€ 38.129.496
Reste rende financieringsbehoefte	€ 525.503	€ 8.515.470	€ 12.649.181	€ 20.580.218	€ 30.623.115	€ 38.294.445

Renteresultaat

Toerekening van de rentelasten aan de taakvelden is verplicht.

Voor de toerekening aan de grondexploitaties wordt een percentage berekend door het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille (1,00%) te vermenigvuldigen met de debt ratio (de verhouding vreemd vermogen/ totaal vermogen). De uitkomst van deze berekening is 0,71%.

Om tot een verdeling van de resterende rente over de programma's te komen, wordt het zogenaamde rente-omslagpercentage gebruikt. Voor de begroting 2024 is het berekende percentage 0,25%. Het saldo van rentelasten en -baten wordt daarvoor gedeeld door het totaal van de vaste activa exclusief de uitstaande geldleningen:

- De uitkomst mag met een marge van 0,5% worden afgerond; én
- Het verschil tussen de 'door te rekenen externe rente' en de 'werkelijke aan taakvelden toegerekende rente' bedraagt maximaal 25%.

Het renteschema ziet er als volgt uit:

Renteschema	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Door te belasten rentekosten</u>						
Rentebetalingen aan externe partijen	€ 321.958	€ 402.148	€ 394.394	€ 477.737	€ 553.864	€ 658.864
Renteontvangsten van externe partijen	-€ 362.851	-€ 323.380	-€ 317.842	-€ 312.194	-€ 306.430	-€ 306.430
Door te belasten rentekosten	-€ 40.893	€ 78.768	€ 76.552	€ 165.543	€ 247.434	€ 352.434
Rente die toegerekend moet worden aan de grondexploitatie						
	€ 3.404	-€ 2.516	-€ 2.014	-€ 5.693	-€ 2.747	€ 0
Verder nog door te belasten rentekosten	-€ 44.297	€ 81.284	€ 78.566	€ 171.236	€ 250.181	€ 352.434
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rentekosten						
	€ 0	€ 89.260	€ 85.980	€ 170.276	€ 252.046	€ 356.924
Renteresultaat op taakveld Treasury	-€ 44.297	-€ 7.976	-€ 7.414	€ 960	-€ 1.865	-€ 4.490

Renterisicobeheer

Renterisicobeheer is het bewust beperken van de negatieve invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva. Ook het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten behoren tot dit onderwerp. Jaarlijkse nemen we in de paragraaf financiering onze rentevisie op.

Om de renterisico's te beperken geldt er een kasgeldlimiet en een renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

Het kasgeldlimiet geeft de maximale toegestane omvang van de kortlopende schuld aan. Het kasgeldlimiet is ingevoerd om de gemeente te behoeden voor het risico dat de rentelasten opeens fors stijgen, omdat de rente voor kortlopende leningen sterk kan fluctueren.

De wet fido staat een kasgeldlimiet toe van 8,5% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm

Het begrip renterisiconorm is ingevoerd om zoveel mogelijk spreiding in de looptijden van leningen aan te brengen, en zodoende het renterisico bij herfinanciering van de vaste schuld te beheersen. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 2,5 miljoen.

De berekening van de huidige renterisiconorm in meerjarenperspectief is opgenomen in het volgend overzicht.

Rente ris ico op vas te schulden	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Renterisico						
Renteherzieningen	€ 899.118	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Aflossingen	€ 3.703.592	€ 3.216.179	€ 3.227.260	€ 3.238.818	€ 3.000.875	€ 2.813.453
Totaal renterisico	€ 4.402.710	€ 3.216.179	€ 3.227.260	€ 3.238.818	€ 3.000.875	€ 2.813.453
<u>Berekening renterisiconorm</u>						
Begrotingstotaal	€ 50.784.341	€ 52.623.364	€ 54.028.867	€ 53.592.227	€ 53.923.188	€ 55.021.443
vast percentage van begrotingstotaal	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Rente ris iconorm	€ 10.152.868	€ 10.524.673	€ 10.805.773	€ 10.718.445	€ 10.784.633	€ 11.004.289
Ruimte binnen toegestane rente ris iconorm	€ 5.750.158	€ 7.308.493	€ 7.578.514	€ 7.479.628	€ 7.783.758	€ 8.190.836

Kredietrisicobeheer

Kredietrisico

Dit is het risico dat wij lopen wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

In het treasury statuut is vastgelegd dat de gemeente alleen overtollige middelen mag uitlenen aan betrouwbare bedrijven met minimaal een zogeheten AAA-rating (looptijd langer dan 3 maanden) c.q. AA-rating (looptijd tot 3 maanden), aan ondernemingen waarvoor een solvabiliteitsratio van 0% geldt of aan de centrale overheid. Bij het verstrekken van leningen uit hoofde van de publieke taak worden zekerheden of garanties geëist.

Schuldrestant aan het begin van het jaar	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Actuele leningen (u/g)</u>						
Geldlening aan Alliander N.V. (voorheen Nuon)	€ 219.364	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Geldlening aan St. Kulturhus Boven-Leeuwen	€ 2.845.201	€ 2.764.701	€ 2.682.592	€ 2.598.840	€ 2.513.413	€ 2.426.278
Geldlening aan st. MFA Dreumel (lening 1)	€ 3.689.566	€ 3.598.619	€ 3.505.852	€ 3.411.230	€ 3.314.716	€ 3.216.272
Geldlening aan st. MFA Dreumel (lening 2)	€ 322.346	€ 314.400	€ 306.295	€ 298.028	€ 289.596	€ 280.995
Geldlening aan st. Sport & Recreatie (lening 1)	€ 1.400.861	€ 1.371.697	€ 1.341.950	€ 1.311.607	€ 1.280.658	€ 1.249.090
Geldlening aan st. Sport & Recreatie (lening 2)	€ 1.872.164	€ 1.834.717	€ 1.796.520	€ 1.757.560	€ 1.717.821	€ 1.677.286
Geldlening aan MFA de Hucht	€ 1.300.629	€ 1.277.451	€ 1.253.809	€ 1.229.695	€ 1.205.098	€ 1.180.010
Geldlening aan Yasemin Maaltijdservice	€ 350.000	€ 333.500				
Totaal actuele leningen	€ 12.000.131	€ 11.495.085	€ 10.887.018	€ 10.606.960	€ 10.321.302	€ 10.029.931
<u>Nadere info</u>						
Gewogen gemiddeld rentepercentage	2,13%	1,94%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Aandelen

De gemeente is in het bezit van 18.693 gewone aandelen Vitens. De nominale waarde hiervan is € 1 per aandeel. Als aandeelhouder komen alleen publiekrechtelijke (direct of indirect) rechtspersonen in aanmerking. Door de beperkte handelbaarheid is het moeilijk een marktwaarde te noemen. Overigens onderschrijven wij het belang dat de drinkwatervoorziening in publieke handen blijft. Op grond van het treasurystatuut vindt aankoop en verkoop van aandelen uitsluitend plaats voor de uitoefening van de publieke taak.

Schatkistbankieren

Wij zijn verplicht om onze overtollige middelen in de Rijksschatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Voor ons betekent dit een drempelbedrag van € 1 miljoen.

Intern liquiditeitsbeheer

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat wij op korte termijn niet genoeg geld in kas hebben om aan onze verplichtingen te voldoen. Om deze reden stellen wij liquiditeitsplanningen en een liquiditeitsbegroting op. Hierbij zien wij er op toe dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat wij de verplichtingen tijdig kunnen nakomen.

De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico's door haar treasuryactiviteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot 1 jaar), alsmede een meerjarige liquiditeitenplanning met een looptijd van minimaal 4 jaar. Bij deze laatste dient enige terughoudendheid in acht te worden genomen. Een goede planning, zeker op de langere termijn, is gelet op de onzekere factoren die een rol spelen zoals vertragingen in de investeringsplanning en de informatievoorziening niet eenvoudig. Meerjarenramingen zijn veelal onbetrouwbaar, zowel qua volume als tijdspad. Wanneer op basis daarvan op voorhand leningen dienen te worden afgesloten, gaan wij onbedoeld renterisico's lopen. Met name bij de op termijn voorziene grote(re) investeringen vormen het politieke, procedurele en de uiteindelijke omvang van de financieringsbehoefte dermate onzekere factoren dat dit een ongewenste risicovergroting zou vormen.

Voor het liquiditeitsbeheer is, met ingang van 15 november 2018, met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten een Financieringsovereenkomst voor een (Rekening-courant) Krediet- en Depotarrangement (tijdelijk overtollige middelen beleggen) afgesloten. De Financieringsovereenkomst geldt voor onbepaalde tijd en kan schriftelijk geheel of gedeeltelijk worden opgezegd. De kredietlimiet bedraagt € 3.700.000.

Over het gebruikte deel van de rekening-courant moet de 1-maands Euribor + 0,15% worden betaald. In het afgelopen jaar is de 1-maands Euribor van -0,5% (juli 2022) opgelopen naar +3,39% (juli 2023). Per augustus is opnieuw een renteverhoging doorgevoerd waardoor de 1-maands Euribor is gestegen naar +3,58%. Daarnaast moet over het ongebruikte deel van de rekening-courant 0,04% bereidstellingsprovisie worden betaald.

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

ALGEMEEN

Deze paragraaf geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering (BBV, artikel 14).

Inleiding

De bedrijfsvoering betreft de middelenfuncties (personeel en organisatie, planning & control, informatievoorziening en automatisering, communicatie en facilitaire zaken) ter ondersteuning van de uitvoering van de programma's (het primaire proces). In deze paragraaf hebben wij tevens de griffie en de rekenkamercommissie opgenomen.

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces en de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste aan het primaire proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld de huisvesting en de automatisering indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten.

In deze paragraaf worden de verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering verder uitgewerkt.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Informatiebeveiligingsbeleid	2016
Inkoopbeleid	2016
Communicatiebeleidsplan	2018
I&A-plan 2020	2020
HR Beleidskaders	2021
Teamplannen	2023

Ontwikkelingen

Op hoofdlijn:

Focus op Implementatie ICT-verbeterplan:

Er vindt een Europese aanbesteding plaats voor de selectie van de nieuwe ICT-dienstverlener. Leidraad is hierbij het ICT-verbeterplan. Nadat de opdracht is gegund, wordt direct gestart met de implementatie en inrichting van de nieuwe ICT-infrastructuur.

HRM:

- In gebruik name van het nieuwe e-HRM systeem.
- Implementatie HR-21 functiewaarderingsstelsel
- Opstellen werving -en selectiebeleid
- Opstellen personeel ontwikkelplan

Het proces van inrichting van een nieuw functiehuis (HR21) is gestart en wordt in 2024 verder afgerond.

Informatiebeheer:

Implementatie Wet Open Overheid

De Wet Open Overheid (WOO) is in 2022 in werking getreden. Dit vraagt om een wijziging in ons informatiebeheer. Bepaalde gegevens moeten actief openbaar beschikbaar zijn. Dit in tegenstelling tot de WOB. De WOO wordt opgepakt binnen het organisatie ontwikkelplan.

Start uitvoering plan van aanpak 'Toekomstbestendig Informatiebeheer'.

Ons informatiebeheer is voor verbetering vatbaar. Dit heeft geleid tot een nieuwe beschouwing van wat er nodig is om informatiebeheer op de rit te krijgen. Er is een 1^e concept van de aanpak om tot

'Toekomstbestendig Informatiebeheer' te komen. Onderdeel hiervan is de doorontwikkeling van het team DIV.

Dienstverlening:

Uitvoering plan van aanpak Verbetering Dienstverlening.o.a.;

- Implementatie applicatie voor het gebruik van een kennisbank en het maken en volgen van telefoonnotities. (SIM-KCS)
- Implementatie Anywhere 365 call center telefonie applicatie. Dit zorgt voor een verbetering van de telefonische dienstverlening
- Optimalisatie processen (Dit is een doorlopend traject)

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Ontwikkeling Dienstverlening:

Doorontwikkeling en verbetering dienstverlening en klantprocessen:

Uitvoering doorontwikkeling en verbetering dienstverlening en klantprocessen met behulp van het plan van aanpak 'Verbetering dienstverlening'. Dit plan biedt een concrete aanpak voor stapsgewijze verbetering van de dienstverlening aan de inwoners van West Maas en Waal, met focus op het KCC. Het document bestaat uit een overzicht van de ambities, analyse van de huidige situatie, dienstverleningsuitgangspunten en hieruit voortvloeiend een plan van aanpak voor stapsgewijze verbetering van de dienstverlening.

De aanpak voor stapsgewijze verbetering vertaalt zich onder andere in de volgende activiteiten:

- Project SIM-KCS (Klant Contact Service) applicatie:
De SIM-KCS applicatie bevat de omgeving van de Kennisbank en het indienen en afhandelen van telefoonnotities. Na implementatie wordt de Kennisbank opgebouwd met belangrijke informatie vanuit met name de vak afdelingen. Deze informatie wordt vervolgens als kennisbron gebruikt bij afhandeling van vragen door inwoners, bedrijven en organisaties. Naast de Kennisbank biedt deze applicatie de mogelijkheid om inwonersvragen en de afhandeling daarvan beter te monitoren. Voor de opvolging worden serviceafspraken gemaakt binnen de organisatie.
- Implementatie Anywhere365:
Anywhere365 is een callcenter telefonie applicatie. Het gebruik van Anywhere365 draagt bij aan een verbeterde telefonische dienstverlening. Deze applicatie gebruikt Microsoft 365 en Teams als basis.
- Procesverbetering e-Diensten
Implementatie e-Diensten met behulp van VrijBRP (applicatie van huidige leverancier)
De implementatie van e-Diensten, waarbij aanvragen en mutaties direct landen in VrijBRP (na identificatie via DigiD) betekent versnelling en efficiency. De klantprocessen worden hierdoor toekomstbestendig ingericht. Inwoners kunnen meer online aanvragen en beheren.
- Processen
Door het team worden klantprocessen in kaart gebracht en in overzichtelijke processchema's geplaatst. Verbeterpunten worden in kaart gebracht. Verbeteringen worden ingebracht. De gekozen verbeteringen worden geïmplementeerd. Het resultaat wordt gemeten. De verbetering wordt waar nodig bijgesteld.

Personeel: beleid en ontwikkelingen

Uitgangspunt bij het onderdeel Personeel is dat we een personeelsbeleid hanteren dat is afgestemd op de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de maatschappij. Hier dragen de onderstaande ontwikkelingen aan bij.

Actualisering HR-beleidskaders:

De HR Beleidskaders 2021-2022 vormen de kaders en geven richting en koers aan HR-activiteiten. Een aantal van de bepaalde activiteiten uit de HR Beleidskaders zijn nog niet afgerond. Deze staan op de planning om te worden opgepakt. Om de juiste koers te kunnen blijven behouden worden de HR-beleidskaders opnieuw gedefinieerd voor de komende jaren. Hierbij zijn de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de samenleving leidend.

Implementatie nieuw e-HRM systeem:

Het nieuwe e-HRM systeem gaat de medewerkers en organisatie uiteindelijk meer gebruikersgemak en informatie leveren. De inrichting en implementatie gaat in gezamenlijkheid met De Connectie, de deelnemende gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum en de gemeente West Maas en Waal. Er vindt veelvuldig afstemming plaats met de deelnemende partijen over de inrichting en harmonisatie vraagstukken.

Betrokken processen binnen de vernieuwde e-HRM:

- In, door en uitstroomproces
- Verzuimproces
- Rapportages
- Verlofproces

Implementatie HR 21:

Project invoering HR 21. Nieuw functiewaarderingsysteem voor de organisatie. P&O begeleidt het proces van de overgang van het huidige functiewaarderingsysteem naar HR 21. Dit is inclusief implementatie en borging van het functiewaarderingsysteem. Implementatie is in samenwerking met een extern bureau.

Opstellen van Werving en selectiebeleid:

Voor werving en selectie wordt beleid opgesteld dat meebeweegt met de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.

Er is een sterke toename van vacatures, terwijl de arbeidsmarkt tegelijkertijd onder druk staat. Om geschikte kandidaten uit de krappe arbeidsmarkt markt aan te trekken wordt er actief geworven. De vacatures die we uitzetten hebben een nieuw format en nieuwe vacatureteksten. We maken gebruik van wervingsfilms, we zijn actief op LinkedIn en andere Social media. Het aanbrenge van een nieuwe collega wordt beloond, etc. Door deze acties sluiten we beter aan op de manier waarop kandidaten tegenwoordig naar banen zoeken.

Onboarding: (het instroomproces waarbij nieuwe medewerkers kennismaken met de organisatie) Opstellen onboarding programma. Onderdeel van het binden en boeien van medewerkers. Het betreft hier zowel de on-boarding van de individuele medewerker als mede het opstellen van een algemeen (breder) on-boarding programma voor nieuwe medewerkers.

Personeel ontwikkelplan:

Opstellen en in gebruik nemen van het Personeels ontwikkelplan :

- Wat hebben we als organisatie nodig aan kennis en kunde om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te bieden?
- Wat hebben we nu aan kennis en kunde aan boord?
- Wat is er voor nodig om naar het gewenste/vereiste niveau te groeien?

Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO):

Begin 2023 is gestart met het werkbelevingsonderzoek. Als eerste is een nulmeting gehouden. Hieruit blijkt dat 70% van de deelnemers goed in zijn/haar vel zit. Met plezier naar het werk gaat en zich thuis voelt in de organisatie. Als vervolg op de nulmeting zijn op een aantal thema's verdiepende vragen gesteld. De teammanagers hebben in hun team overleggen aandacht besteed aan deze thema's en aan hun teams gevraagd hoe wij deze thema's kunnen verbeteren.

De totale opbrengsten zijn in het MT besproken.

De actiepunten worden meegenomen in de ontwikkeling van de organisatie.

Financiën

De kosten van het personeel zijn verdeeld op basis van de loonsom. Met u zijn afspraken gemaakt dat wij niet sturen op de formatie, maar op de loonsom. Deze loonsom stijgt met niet te beïnvloeden externe factoren, zoals CAO-stijgingen of wijzigingen in sociale premies of als gevolg van overdracht van taken door het Rijk. De ambtelijke organisatie zorgt ervoor dat de opgedragen taken binnen de loonsom worden verricht.

Het overzicht met de personeelslasten is opgenomen als bijlage 1.

Ziekteverzuim

Onze streefwaarde is een maximaal ziekteverzuimpercentage van 4,0%. We hebben beleid en ondernemen de nodige activiteiten om het ziekteverzuim laag te houden.

We maken gebruik van de adviezen van de Arboarts voor een optimale re-integratie en de inzet van interventies.

Streefcijfer ziekteverzuim (4.0 %) is niet gehaald. Ziekteverzuim percentage over het jaar 2022 bedraagt 6,8%. De organisatie heeft nog steeds te maken met langdurig verzuim, veroorzaakt door niet werk gerelateerde redenen en een staartje van corona. Het percentage wordt hier door omhoog gestuwd. Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage voor gemeente < 20.000 inwoners bedroeg in 2022 6,7% . In 2023 zien we in de cijfers t/m juli een daling van het ziekteverzuimpercentage.

In de hierna opgenomen tabel wordt inzicht gegeven in de bereikte- en komende jaren te bereiken resultaten. Het verzuimcijfer van 4% blijft het streefcijfer.

Tabel: Ontwikkeling ziekteverzuim

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ziekteverzuimpercentage	6,63	6,78	5,0	4,5	4,0	4,0

Ontwikkelingen

Met de in gebruik name van het nieuwe e-HRM systeem hebben we de beschikking over de zgn. Verzuimmodule. De Verzuimmodule geeft een verbeterde monitoring en betreft de leidinggevende actief bij het verzuim/reintegratieproces. Ook is er een link tussen de Bedrijfspoli en de Verzuimmodule in het nieuwe e-HRM systeem. Hierdoor hebben de teammanagers altijd de meest actuele informatie/status voorhanden.

In het periodieke Sociaal Medisch Team overleg (SMT) vindt afstemming en overleg plaats tussen het MT, P&O en de Bedrijfsarts en Coach Arbeid en Gezondheid van de Bedrijfspoli.

Risico's

Eigen risicodragerschap WGA, WGA-flex

Onze gemeente is sinds 2010 eigenrisicodragers voor de WGA (Wet Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten), de WGA-flex en de Ziektewet. Dat wil zeggen dat, in geval van instroom in de WGA, de uitkeringslasten en re-integratiekosten gedurende maximaal 10 jaar voor rekening van de gemeente komen. Een goed ziekteverzuimbeleid beperkt de risico's. Sinds de invoering van de WIA (wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen) is er één (ex-) medewerker van onze gemeente ingestroomd in deze uitkering.

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

Focus ICT ligt in 2023 en 2024 op de Europese aanbesteding en implementatie van de nieuwe, verbeterde ICT-omgeving:

Implementatie ICT-verbeterplan bestaat uit de volgende onderdelen:

- Europese aanbesteding nieuwe ICT-dienstverlener
- Implementatie en inrichting nieuwe ICT-infrastructuur/omgeving
- *Europese aanbesteding nieuwe ICT-dienstverlener:*
ICT-Informatiemanagement staat aan de lat om via een Europese aanbestedingsprocedure een contract af te sluiten met een nieuwe ICT-dienstverlener. Via de Europese aanbestedingsprocedure komt de keuze tot een ICT-dienstverlener die de gemeente ontlast en ontzorgt op ICT-gebied. Een nieuwe ICT-infrastructuur inricht en beheert, met goede prestaties, stabiliteit en veiligheid. Toekomstbestendig, gericht op dataopslag en verwerking in de Cloud.
De Europese aanbestedingsprocedure wordt begeleid door een specialistisch bureau. Zij hebben een team samengesteld dat ons gaat helpen. De aanbestedingsprocedure kent verschillende verplichte stappen met deadlines. Vanuit West Maas en Waal zal de Informatiemanager een belangrijke rol spelen in deze aanbestedingsprocedure.

Het resultaat van de opdracht voor onszelf en voor het begeleidende bureau is een getekend contract met een leverancier die voldoen aan de eisen en wensen van de gemeente West Maas en Waal

De aanbesteding bestaat uit 4 fasen:

1. Voorbereidingsfase:
    - a. Definitieve scope
    - b. Projectplan
    - c. Aanbestedingsstrategie.
  2. Opstellen aanbestedingsdocumenten:
    - a. Selectieleidraad
    - b. Beschrijvend document van gunningsfase
    - c. Opstellen programma van eisen
    - d. Overige documenten o.a. SLA, conceptovereenkomst
    - e. Beoordelingsmodel
  3. Uitvoeren aanbesteding
    - a. Publicatie aanbestedingsdocumenten
    - b. Opstellen nota's van inlichtingen
    - c. Beoordeling en gunning
    - d. Communicatie gunning en afwijzingsbrieven
  4. Contracteren
    - a. Opstellen en tekenen overeenkomst nieuwe ICT-dienstverlener
- *Implementatie en inrichting nieuwe ICT-infrastructuur/omgeving:*
Nadat het contract met de nieuwe ICT-dienstverlener ondertekend is, start de implementatiefase. Samen met de informatiemanager, de nieuwe leverancier, ICT De Connectie, en (indien nodig) het adviesbureau uit de aanbesteding, wordt een implementatieplan opgesteld. Onderdelen van het implementatieplan zijn de ontvlechting van de huidige ICT-omgeving en de inrichting en opbouw van de nieuwe ICT-omgeving.
- In samenhang met de implementatie van de nieuwe ICT-omgeving vinden er een aantal andere acties plaats op Informatie en ICT-gebied:
- Risicobeperking/continuïteit:
De ICT-infrastructuur is verouderd en wordt daardoor gevoeliger voor storingen en uitval. De technische infrastructuur wordt hierop op continu basis gecheckt. Op dit moment zijn we met leveranciers in gesprek over de beperking van de risico's.
  - Analyse applicaties/software:
Onderzoek naar welke applicaties we in huis hebben, noodzaak, zit er overlap in, etc.
  - Inventarisatie ICT-contracten. Zorgen voor meer grip op het beheer van de contracten.
  - MS365/Team project: Voortzetting project.
Eerstvolgende actie: uitfasering netwerkschijven. Planning: 2^e helft 2023
Opzetten werkbare indeling en werkwijze. Planning: 2^e helft 2023, doorloop 2024
Voortzetting project in samenhang met doorontwikkeling Informatiebeheer.
  - Coördinatie ICT: de coördinatie op de ICT inzet is overgenomen van De Connectie door de Informatiemanager van de gemeente West Maas en Waal .
  - Advies en coördinatie t.b.v. verbetering Dienstverlening KCC:
Advies en coördinatie bij implementatie KCC-applicaties en digitalisering.
- Opstellen informatiebeleidsplan:
- Opstellen Informatiebeleidsplan waarin wordt beschreven hoe we op een samenhangende manier, van de huidige situatie naar een door informatiebeleid bepaalde eindsituatie komen. Dit gaat in samenhang met de doelstellingen van de gemeente, maatschappelijke en technische ontwikkelingen en informatieveiligheid in samenhang met Informatie beheer en het Dienstverleningsconcept. Het is gericht op het verbeteren van informatie en de informatievoorziening.

- Opzetten Informatiehuis:
Het informatiehuis bevat alle relevante data waar we als gemeente over beschikken. Bij de uitwerking is het belangrijk om antwoord te vinden op de vragen: 'waar staat onze data en hoe kunnen we het ontsluiten?' 'Wat kunnen we' en 'wat willen we met onze data?' 'Hoe breng je data tezamen en creëer je uit de data bruikbare informatie die kan ondersteunen bij het maken van beleidskeuzes en het behalen van onze doelstellingen'? Er is behoefte binnen de organisatie om meer data gedreven te werken. Ter voorbereiding wordt er een kort verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van data gedreven werken binnen de gemeente West Maas en Waal.

Informatieveiligheid:

Het opgestelde Beleidsplan Informatieveiligheid bevat algemene kaders, uitgangspunten en managementafspraken waarmee de informatieveiligheid van de organisatie kan worden vormgegeven en geborgd.

Gemeente West Maas en Waal is een informatie-intensieve organisatie. De gemeente werkt onder meer met persoonsgegevens en andere vertrouwelijke informatie. Om de continuïteit van de organisatie te kunnen blijven borgen, is het van essentieel belang om een goed werkend informatiebeveiligingssysteem op te zetten. Het doel van dit systeem is om de informatieveiligheid van de organisatie continue te blijven verbeteren.

Gemeente West Maas en Waal hanteert de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) als uitgangspunt bij de inrichting en uitvoering de informatiebeveiligingsactiviteiten. Beheersmaatregelen worden gedefinieerd, geïmplementeerd, getoetst en waar nodig bijgesteld

Ontwikkeling Informatiebeheer:

De Wet Open Overheid (WOO) is in 2022 in werking getreden. Dit vraagt om een wijziging in ons informatiebeheer. Bepaalde gegevens moeten actief openbaar beschikbaar zijn. Dit in tegenstelling tot de WOB. De WOO wordt opgepakt binnen het organisatie ontwikkelplan.

Start uitvoering plan van aanpak 'Toekomstbestendig Informatiebeheer':

Ons informatiebeheer is voor verbetering vatbaar. Dit heeft geleid tot een nieuwe beschouwing van wat er nodig is om informatiebeheer op de rit te krijgen. Er is een 1^e concept van de aanpak om tot 'Toekomstbestendig Informatiebeheer' te komen. Onderdeel hiervan is de doorontwikkeling van het team DIV.

Waarom werken aan een toekomstbestendig informatiebeheer noodzakelijk is?

- We voldoen op een aantal onderdelen nog niet aan het gewenste niveau. Verbetering is nodig
- Voldoen aan -en mee kunnen met landelijke ontwikkelingen:
  - Wet- en regelgeving o.a.:
    - Omgevingswet
    - Wet open overheid (WOO)
    - Wet digitale overheid
    - Archiefwet
  - Bestuurlijk o.a.:
    - Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (onderdeel Digitale Agenda 2020)
  - Technologie
  - De kwaliteit van het informatiebeheer is van invloed op informatiebeveiliging en vice-versa.

De grip op informatie dient verstevigd te worden. Dat kan alleen in onderlinge samenhang tussen strategie en beleid, mensen, middelen en governance (hoe gaan we om met onze informatie en waar/hoe slaan we het op).

Om te kunnen voldoen aan de voorwaarden van een toekomstbestendig informatiebeheer is (door)ontwikkeling van het team DIV noodzakelijk.

Financiën

De kosten van onze informatievoorziening en automatisering, exclusief de personeelslasten en doorberekeningen, ontwikkelen zich de komende jaren als volgt:

Kosten I&A-budget	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Kosten I&A-budget</u>						
Kapitaallasten	€ 65.700	€ 65.918	€ 58.387	€ 58.414	€ 58.395	€ 8.661
Onderhoud, hard- en software	€ 801.898	€ 1.106.718	€ 1.215.102	€ 1.235.239	€ 1.255.589	€ 1.288.329
Ondersteuning en consultancy	€ 86.346	€ 117.523	€ 121.765	€ 125.023	€ 128.010	€ 131.150
Huur data- en spraaklijnen	€ 107.718	€ 58.688	€ 60.807	€ 62.434	€ 63.926	€ 65.494
Veiligheidsbeleid	€ 13.727	€ 30.852	€ 31.965	€ 32.821	€ 33.606	€ 34.430
Beheer en bewaring archief	€ 68.260	€ 85.339	€ 88.419	€ 90.785	€ 92.954	€ 95.235
Digitale dienstverlening	€ 0	€ 14.281	€ 14.796	€ 15.193	€ 15.556	€ 15.938
Huur en lease	€ 58.229	€ 86.833	€ 89.968	€ 92.375	€ 94.582	€ 96.902
Opstarten ICT-verbeterplan		€ 566.876				
Overige kosten	€ 43.018	€ 42.572	€ 44.100	€ 45.270	€ 46.326	€ 47.463
Ontvangsten	-€ 1.843	-€ 4.579	-€ 4.744	-€ 4.871	-€ 4.988	-€ 5.110
Saldo I&A-budget	€ 1.243.053	€ 2.171.021	€ 1.720.565	€ 1.752.683	€ 1.783.956	€ 1.778.492

Risico's

Tot aan het moment van de implementatie van de nieuwe ICT- infrastructuur blijft er risico bestaan op uitval van de bestaande huidige verouderde ICT-infrastructuur. De huidige situatie wordt op continu basis gecheckt. Waar nodig worden er tijdelijke maatregelen genomen. Ook zijn we met leveranciers in gesprek over manieren om dit risico beheersbaar te houden.

PLANNING & CONTROL

Algemeen

De planning en control cyclus is één van de belangrijkste processen in onze gemeente omdat alle beleidsthema's in de P & C cyclus zijn opgenomen. Naast beleidsthema's wordt inzicht gegeven in de financiële huishouding van onze gemeente.

In samenspraak met het college van burgemeester en wethouders en uw raad is afgesproken, dat er in de komende jaren meer gestuurd zal worden op "maatschappelijke effecten".

De vraag die hier aan vooraf gaat is "Waar willen wij als gemeente over een aantal jaren staan"

In de begroting 2024 zijn de eerste contouren zichtbaar die het sturen op maatschappelijke effecten op termijn mogelijk moeten maken.

De geformuleerde doelstellingen en de daarvoor uit te voeren activiteiten zijn hiervoor de basis.

De kengetallen en indicatoren, die iets over het maatschappelijke effect zeggen, moeten nog worden benoemd en "geladen".

Daarnaast kan in het voorjaar van 2024 een evaluerende discussie met uw raad worden gevoerd over de op dit moment benoemde maatschappelijke effecten en doelstellingen.

Op juridisch vlak is de (mogelijke) komst van een contractmanager een kwaliteitsimpuls met betrekking tot onze rechten en plichten naar derden. Een sluitend contractbeheersysteem maakt hier onderdeel van uit.

Ontwikkelingen en risico's

In december 2023 is de migratie naar de cloudversie van het financiële systeem afgerond en is in die zin weer toekomstbestendig.

Op het gebied van planning en control is geen sprake van bijzondere risico's.

COMMUNICATIE

Door de organisatie worden voor steeds meer doeleinden de ondersteuning van en advies aan de collega's van communicatie gevraagd. Dit is een positieve ontwikkeling, want zo ontstaat er een steeds eenduidigere manier van communiceren met inwoners en organisaties. En is de communicatie beter afgestemd op het doel en de te bereiken doelgroep. Dit geldt ook voor communicatie binnen de eigen organisatie

Eén van de speerpunten voor communicatie is het gebruik van toegankelijke communicatie, eenvoudig taalgebruik en verbetering van de gemeentelijk website (zie collegeprogramma). Op deze ontwikkelingen wordt al enige tijd ingezet door het team van communicatie. Er zijn al een tal van verbeteringen en aanpassingen doorgevoerd. Hierdoor wordt de communicatie door de gemeente steeds beter, laagdrempeliger en begrijpelijker. Deze ontwikkeling zet zich de komende jaren door. Initiatieven om de bovenstaande koers te ondersteunen:

- Training Heldere Taal (basis): voor nieuwe medewerkers en de opfriscursus voor de overige medewerkers. Planning: wordt herhaaldelijk ingepland
- Training Heldere Taal voor raad en collegevoorstellen: bestemd voor iedere nieuwe collega die raad -en collegevoorstellen opstelt en een opfriscursus voor de overige collega's.
- Actualisatie communicatiemiddelen: welke middelen zetten we nu in, welke mogelijkheden/ontwikkelingen zijn toepasbaar?
- Verbetering website:
  - Inventariseren van verbeterpunten vanuit de gebruikers (extern en intern).
  - Controle op de juistheid van de inhoud van de pagina's (i.s.m. de vakafdelingen)
  - Verbeterde zoekfunctie en een overzichtelijke indeling van de Webpagina's

Ontwikkelingen en risico's:

De technische ontwikkelingen om ons heen gaan hard. De introductie van AI (kunstmatige intelligentie) o.a. via programma's als ChatGPT gaat zeker impact hebben op de manier waarop we met elkaar gaan communiceren, informatie ophalen en documentatie samenstellen, etc. Om deze ontwikkelingen te kunnen blijven volgen is het goed om het komend jaar onszelf hierin te verdiepen. 'Wat is er mogelijk', 'op welke manier kunnen we er in de communicatie ons voordeel mee doen', maar ook 'waar zitten de risico's van het gebruik van o.a. ChatGPT.

Met het toenemen van wet- en regelgeving ook op het gebied van communicatie, ontstaan ook risico's, waar die voorheen nog niet (of veel minder) bestonden. Die wet- en regelgeving is namelijk niet geheel vrijblijvend. Bijvoorbeeld de bestuurlijke verantwoordelijkheid om de website toegankelijk te maken voor alle inwoners.

FACILITAIRE ONDERSTEUNING

Algemeen

Facilitaire zaken beslaat de huisvesting, advisering van inkoop huishoudelijke zaken.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen met facilitaire gevolgen zijn:

- Huisvesting, mede in relatie tot ARBO en de ontwikkeling van een regiegemeente;
- Strenger wordende eisen aan interne veiligheid en aan de informatieveiligheid;
- Eisen met betrekking tot duurzaamheid en milieubewustzijn.
- Aanpassingen i.v.m. preventie en het welzijn van de medewerkers (ARBO).

Risico's

Op het gebied van facilitaire zaken zijn de volgende risico's te verwachten:

- Toenemende eisen aan de interne veiligheid;
- Toenemende eisen aan de informatie veiligheid;
- Hoge kosten digitale abonnementen.

Financiën

De kosten van facilitaire ondersteuning, ontwikkelen zich de komende jaren als volgt:

Facilitaire kosten	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Kosten huisvesting</u>						
Gemeentehuis	€ 338.467	€ 399.934	€ 407.880	€ 442.270	€ 426.713	€ 438.572
Gemeentewerf	€ 89.285	€ 120.564	€ 115.625	€ 132.825	€ 124.583	€ 128.788
Dienstencentrum Welzijn en zorg	-€ 6.602	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totale kosten huisvesting	€ 421.150	€ 520.498	€ 523.505	€ 575.095	€ 551.296	€ 567.360
<u>Facilitaire kosten</u>						
Frankeer, abonnementen en drukwerk kosten	€ 78.117	€ 93.192	€ 96.557	€ 99.139	€ 101.507	€ 103.998
Overige kosten	€ 103.605	€ 115.390	€ 132.086	€ 146.686	€ 134.036	€ 130.140
Totale kosten huisvesting	€ 181.722	€ 208.582	€ 228.643	€ 245.825	€ 235.543	€ 234.138
Saldo facilitaire kosten	€ 602.872	€ 729.080	€ 752.148	€ 820.920	€ 786.839	€ 801.498

GRIFFIE

Algemeen

De griffier verricht haar werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van uw gemeenteraad. Daarmee is de griffier op dit moment de enige medewerker die niet onder de bevoegdheid van ons college valt. De griffier legt alleen verantwoording af aan uw raad. Vanuit de ambtelijke organisatie wordt de griffier ondersteund voor inhoudelijke, secretariële, administratieve en logistieke zaken.

De griffie heeft drie kerntaken:

- Adviserende taak gericht op de ondersteuning van uw raad en individuele raadsleden bij de uitoefening van de taken en bevoegdheden en de positionering van uw raad;
- Logistieke en secretariële ondersteuning bij vergaderingen en overige werkzaamheden van uw raad;
- Afstemmende en coördinerende taken.

Naast reguliere werkzaamheden kent de griffie ad hoc werkzaamheden. Deze vallen onder de procesmatige ondersteuning en advisering van uw raad. Het gaat dan bijvoorbeeld over werkprocedures, positionering, ontwikkeling, participatie, enz. Wij doen deze werkzaamheden op uw verzoek of op eigen initiatief. Deze werkzaamheden worden, voor zover voorzien, beschreven in een Werkplan Griffie.

Financiën

Als raad beschikt u voor 2024 over een budget van € 9.000. Dit is een bedrag voor trainingen, inhuur advies derden, de raadsexcursie, ontwikkeling instrumenten en raadsactiviteiten. Daarnaast is er een bedrag van € 10.000 (structureel) beschikbaar voor het organiseren van een Kindergemeenteraad.

Ontwikkelingen en risico's

In 2020 heeft uw raad een Notitie Burgerparticipatie aangenomen. Deze moet invulling krijgen. Duidelijk moet worden wat de rol en betrokkenheid van de raad is bij Burgerparticipatie en eventueel bij het Right to Challenge. Inmiddels is de functie adviseur burgerparticipatie vervuld. In 2023 is een nieuwe invulling gegeven aan de organisatie van de kindergemeenteraad. Dit omdat ProDemos in 2022 gestopt is met de organisatie van deze raad. In 2024 moet gekeken worden naar de verdere ontwikkeling van de Kindergemeenteraad.

Vanaf eind 2020 moet raadsinformatie voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijnen voor overheidsinstanties (waaronder ondertiteling van raadsvergaderingen en RTG's). Hiervoor moeten we ook in 2024 nog de nodige werkzaamheden uitvoeren; zo dienen bijvoorbeeld de (live) uitzendingen ondertiteld te worden.

Wij houden de doorontwikkeling van raadsinformatiesysteem nauwlettend in de gaten. Hieronder valt ook de koppeling met ons zaak- en archiefsysteem.

REKENKAMER

Algemeen

Per 1 januari 2023 is de wet Versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Gemeenten zijn nu verplicht een rekenkamer in te stellen. De rekenkamerfunctie is afgeschaft. Raadsleden kunnen geen lid meer zijn van deze rekenkamer.

De rekenkamer is één van de instrumenten van uw raad om uw controlerende taak uit te voeren. De rekenkamer onderzoekt of het gemeentelijk beleid goed is uitgevoerd en het gewenste effect heeft gehad. Zijn de beoogde doelen bereikt? Ook kijkt zij of het gemeentelijke geld hiervoor goed is besteed. Daarom is het belangrijk dat er een goede afstemming is tussen uw raad en de rekenkamer over gewenste onderzoeken. De griffie ondersteunt de rekenkamer in haar werkzaamheden.

Financiën

Voor de rekenkamer is inmiddels weer een jaarlijks budget beschikbaar gesteld van € 20.000.

Ontwikkelingen en risico's

In de wet is een overgangstermijn van één jaar opgenomen. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden.

Binnen de regio Rivierenland loopt een initiatief om een gezamenlijke rekenkamer in te stellen.

De voorzitter van de auditcommissie volgt de ontwikkelingen op dit gebied. De auditcommissie bespreekt de mogelijkheden om regionaal aan te sluiten dan wel een zelfstandige rekenkamer in te stellen.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste (BBV, artikel 15):

- a De visie op, en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b De lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
  - 1 gemeenschappelijke regelingen;
  - 2 vennootschappen en coöperaties;
  - 3 stichtingen en verenigingen;
  - 4 overige verbonden partijen.
- c De lijst van verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b Het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e De eventuele risico's van een verbonden partij waar geen maatregelen voor getroffen zijn door de gemeenten en die van materiële betekenis kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente.

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, artikel 1) geeft als definitie: "een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft". Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer wij middelen ter beschikking stellen en die verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij op ons verhaald kunnen worden.

In deze paragraaf gaan wij in op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend en de relatie met onze gemeentelijke doelstellingen.

Via deze paragraaf informeren we u op hoofdlijnen over de relatie tussen 'verbonden partijen' en het 'publieke belang' dat wordt gediend.

Visie op de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen. De gemeente geeft een mandaat aan de verbonden partij. De tweede reden betreft de kosten, het budgettaire beslag en de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publieke belang. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen indien de gemeente dit beleid niet alleen of niet doeltreffend kan uitvoeren. De gemeenschappelijke regelingen voeren beleid en beheer op verschillende terreinen uit voor de gemeente.

Onderverdeling verbonden partijen

Gemeente West Maas en Waal heeft een verbintenis met onderstaande partijen. Van de gemeenschappelijke regelingen wordt nader uitgewerkt welk doel we nastreven met de verbintenis, hoe de financiële situatie is en welke risico's benoemd kunnen worden.

Onderverdeling	Naam verbonden partij
<i>Gemeenschappelijke regeling</i>	Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI) Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) Gezondheidsdienst Gelderland Zuid (GGD) Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) Regio Rivierenland Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR) Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) Werkzaak Rivierenland
<i>Vennootschappen en coöperaties</i>	Vitens
<i>Stichtingen en verenigingen</i>	Geen verbintenissen
<i>Overige verbonden partijen</i>	Geen verbintenissen

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
GR Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI)	2019
GR Belastingsamenwerking Rivierenland	2019
GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid	2020
GR Omgevingsdienst Rivierenland	2019
GR Regio Rivierenland	2019
GR Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland	2019
GR Hulpverlening en Veiligheid Gelderland Zuid	2020
GR Werkzaak Rivierenland	2019

Met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen in de regio Nijmegen hebben wij afspraken gemaakt over de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting en de jaarrekening. In deze begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen (BRN) wordt een aantal essentiële uitgangspunten gegeven. Deze uitgangspunten zijn:

- Uitgangspunten voor opstelling van de begroting;
  - Indexering van de gemeentelijke bijdrage;
  - Overige uitgangspunten.
- Uitgangspunten voor opstelling jaarrekening;
  - Resultaatbestemming;
  - Door gemeenten terug te vorderen BTW op grond van het BTW Compensatie Fonds (BCF).
- Planning besluitvorming voor de regio.

De opgenomen kaders in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor de begroting en jaarrekening zijn vanzelfsprekend van toepassing voor de GR.

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI)

Juridische vorm	Gemeenschappelijk Regeling
Vestigingsplaats	Geldermalsen
Omschrijving	Avri verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen, ontwikkelt het gemeentelijke afvalstoffenbeleid, handhaaft de afvalstoffenverordening en verzorgt de voorlichting over afval.
Doel	Samen werken aan een schoon Rivierenland
Participanten	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West-Betuwe en Zaltbommel.

Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur telt acht leden (en plaatsvervangende leden) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten. De bevoegdheden van het algemeen bestuur zijn gelijk aan die van de gemeenteraad met als uitzondering dat de verhoudingen bij de gemeenschappelijke regelingen niet volledig zijn gedualiseerd.		
Bijdrage 2024	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.	Bijdrage 2025	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.
Bijdrage 2026	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.	Bijdrage 2027	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.
Eigen vermogen per 1-1	€ 1.568.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 1.317.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 51.235.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 47.198.000
Resultaat begroting	€ 0		
Relatie met programma	Fysieke leefomgeving		
Beleidsvoornemens	In 2024 wil Avri de strategische visie voor de toekomst, ofwel Het Koersplan vaststellen. De raden zijn hierbij betrokken via het proces van De Houtskoolschets. Verder is het voornemen om vanaf 2024 te starten met de gescheiden inzameling van luier- en incontinentieafval in onze gemeente en te stoppen met de inzet van verenigingen bij de inzameling van oud papier door Avri.		
Risico's en getroffen maatregelen	De lopende processen ten aanzien van het toekomstbestendig maken van de milieustraten kunnen van invloed zijn op de begroting. Marktontwikkelingen kunnen een forse impact hebben op de kosten en de opbrengsten van Avri, zoals bijvoorbeeld de enorme stijging van brandstof- en energieprijzen maar ook de verwachte sterke stijging in de kosten voor de verwerking van restafval. Gezien de grote mate van onvoorspelbaarheid van dergelijke kosten (en opbrengsten) en de directe invloed die dat heeft op de resultaten van Avri worden de marktontwikkelingen nauwgezet gemonitord. Middels contractvorming, slimme samenwerking en het opbouwen van een egalisatiebuffer (middels de voorziening basispakket) wordt geprobeerd deze afhankelijkheid van marktontwikkelingen zoveel mogelijk te verkleinen.		

Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Samenwerkingsverband op het gebied van belastingen.		
Doel	Uitvoering gemeentelijke belastingtaken, met uitzondering van het beleid.		
Participanten	De gemeenten Culemborg, IJsselstein, Maasdriel, Montfoort, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Wijk bij Duurstede, het Waterschap Rivierenland en de AVRI.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als er deelnemers zijn, waarbij het Waterschap twee leden benoemt. Uit het AB wordt een dagelijks bestuur van drie leden gekozen. Dit bestaat uit een voorzitter en twee leden. In het DB zit minimaal één lid namens het Waterschap.		
Bijdrage 2024	€ 381.000	Bijdrage 2025	€ 381.000
Bijdrage 2026	€ 387.000	Bijdrage 2027	€ 396.000
Eigen vermogen per 1-1	€ 252.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 152.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 7.286.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 8.904.000

Resultaat begroting	€ 0
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen.
Beleidsvoornemens	Volumegroei bij BSR is een mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan het realiseren van kostenbeheersing, kostenverlaging en/of verlagen van de kwetsbaarheid van het geheel of op onderdelen. De mogelijkheid van volumegroei door aansluiting van individuele gemeenten of een combinatie van een samenwerking of fusie met andere belastingkantoren zal de komende jaren verder worden verkend/onderzocht.
Risico's en getroffen maatregelen	De instroom aan WOZ-bezwaren vanuit de no-cure-no-pay bedrijven is landelijk ongekend hoog. Dit leidt tot forse kostenstijgingen. De verwachting is dat deze trend zich de komende jaren doorzet. De staatssecretaris heeft daarom een plan van aanpak opgesteld bestaande uit een pakket aan maatregelen welke zich richt op het wegnemen van de financiële prikkel voor no-cure-no-pay bedrijven om namens een belanghebbende een bezwaarprocedure te starten of door te procederen met de overwegende reden om een proceskostenvergoeding of een vergoeding van immateriële schade te verkrijgen. Naar verwachting kan een en ander vanaf 2024 (gefaseerd) worden geëffectueerd.

GGD Gelderland-Zuid

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Nijmegen		
Omschrijving	De GGD Gelderland-Zuid is - na de fusie van GGD Regio Nijmegen en GGD Rivierenland - vanaf 1 juli 2013 de uitvoeringsorganisatie van de gemeentelijke taken die voor een belangrijk deel zijn vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG). De taken die de GGD uitvoert dragen bij tot de bescherming en de bevordering van de gezondheid van onze inwoners.		
Doel	Doelstelling van de GGD is de uitvoering geven aan de wettelijke taken op het terrein van de (preventievoorlichting over de) openbare volksgezondheid. De belangrijkste taken die worden uitgevoerd zijn vroeg signalering van lichamelijke en geestelijke stoornissen en psychosociale problemen, voornamelijk door uitvoering van jeugdgezondheidszorg, en het opsporen en bestrijden van bronnen van infectieziekten. Het gaat ook om een goede toegankelijkheid en spreiding van gezondheidszorgvoorzieningen.		
Participanten	Gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe, Wijchen en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur bestaan uit portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. De stemverhouding in het algemeen bestuur is gebaseerd op 1 stem per 20.000 inwoners of minder.		
Bijdrage 2024	€ 1.153.561	Bijdrage 2025	€ 1.153.561
Bijdrage 2026	€ 1.153.561	Bijdrage 2027	€ 1.153.561
Eigen vermogen per 1-1	€ 1.962.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 1.862.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 20.903.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 20.795.000

Resultaat begroting	€ 524.000
Relatie met programma	Maatschappelijke zaken
Beleidsvoornemens	Continuering huidige wettelijk verplichte en facultatieve taken van de GGD. In de loop van 2024 bekijken of we in het kader van GALA / IZA / SPUK nog extra facultatieve dienstverlening willen inkopen.

Risico's en getroffen maatregelen Op basis van een aantal ontwikkelingen kan het Algemeen Bestuur van de GGD de begroting 2024 en verder gewijzigd vaststellen.

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Juridische vorm Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats Tiel

Omschrijving De Omgevingsdienst voert taken op het gebied van bouwen, milieu, handhaving en toezicht voor de deelnemende gemeenten en Provincie uit. Wij hebben met ingang van 1 april 2013 onze taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving ondergebracht bij de Omgevingsdienst Rivierenland. Onze gemeente is WABO-breed overgegaan, dus zowel de milieutaken als de bouwzaken zijn overgegaan.

Doel Door de bundeling en schaalvergroting wordt de basis gelegd voor een kwalitatief betere dienstverlening aan de burgers. Door een bundeling van formatie wordt een schaal gecreëerd die beter in staat is om versnippering en gaten in de capaciteit op te vangen, dus minder kwetsbaarheid. De ODR zal door haar omvang beter kunnen inspelen op komende wettelijke- en kwaliteitscriteria.

Participanten Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Zaltbommel en provincie Gelderland.

Bestuurlijk belang Omgevingsdienst Rivierenland wordt bestuurd door een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente.

Bijdrage 2024	€ 2.611.321	Bijdrage 2025	€ 2.611.321
Bijdrage 2026	€ 2.611.321	Bijdrage 2027	€ 2.611.321
Eigen vermogen per 1-1	€ 1.135.029	Eigen vermogen per 31-12	€ 1.106.404
Vreemd vermogen per 1-1	€ 5.158.213	Vreemd vermogen per 31-12	€ 4.989.635

Resultaat begroting € 433.514

Relatie met programma Er is vooral een relatie met Programma 1 - Wonen, Werken en Recreëren en met programma 3 - Fysieke leefomgeving.

Beleidsvoornemens Per 1 januari 2024 zal de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking treden. De invoering hiervan was al eerder voorzien maar is diverse keren uitgesteld.

Risico's en getroffen maatregelen Tekort gekwalificeerd personeel: er is nog steeds een tekort aan gekwalificeerd personeel. Inhuurkrachten zijn duurder dan eigen personeel en daardoor is er sprake van een financieel risico. Tariefstijging inhuurkrachten: door de krapte op de arbeidsmarkt stijgen de kosten van inhuur krachten en tijdelijke medewerkers bovengemiddeld hard.

Regio Rivierenland

Juridische vorm Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats Tiel

Omschrijving Regio Rivierenland is het samenwerkingsverband van 8 (na herindeling Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaard) gemeenten in de Tielerwaard, de Culemborgerwaard, de Betuwe, de Bommelerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal.

Doel	Regio Rivierenland ondersteunt de samenwerking van deze gemeenten. Met een werkgebied met bijna 250.000 inwoners is door schaalvoordelen veel efficiencywinst en voordeel te halen. Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van Fruitdelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek en ondernemende inwoners in het rivierengebied. Fruitdelta Rivierenland heeft als doel om de door de gemeenten geformuleerde economische speerpunten "Agribusiness", "Economie en Logistiek" en "Recreatie en Toerisme" te stimuleren en te versterken.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het Openbaar Lichaam Regio Rivierenland heeft een Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 8 leden. Dit zijn bestuurders van de aangesloten gemeenten.		
Bijdrage 2024	€ 241.514	Bijdrage 2025	€ 241.514
Bijdrage 2026	€ 241.514	Bijdrage 2027	€ 241.514
Eigen vermogen per 1-1	€ 2.417.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 2.232.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 12.187.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 9.812.000
Resultaat begroting	€ 535.000		
Relatie met programma	Alle gemeentelijke programma's.		
Beleidsvoornemens	Uitvoering wordt gegeven aan het Regionaal Stimulerings Fonds en het Regionaal Ambitiedocument met het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Daarnaast wordt regionaal samengewerkt binnen de thema's ruimte, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. Bij de (door)ontwikkeling van de gebiedsagenda zal de raad actief betrokken worden.		
Risico's en getroffen maatregelen	Als gevolg van de enorm toegenomen werkvoorraad en werkdruk zien we een jaarlijkse groei in het verlofsaldo bij medewerkers. De lasten daarvan worden gerealiseerd op het moment dat het verlof wordt opgenomen of uitbetaald. Voor de latente verlofverplichtingen is geen budget in de begroting opgenomen en daarmee vormt de verplichting voor verlofdagen een belangrijke financiële risicopost.		

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Deze regeling is getroffen teneinde de aanleg en het beheer van een breedbandnetwerk door de gemeenten in gezamenlijkheid te realiseren. Het breedbandnetwerk staat open voor alle private aanbieders om diensten zoals internettoegang, televisie, telefonie, zorg en onderwijs op afstand aan te bieden aan onze inwoners.		
Doel	In gezamenlijkheid realiseren en onderhouden van een regionaal breedbandnetwerk		
Participanten	Gemeente Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West-Betuwe en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur telt zeven leden (en plaatsvervangende leden) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten.		
Bijdrage 2024	€ 0	Bijdrage 2025	€ 0
Bijdrage 2026	€ 0	Bijdrage 2027	€ 0
Eigen vermogen per 1-1	€ 87.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 112.000

Vreemd vermogen per 1-1 € 35.964.000

Vreemd vermogen per 31-12 € 35.232.000

Resultaat begroting € 126.917

Relatie met programma Fysieke leefomgeving

Beleidsvoornemens Binnen afzienbare tijd adressen in de buitengebieden van de deelnemende gemeenten in Regio Rivierenland aansluiten op het glasvezelnetwerk.

Risico's en getroffen maatregelen Vertraging in de aanleg kan financiële risico's opleveren. Echter zijn de financiële risico's beperkt. De gezamenlijke gemeenten staan borg voor eventuele exploitatietekorten (voor onze gemeente gaat het om een maximumbedrag van € 5,4 miljoen).

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Juridische vorm Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats Nijmegen

Omschrijving De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (1 januari 2011) is een voortzetting van de gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en Veiligheid (1 januari 2004) en bestaat uit de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR), de regionale ambulancevoorziening (RAV), brandweer Gelderland-Zuid, de gemeenschappelijke meldkamer (GMK), het veiligheidsbureau, P&O en Financiën, facilitaire zaken en ICT en een aantal staffuncties. Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid door te zorgen voor: 1. brandweerbijstand 2. vervoer zieken en slachtoffers 3. hulpverlening bij rampen 4. fysieke veiligheid 5. advisering hulpverlening en veiligheid

Doel Doel van de GR is het in onze regio organiseren van geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR), de brandweer en rampenbestrijding, de ambulancevoorziening (RAV) en de meldkamer. Met de gemeenschappelijke regeling willen wij als deelnemende gemeenten in Gelderland-Zuid de samenwerking van de hulpverleningsdiensten op een meer eenduidige wijze laten plaatsvinden. De veiligheid in onze gemeente is voor wat betreft het voorkomen en bestrijden van incidenten, rampen en zware ongevallen mede afhankelijk van de kwaliteit van de door de gemeenschappelijke regeling uit te voeren wettelijke taken.

Participanten Gemeente Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel

Bestuurlijk belang Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.

Bijdrage 2024 1.751.505 Bijdrage 2025 1.757.791

Bijdrage 2026 1.764.077 Bijdrage 2027 1.770.363

Eigen vermogen per 1-1 7.071.000 Eigen vermogen per 31-12 7.783.000

Vreemd vermogen per 1-1 62.792.000 Vreemd vermogen per 31-12 66.131.000

Resultaat begroting 1.577.000

Relatie met programma Burger, bestuur en veiligheid

Beleidsvoornemens 2022-2024: 1. Versterking en bestendiging samenwerking en afstemming; 2. Risicogerichte benadering als uitgangspunt voor dienstverlening; 3. Vergroting van de weerbare samenleving; 4. Toekomstbestendigheid, voorbereid op taken in komende jaren.

Risico's en getroffen maatregelen De VRGZ heeft een actief risicomanagement. De risico's worden periodiek gemonitord en gewaardeerd. Restrisico's worden binnen het eigen vermogen opgevangen.

Werkzaam Rivierenland

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Geldermalsen		
Omschrijving	Werkzaam Rivierenland is een organisatie voor de uitvoering van de Participatiewet welke per 1 januari 2015 in werking is getreden. Werkzaam Rivierenland is op 1 januari 2016 gestart.		
Doel	Streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan de doelgroep voor de kosten van levensonderhoud. Daartoe wordt zoveel mogelijk samengewerkt met o.a. UWV en Werkgeversorganisaties).		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Werkzaam Rivierenland wordt bestuurd door een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente.		
Bijdrage 2024	Bijdrage WMW € 6.058.100,- (vlgs Primitieve Begroting 2024) incl. DVO's	Bijdrage 2025	Bijdrage WMW € 6.146.400,- (vlgs Primitieve Begroting 2024 / MJR 2025) incl. DVO's
Bijdrage 2026	Bijdrage WMW € 6.225.600,- (vlgs Primitieve Behroting 2024 / MJR 2026) incl. DVO's	Bijdrage 2027	Bijdrage WMW € 6.305.500,- (vlgs Primitieve Behroting 2024 / MJR 2027) incl. DVO's
Eigen vermogen per 1-1	€ 3.417.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 3.259.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 6.689.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 10.678.000
Resultaat begroting	€ 1.575.100		
Relatie met programma	Maatschappelijke zaken		
Beleidsvoornemens	De beleidsvoornemens zijn verwoord in het vastgestelde Meerjarenbeleidsplan en worden jaarlijks geoperationaliseerd in de Programmabegroting. Het gaat daarbij om o.a. instroom, doorstroom en duurzame uitstroom. Ook zijn er ambities/ doelstellingen op het gebied van een inclusieve samenwerking en innovatie. Begin 2024 wordt een nieuw Meerjarenbeleidsplan in het Algemeen Bestuur vastgesteld (nadat het de zienswijze-procedure heeft gevolgd bij de aangesloten gemeenten).		
Risico's en getroffen maatregelen	Belangrijkste risico is het lange termijneffect van de economische crisis als gevolg van o.a. de oorlog in de Oekraïne en inflatie. Verder is er sprake van veranderingen in het klantenbestand door de groei van het aantal klanten met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt (mee complexere problematiek, toename statushouders door internationale vluchtelingenproblematiek, etc.). Werkzaam houdt de vinger aan de pols en speelt actief in op de signaleerde ontwikkelingen (en rapporteert ook hierover).		

PARAGRAAF GRONDBELEID

De paragraaf betreffende het grondbeleid bevat ten minste:

- a. een visie op het grondbeleid;
- b. wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves en risico's in relatie tot grondzaken.

Inleiding

Onder grondbeleid verstaan wij het gehele instrumentarium dat ons ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het omvat de totale strategie van de gemeente rond het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen waarmee wij doelstellingen van andere beleidsvelden binnen de gemeente mede mogelijk maken. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en de economische structuur van de gemeente.

Wij hanteren vanaf 1 januari 2021 situationeel grondbeleid.

VISIE EN DOELSTELLINGEN

Wij voeren een situationeel grondbeleid. De koers van het grondbeleid is primair proactief facilitair.

Draagt de ruimtelijke ontwikkeling bij aan de realisatie van sectorale beleidsdoelstellingen en bestuurlijke ambities?

Indien de ruimtelijke ontwikkeling:

- in belangrijke mate bijdraagt dan werken wij proactief faciliterend mee. In uitzonderlijke situaties zetten we in op actief grondbeleid.
- in beperkte mate bijdraagt dan zetten we in op passief faciliterend grondbeleid.
- niet bijdraagt, werken wij niet mee.

Afhankelijk van de gekozen grondbeleid zetten wij de volgende instrumenten in:

	Pro actief	Passief	Actief
rol	actieve regie, sturend en verleidend	regulier publieke taak en afweging	actieve regie en voeren grondexploitatie
instrument	intentie- en anterieure overeenkomst exploitatieplan kostenverhaal samenwerking met de markt	anterieure overeenkomst kostenverhaal	voeren grondexploitatie exploitatieplan Wet voorkeursrecht Gemeenten onteigening verwerving samenwerking met markt gronduitgifte

Onderstaand treft u de beleidsdocumenten aan die van toepassing zijn:

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Nota Kostenverhaal	2015
Dorpskwaliteitsplan West Maas en Waal	2019
Nota grondbeleid 2020	2021
Woonvisie 2022-2026	2022

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting (VpB). De aangiften zijn verzorgd door een extern fiscaal bureau en hebben over 2016 t/m 2022 geleid tot nihilaangiften. De aangifte voor 2022 is inmiddels ingediend en leidt niet tot te betalen VpB. Ook voor 2024 worden geen belaste winsten verwacht.

BOUWGRONDEXPLOITATIE

Beschrijving van de complexen

In onze gemeente zijn de volgende complexen met exploitatieopzet in ontwikkeling:

Woningbouwprojecten

1. Het Leeuwse Veld - Beneden-Leeuwen.
Deelgebied A t/m D is voor de gemeente voltooid. In totaal zijn in deelgebied A en C respectievelijk 330 en 106 woningen gerealiseerd. Voor deelgebied E/F zijn ruim 250 woningen voorzien. Met betrekking tot dit plangebied is een overeenkomst met de ontwikkelaar afgesloten, die leidt tot extra opbrengsten. Het bestemmingsplan van deelgebied E is medio 2023 onherroepelijk geworden. Overdracht en de daarmee samenhangende opbrengsten vindt nog in 2023 plaats. Met betrekking tot de afwikkeling van deze fase zijn voor een periode van 4 jaar nog toezichtskosten geraamd.
2. Spitsestraat/Gravin van Rechterenschool Appeltern
Het perceel Spitsestraat 8 herbergt de voormalige Gravin van Rechterenschool en het bijbehorende grasveld. Zowel de 4 schoolwoningen als het aangrenzende perceel met bouwkavels zijn verkocht en geleverd. Het gebied moet door de gemeente nog woonrijp gemaakt worden. Op basis van de huidige inzichten verwachten wij een resultaat van € 205.000.
3. De Appelhoek fase 1b, Alphen
Het gaat om de tweede fase van het plan Appelhoek. Fase 1A is in 2021 opgeleverd. Fase 1B omvat maximaal 27 woningen. De grond is in 2021 verkocht aan projectontwikkelaar Van Wijnen. Levering dient nog plaats te vinden. Dit wordt in 2024 verwacht. In 2022 is gestart met het bouwrijp maken van het terrein. Dit is inmiddels gereed. Op basis van de huidige inzichten verwachten wij een resultaat van € 173.000.

Bedrijventerreinen

Er zijn geen lopende exploitaties meer.

We hebben onderzocht of Veesteeg Zuid-West mogelijkheden biedt om aan de vraag van bedrijven en ondernemers te voldoen. Een bestemmingsplan voor dit gebied is inmiddels in voorbereiding. Insteek is om het gebied volledig door een derde partij te laten ontwikkelen. We verwachten dat de verkoop van gemeentegrond aan de ontwikkelaar in 2024 gaat plaatsvinden.

Prognose woningbouw

Bij de voorjaarsnota 2023 is de volgende groei prognose vastgesteld:

Jaar	Woningen
Basis	8.579
2024	100
2025	100
2026	100
2027	100
Totaal	8.979

Gronden van en projecten door derden*

Kerkstraat/Kerkdwarsstraat (Altforst)

Het gaat om de ontwikkeling van 12 woningen in de dorpskern van Altforst. Het bestemmingsplan is begin 2023 onherroepelijk geworden. Realisatie wordt verwacht vanaf 2024.

Van der Capellenstraat (Appeltern)

Dit project heeft een herstart gemaakt onder de naam "Plein 2020". De realisatie is in 2021 gestart en inmiddels afgerond. We verwachten dit project in 2023 af te sluiten.

De Kraanbaan (Beneden-Leeuwen)

Het gaat om een herontwikkeling van de Klef en omliggende terreinen. De ontwikkeling heeft betrekking op maximaal 66 wooneenheden in 3 fasen. Het bestemmingsplan is medio 2023 onherroepelijk geworden. Realisatie wordt verwacht vanaf 2024.

Krozenbogerd (Beneden Leeuwen)

Het gaat hierbij om 2,2 ha. bedrijventerrein aan de Van Heemstraweg - woningen met bedrijfsruimten. De resterende kavels worden naar verwachting in 2024 verkocht door de ontwikkelaar.

Verplaatsing Aldi (Beneden-Leeuwen)

De Aldi verplaatst van het centrum van Beneden-Leeuwen naar bedrijventerrein Heemstrade. Het ontwerpbestemmingsplan is in procedure en wordt naar verwachting in de eerste helft van 2024 vastgesteld.

Lauwendael (Beneden-Leeuwen)

Ter hoogte van het voormalige hoofdveld van Leones wordt een woningbouwplan ontwikkeld met 68 nieuwe woningen. Het bestemmingsplan is in 2023 vastgesteld. Op dit moment loopt een beroepsprocedure bij de Raad van State.

Molenstraat (Boven-Leeuwen)

Op deze locatie wordt een woningbouwplan gerealiseerd van 24 woningen in twee woonerven. Het bestemmingsplan is in 2023 onherroepelijk geworden. Realisatie wordt verwacht vanaf 2024.

Industrieweg (Dreumel)

Het voormalige industrieterrein in Dreumel wordt herontwikkeld tot een woningbouwplan met 65 woningen. Het bestemmingsplan is in procedure en wordt naar verwachting begin 2024 onherroepelijk.

Vluchtheuvelstraat 1b (Dreumel)

Deze voormalige bedrijfslocatie wordt herontwikkeld tot een woningbouwplan met in totaal 14 woningen. Het bestemmingsplan is onherroepelijk.

Buitenhof, Hogenhofstraat 10 (Maasbommel)

Het betreft een ontwikkeling van 24 woningen ter hoogte van Hogenhofstraat 10. De realisatie is in 2021 gestart en inmiddels afgerond. We verwachten dit project in 2023 af te sluiten.

Kloosterhof fase 3, (Wamel)

Kloosterhof fase 3 sluit aan op de 1e fase van het plan Kloosterhof. Er worden 68 woningen gerealiseerd. Het bestemmingsplan is onherroepelijk. In 2022 is gestart met bouwrijp maken en realisatie. De eerste woningen worden in het najaar van 2023 opgeleverd.

Erfwonen (Maasbommel)

Aan de Hogenhofstraat, ter hoogte van nr. 23, worden 25 woningen gerealiseerd in de vorm van twee woonerven. Het bestemmingsplan is in procedure en wordt naar verwachting in het eerste helft van 2024 vastgesteld.

Pleinstraatje/Kasteelhofje (Maasbommel)

Op een inbreidingslocatie in de dorpskern van Maasbommel wordt een woningbouwplan ontwikkeld met in totaal 14 woningen. De woningen worden in 2023 opgeleverd en we verwachten dit project in 2023 af te sluiten.

* er zijn meer plannen in ontwikkeling, hierboven zijn de plannen opgesomd waarbij anterieure overeenkomsten zijn gesloten.

Prognose te verwachten resultaten

Onderstaand overzicht geeft de verwachtingen weer op basis van de laatst herziene exploitatieopzetten. De basis voor deze opzetten zijn de calculaties zoals vastgesteld bij de jaarrekening 2022

Ontwikkeling boekwaarde grexen (per 31 dec.)	Werkelijk oorspronkelijk	Actueel 2022	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Woningbouwprojecten</u>						
Appelhoek fase 1b, Alphen	-€ 456.000	€ 186.464	€ 241.592	-€ 364.654	-€ 177.384	
Gravin van Rechteren/Spitsestraat, Appeltern	-€ 226.000	-€ 540.872	-€ 525.142	-€ 437.186	-€ 209.549	
Totaal woningbouwprojecten	-€ 682.000	-€ 354.408	-€ 283.550	-€ 442.686	-€ 386.933	
Boekwaarde van de complexen	-€ 682.000	-€ 354.408	-€283.550	-€ 442.686	-€ 386.933	

De eindprognoses van deze 2 complexen, tegen contante waarde, bedragen respectievelijk € 173.000 en € 205.000 positief.

Omdat de projecten winstgevend zijn, is er geen sprake van verliesvoorzieningen.

Projecten van derden

De financiële verwachtingen betreffen de projecten van derden zonder vastgestelde exploitatieopzet en zonder resultaatverwachting, waarvan de kosten verhaald worden op de initiatiefnemer > € 1.000:

Bedragen x € 1.000				
Projectnr.	Omschrijving	Boekwaarde per 31 dec. 2022	Prognose	Jaar van realisatie
68600	Kraanbaan (De Doorbraak), Beneden-Leeuwen	-32	p.m.	2024-2025
68606	Krozenbogerd, Beneden-Leeuwen	-6	p.m.	2024
68628	Kloosterhof fase 3 Wamel	-3	p.m.	2022-2024
68637	Erfwonen, Maasbommel	3	p.m.	2025
68626	Buitenhof, Maasbommel	-48	p.m.	2022-2023
68627	Van der Capellenstraat, Appeltern	2	p.m.	2022-2023
Totaal zonder vastgestelde exploitatieopzet en zonder resultaatverwachting		-84		

Naast de voornoemde projecten zijn er ook nog overige gronden en dergelijke. Deze maken geen deel meer uit van de grondexploitatie en zijn verantwoord onder de materiële vaste activa.

Bedragen x € 1.000		
Projectnr.	Omschrijving	Boekwaarde per 31 dec. 2022
<i>Overig</i>		
78093	Restkavels BT Lageweg	340
78195	Strategische aankopen bouwgrondexploitatie	1.101
Totaal overig		1.441

Winst- en verliesneming

In de vastgestelde nota Grondbeleid 2020 hebben wij het volgende over de winstneming opgenomen: De gemeente neemt, zoals het BBV voorschrijft, (tussentijds) winst volgens de percentage of completion; POC-methode. Zodra te verwachten is dat een grondexploitatie verliesgevend is, dekken wij dit verlies af met de voorziening negatieve exploitatiesaldi grondexploitaties.

Reserves en voorzieningen

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Tot en met 2015 werd van iedere verkochte m² bouwgrond binnen onze gemeente € 10 afgedragen aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen. Het saldo per 31 december 2022 bedraagt € 555.286.

RISICO'S

De gemeente loopt altijd financiële risico's als de verkoop van kavels minder goed verloopt, dan berekend in de grondexploitaties. Ook kunnen kostenstijgingen, vertragingen en beschikbaarheid van materiaal en menskracht een rol spelen in het eindresultaat.

De looptijd van de projecten in de exploitatieopzet wordt regelmatig geactualiseerd. Voor projecten die op basis daarvan tot een negatief resultaat zouden leiden, wordt een voorziening getroffen.

Risico's zijn in te delen in organisatorische, verhaals- en economische risico's en zitten met name in:

- planprocedure;
- renterisico;
- afzetrisko;
- voldoen aan subsidievoorwaarden.

Indien de verkoop tegen zit, wordt er op deze projecten minder winst behaald, c.q. meer verlies behaald.

Door het jaarlijks, periodiek actualiseren van de exploitatieopzetten en het nemen van maatregelen (vorming voorziening verliesgevende complexen) worden de risico's beheersbaar gehouden. Bovendien is er ter dekking van mogelijke onverwachte verliezen de Algemene reserve.

CONCLUSIE

Het verloop van de projecten in de verschillende kernen geeft een divers beeld. In onze gemeente liggen de gemiddelde verkopen de afgelopen jaren boven het langjarige gemiddelde van 100 nieuwe woningen per jaar. De som van de resultaten van de eigen gemeentelijke grondexploitaties is positief. Echter doordat de ontwikkelingen en verkopen langzamer gaan dan oorspronkelijk aangenomen, wordt de looptijd van de projecten langer en zullen de resultaten lager worden.

Calculaties reageren zeer gevoelig op de wijzigingen in de omstandigheden. Ze dienen dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

Dit is de openbaarheidsparagraaf van de gemeente West Maas en Waal. De openbaarheidsparagraaf is een nieuwe verplichte paragraaf in de begroting. De verplichting komt aanvankelijk voort uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie, de plannen ter verbetering van de informatiehuishouding bij de ministeries en artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

De focus van deze openbaarheidsparagraaf is de beschrijvende en kwalitatieve verantwoording op hoofdlijnen over de activiteiten die worden uitgevoerd in 2024 op de thema's verbetering van de informatiehuishouding, actieve openbaarmaking en passieve openbaarmaking.

Een goede informatievoorziening met een ordentelijke informatiehuishouding is noodzakelijk en van groot belang in een democratische rechtsstaat. Belanghebbenden, journalisten en de wetenschap dienen toegang te hebben tot de voor hen noodzakelijke informatie. Een open overheid voorziet hierin door tijdens en na afloop van het maken van beleid en wetgeving transparant te zijn in de gemaakte keuzes.

Binnen de gemeente West Maas en Waal zijn meerdere ontwikkelingen in het kader van transparantie.

Actieve openbaarmaking

Er wordt sinds 2023 extra inzet gepleegd op de implementatie van de Woo. De Woo vereist een actieve openbaarmaking van bestuursorganen. De implementatie zal enkele jaren duren, conform de planning vanuit het Rijk. De gemeente overweegt om een Woo regisseur in te huren die onderzoekt welke categorieën van informatie de gemeente West Maas en Waal wettelijk gezien dient te openbaren en hiervoor is een planning opgesteld met als doel de openbaarmaking naar een hoger plan van transparantie te tillen.

Passieve openbaarmaking

Het aantal jaarlijkse Woo verzoeken is afhankelijk van bepaalde specifieke handavingsdossiers ongeveer gelijk. Woo verzoeken kunnen vanwege de complexiteit en omvang van de verzoeken aanzienlijk meer capaciteit en ingezet vergen dan begroot. In geval van handavingszaken kan de last worden gedeeld met de Omgevingsdienst Rivierenland. Het Woo-proces is arbeidsintensief, omdat er ook zogenoemd 'handwerk' bij komt kijken, zoals het beoordelen van stukken op de zogenaamde uitzonderingsgronden in de Woo en de grote hoeveelheid stukken die op verzoek openbaar worden gemaakt. Om de anonimiseringslast enigszins te verlichten is de aankoop van speciale software gepland.

Verbetering van de informatiehuishouding

Om het doorzoeken van informatie op openbaar te maken documenten goed te laten verlopen is het belangrijk om overheidsinformatie goed op te slaan. Als we onze informatie op orde hebben, kunnen aanvragen op grond van de Woo zoveel mogelijk binnen de wettelijke behandeltermijn afhandelen. Het is dan ook van belang dat het gebruikte zaakstelsel up-to-date is en correct wordt gebruikt. Het zaakstelsel fungeert immers tevens als archiefsysteem.

In die zin is het goed functionerend informatiehuishoudingssysteem voor zowel voor de actieve als passieve openbaarmakingsverplichtingen voor de gemeente van essentieel belang.

DEEL 3 - FINANCIËN

ALGEMEEN

Inleiding

In onze begroting heeft het beleid een centrale plaats. Het beleid is uitgewerkt en toegelicht in deel 1 van deze begroting. De cijfers betreffen de uitwerking van het beleid. In dit financiële deel van de begroting treft u de volgende zaken aan:

- Kaders en uitgangspunten
- Financieel meerjaren perspectief
- Overzicht van baten en lasten
- Overzicht van Incidentele baten en lasten
- Structureel begrotingssaldo
- Geprognostiseerde balans
- EMU saldo

Bij de uiteenzetting van de financiële positie gaan wij in op de uitkomsten van de begroting 2024, de meerjarenramingen 2025 - 2027 en de financiële gevolgen van bestaand en nieuw beleid, zoals dat in de programma's is verwerkt. Ook besteden wij aandacht aan het investeringsplan en de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen. Het aan u gepresenteerde meerjarenbeeld van de Voorjaarsnota 2023 hebben wij bijgesteld aan de hand van recente ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen en de (financiële) effecten hiervan op de programmabegroting lichten wij hierna toe.

Autorisatie budgetten

Het overzicht van baten en lasten toont het niveau waarop u als raad in het kader van het dualisme de begrotingsbudgetten autoriseert. Zoals wij bij het onderdeel autorisatie in het algemene deel van deze begroting hebben aangegeven zijn wij binnen deze budgetten geautoriseerd de begroting uit te voeren. Noodzakelijke mutaties op deze budgetten in de loop van het dienstjaar leggen wij aan uw raad ter besluitvorming voor.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Deze begroting is opgesteld conform de kaders en uitgangspunten zoals u die heeft vastgesteld (Raadsbesluit Voorjaarsnota 2023, d.d. 6 juli 2023).

Onderdeel	Grondslag	Toelichting
Loonontwikkeling 2024 2025 2026 2027	4,20% 4,10% 3,90% 3,90%	Het huidige salarispeil is gebaseerd op de nieuwe cao-gemeenten 2023. De jaren 2024 t/m 2027 zijn conform de septembercirculaire 2022 verwerkt in de Voorjaarsnota en Begroting.
Prijzontwikkeling 2024 2025 2026 2027	3,60% 2,70% 2,50% 2,50%	De prijsontwikkeling is in deze Voorjaarsnota is gelijkgesteld aan de indexering zoals gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan 2023 (van maart 2023, bijlage 9). De 'Nationale consumenten prijsindex' gebruiken we voor alle baten & lasten waar geen specifieke onderbouwing voor is.
Verbonden partijen	deelnemers bijdrage volgens begroting 2024 verbonden partij	Verbonden partijen maken hun eigen begroting. Op 15 april 2023 moeten ze de concept kaders voor begrotingsjaar 2024 presenteren en deelnemende gemeenten om een zienswijze vragen. We volgen de BRN 2024 (uitgave: december 2022) om te bepalen of de verbonden partijen de juiste indexeringen voor 2024 hebben toegepast.
Rente*	3,50% 0,25% 0,71%	We hanteren verschillende rentetarieven. <u>Financieringstekort</u> De berekening van het financieringstekort geeft de omvang aan van te verwachten nieuwe leningen. Voor het bepalen van de jaarlijkse lasten van deze lening gebruiken we 3,50% rente. <u>Investerings</u> Investerings hebben een lange looptijd. We rekenen kapitaallasten (rente en afschrijving) uit om de jaarkosten in de begroting te verwerken. Het rentetarief dat we hier gebruiken is 0,25%. <u>Grondexploitaties</u> Bij grondexploitatie gaan de kosten voor de baten uit. De rentekosten die hierdoor ontstaan worden toegerekend aan de complexen. Voor 2024 houden we rekening met 0,71% rente over de boekwaarde op 1 januari 2024.
Lokale heffingen		
Belastingen: OZB & RZB	Opbrengst stijging van 2,0%	Voor de jaren 2024-2027 houden wij rekening met een stijging van 2,0% per jaar. Dit is conform besluitvorming Dekkingsplan 2020 (raadsbesluit 4 november 2020). Aanvullend hierop wordt rekening gehouden met areaaluitbreiding.

Belastingen: Hondenbelasting Forensenbelasting	Tarief stijging van 0,5%	Voor de jaren 2024-2027 houden wij rekening met een stijging van 0,5% per jaar. Dit is conform eerdere besluitvorming waarbij is aangegeven dat de stijging maximaal 0,5% per jaar mag bedragen.
Belastingen: Toeristenbelasting Watertoeristenbelasting Reclamebelasting	Geen tarief stijging	Voor de jaren 2024-2027 houden wij geen rekening met een tariefstijging.
Heffingen: Afvalstoffenheffing Rioolheffing	Kosten dekkende heffing	Voor de jaren 2024-2027 houden wij rekening met een 100% kostendekkende heffing. Afhankelijk van de kostenraming worden de tarieven bepaald. (AVRI bepaalt kosten & tarief afvalstoffenheffing).
Heffingen: Marktgeld Lijkbezorgingsrechten Leges	Tarief stijging van 2,0% & maximaal kostendekkend	Voor de jaren 2024-2027 houden wij rekening met een stijging van 2% per jaar. Van deze heffingen heeft de landelijke overheid bepaald dat ze maximaal kostendekkend mogen zijn. In West Maas en Waal zijn deze heffingen niet kostendekkend, en daar streven we ook niet naar.
Aantal inwoners - Per 1-1-2023-werkelijk - Per 1-1-2024-prognose - Per 1-1-2025-prognose - Per 1-1-2026-prognose - Per 1-1-2027-prognose	20.065 20.190 20.315 20.440 20.565	We houden rekening met een beperkte toename van het aantal inwoners. De stijging is gebaseerd op ervaringscijfers. Gemiddelde stijging bedraagt 125 inwoners per jaar.
Aantal woningen - Per 1-1-2023-werkelijk - Per 1-1-2024-prognose - Per 1-1-2025-prognose - Per 1-1-2026-prognose - Per 1-1-2027-prognose	8.579 8.679 8.779 8.879 8.979	De groei hebben wij gebaseerd op ons Woningbouwprogramma. We verwachten een toename van 100 woningen per jaar. Door kleiner wordend aanbod van bestaande woningen neemt de vraag naar nieuwe woningen extra toe.
Overige		
Algemene uitkering	meicirculaire 2023	De raming van de Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2023. Actualisatie vindt plaats na publicatie van de septembercirculaire 2023.
Onvoorzien	€ 25.000	Voor de post onvoorzien ramen wij € 25.000. Dit is een passend bedrag voor een gemeente van onze omvang.

* De rentepercentages waren indicatief opgenomen in de Voorjaarsnota. Hier zijn de werkelijke tarieven opgenomen.

FINANCIËEL MEERJAREN PERSPECTIEF

PROGRAMMA 1 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Actualisatie reserves en voorzieningen	19 V	20 V	20 V	20 V
GREX - Actualisatie 2024-2027	-37 N	-43 N	-41 N	-44 N
Kapitaallasten - actualisatie 2024-2027	1 V	10 V	0 V	-16 N
Kunstzinnige vorming-oudheidkunde	-7 N	-7 N	-7 N	-8 N
Personeelslasten 2024-2027	112 V	117 V	121 V	126 V
Totaal financiële effecten begroting 2023	88 V	97 V	93 V	78 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2024

GREX - Actualisatie 2024-2027

-37 N

Actualisatie van de bouwgrondexploitaties als gevolg van de nieuwe jaarlijkse calculatie.

Personeelslasten 2024-2027

112 V

De personeelslasten zijn conform de kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 4,2%.

PROGRAMMA 2 - MAATSCHAPPELIJKE ZAKEN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aanpassing rente Meerjareninvesteringsplan 2024- 2027	0 V	0 V	-7 N	-14 N
Actualisatie reserves en voorzieningen	27 V	27 V	28 V	24 V
Armoedebeleid - verruiming	-125 N	-125 N	-125 N	-125 N
DVO WMO-Jeugd Regio Rivierenland	-47 N	-51 N	-55 N	-60 N
Gemeentelijke gebouwen - Energiekosten	47 V	48 V	48 V	50 V
Huisvesting basisonderwijs- Tijdelijke Units De Laak Wamel	-22 N	-22 N	-22 N	-22 N
Jeugd Behandeling - POH-JGGZ	-113 N	0 V	0 V	0 V
Jeugd Persoonlijke verzorging - Ambulante begeleiding	18 V	19 V	19 V	19 V
Jeugd residentieel - Pilots afbouw driemilieusvoorzieningen	-100 N	0 V	0 V	0 V
Kapitaallasten - actualisatie 2024- 2027	-21 N	-47 N	-69 N	-72 N
Kinderdagverblijven - Leges aanvragen gastouderschap	4 V	4 V	4 V	4 V
Kinderdagverblijven - Sociaal Medische Indicatie	-20 N	-21 N	-21 N	-22 N
Kosten adviesraad WMO en cliëntervaringsonderzoeken	6 V	-1 N	-1 N	-1 N
Kunstzinnige vorming- oudheidkunde	-8 N	-8 N	-8 N	-8 N
Leefbaarheid - Platform Zelfredzaam Rivierenland	2 V	2 V	2 V	2 V
Leerlingenvervoer	-15 N	-15 N	-16 N	-16 N
Medipoint onderhoud - Ondersteuning contractbeheer	-8 N	-8 N	-8 N	-8 N
MGR - Begroting 2024-2027	-134 N	-150 N	-114 N	-51 N
Onderwijszaken - School Maatschappelijk werk	15 V	0 V	0 V	0 V
Ouderenwerk - Zilverkrachtenbeleid	-12 N	-12 N	-12 N	0 V
Overige gymnastieklokalen - Gymvergoeding	-10 N	-10 N	0 V	0 V
Overige onderwijszaken - leerplicht	-21 N	-31 N	-32 N	-33 N
Personeelslasten 2024-2027	9 V	9 V	10 V	10 V
Schuldhelpverlening - Gewijzigde inkoop producten en overhead	81 V	81 V	81 V	81 V
Toezichthouders buitenzwembad	-10 N	-10 N	-11 N	-11 N
Vrijwilligers - Projectplan Ons Thuis Alphen en preventienetwerk	31 V	31 V	31 V	32 V
WMO collectief vervoer	-10 N	-10 N	-11 N	-20 N
WMO-Jeugd - Aanbesteding huishoudelijke ondersteuning	-15 N	0 V	0 V	0 V
Totaal financiële effecten begroting 2023	-451 N	-300 N	-289 N	-241 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2024

<i>Actualisatie reserves en voorzieningen</i>	27	V
Actualisatie van de reserves en voorzieningen voor de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027		
<i>Armoedebeleid - verruiming</i>	-125	N
Op 13 juli 2023 heeft u besloten tot vaststelling van nieuwe uitgangspunten voor het lokaal minimabeleid. Gelijktijdig is besloten tot het structureel beschikbaar stellen van een aanvullend bedrag voor de uitvoering. Dit alles is een uitvloeisel van het aangenomen amendement van 2 november 2022.		
<i>DVO WMO-Jeugd Regio Rivierenland</i>	-47	N
De huidige Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd is, met de optie tot tussentijdse opzegging, verlengd tot en met 31-12-2023. Deze DVO sluit niet aan bij de door de colleges vastgestelde inkoopstrategie en biedt onvoldoende mogelijkheden tot uitvoering van de door de gemeenten beschreven opdracht. De huidige DVO voldoet niet aan de nieuwe raamovereenkomsten die we met de zorgaanbieders willen sluiten. Het is noodzakelijk dat een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst wordt opgesteld en aangegaan wordt per datum dat ook de nieuwe raamovereenkomsten met zorgaanbieders ingaan, te weten 1 juli 2023. De kosten van de DVO vallen hoger uit, door o.a. de doorbelasting van de overhead kosten conform de vastgestelde begroting van GR Regio Rivierenland en de meerwerkkosten die zijn meegenomen in het budget (voorheen aparte factuur).		
<i>Gemeentelijke gebouwen - Energielasten</i>	47	V
Door Regio Rivierenland is een prognose afgegeven van de leveringstarieven voor 2024 en 2025. Een deel wordt nog ingekocht. Hierdoor is er nog een onzekerheid van ongeveer 10%.		
<i>Jeugd Behandeling - POH-JGGZ</i>	-113	N
Door het inzetten van een POH JGGZ versterken we de samenwerking tussen huisartsen en VraagWijzer/gemeente. De POH JGGZ is de verbindende schakel tussen VraagWijzer, gemeente, Jeugdhulp organisaties en andere disciplines uit de eerste- en tweedelijns zorg. Daarmee zijn de volgende effecten beoogd: - minder medicalisering - minder escalatie van problematiek - betere mogelijkheden van nazorg - minder (onnodige) inzet van specialistische jeugdhulp - lastenverlichting van de huisartsen		
<i>Jeugd residentieel - Pilots afbouw driemilieusvoorzieningen</i>	-100	N
Naar aanleiding van het landelijke actieplan 'Best passende zorg voor de meest kwetsbare jongeren' heeft het Rijk een aantal doelen gesteld ter verbetering van de jeugdhulp. Eén van die doelen ziet op het verbeteren en verminderen van de residentiële jeugdhulp. Met deze pilot geven de Gelderse gemeenten de deelnemende aanbieders een uniforme opdracht om de voorzieningen om te bouwen, te verkleinen en huiselijker in te richten. Met dit voorstel stelt de gemeente een voorlopig werktarief vast dat gehanteerd wordt tijdens de pilotperiode. Gedurende de pilot monitoren de gemeenten en aanbieders wat de werkelijke kosten zijn en wat de uiteindelijke definitieve tarieven worden. Het zorggebruik vanuit West Maas en Waal is gering, maar het zijn dure trajecten. Het nieuwe tarief wordt een stuk duurder. Op basis van deze gegevens gaat het om een kostenstijging van ruim € 100.000 voor de pilot periode. Een deel kan gecompenseerd worden door een snellere doorlooptijd. Maar op korte termijn kunnen de kosten substantieel stijgen als een kind binnen onze gemeente deze vorm van zorg krijgt. Dit is wel een waarschuwing die moet worden meegegeven.		

<i>MGR - Begroting 2024-2027</i>	-134	N
Bijstellen begroting op basis van begroting MGR 2024-2027. De stijging wordt veroorzaakt door cao-verhoging en hogere inflatie (in het bijzonder energie- en vervoerskosten).		
<i>Schuldhelpverlening - Gewijzigde inkoop producten en overhead</i>	81	V
Per 1 juli 2023 is Schuldhelpverlening niet langer een onderdeel van de uitbestede taken aan Werkzaam Rivierenland (op basis van een DVO). Wij zijn een meerjarige overeenkomst aangegaan voor de inkoop van producten en diensten met PLANGROEP. Hiermee zijn alle taken voor Vroegsignalering en Schuldhelpverlening bij een uitvoerende partij belegd. Zowel voor inwoners als (ex-)ondernemers.		
<i>Vrijwilligers - Projectplan Ons Thuis Alphen en preventienetwerk</i>	31	V
De vrijwilligersstructuur van Ons Thuis Alphen is opgezet conform voorstel. De bijdrage van de gemeente was eenmalig en is daarom afgeraamd in de begroting voor de komende jaren. Er is vooralsnog voldoende budget voor jongerenwerk/toekomstcoach geraamd op de daarvoor bestemde kostenplaats		

PROGRAMMA 3 - FYSIEKE LEEFOMGEVING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aanpassing meerjareninvestering 2024-2027	0 V	-1 N	-6 N	-12 N
Aanpassing rente Meerjareninvesteringsplan 2024- 2027	0 V	-4 N	-8 N	-13 N
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	-1 N	-23 N
Diverse kleine wijzigingen	-2 N	-2 N	-2 N	-2 N
Kapitaallasten - actualisatie 2024- 2027	25 V	-29 N	-108 N	-28 N
Openbare verlichting - energielasten	70 V	35 V	5 V	-10 N
Personeelslasten 2024-2027	-53 N	-55 N	-57 N	-59 N
Riolering - Actualisatie	69 V	70 V	171 V	116 V
Totaal financiële effecten begroting 2023	109 V	14 V	-6 N	-31 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2024

Openbare verlichting - Energielasten 70 V

Door Regio Rivierenland is een prognose afgegeven van de leveringstarieven voor 2024 en 2025. Een deel wordt nog ingekocht. Hierdoor is er nog een onzekerheid van ongeveer 10%.

Personeelslasten 2024-2027 -53 N

De personeelslasten zijn conform de kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 4,2%.

Riolering - Actualisatie 69 V

In 2022 is het vGRP vastgesteld. Elk jaar wordt nu bekeken wat de stand van zaken is en opnieuw de kostendekkendheid bekeken en vastgesteld. Hierbij is een zo laag mogelijk tarief voor de inwoner het uitgangspunt, terwijl wel alle kosten worden betaald uit dit tarief. Dit betekent dat er een dynamisch model die jaarlijks wordt geactualiseerd o.b.v. de werkelijke cijfers en stand van de voorziening.

PROGRAMMA 4 - BURGER, BESTUUR EN VEILIGHEID

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aanpassen leges reisdocumenten en rijbewijzen	20 V	24 V	25 V	20 V
Actualisatie reserves en voorzieningen	-1 N	-1 N	-2 N	-5 N
Diverse kleine wijzigingen	-2 N	-2 N	-2 N	3 V
Invoering lokale rekenkamer	-20 N	-20 N	-20 N	-20 N
Personeelslasten 2024-2027	19 V	20 V	20 V	21 V
Verhoging bijdrage Fonds GGU (VNG)	-4 N	-4 N	-4 N	-5 N
Verkiezingskalender gewijzigd.	2 V	35 V	-10 N	-60 N
Totaal financiële effecten begroting 2023	14 V	52 V	7 V	-46 N

PROGRAMMA 5 - BEDRIJFSVOERING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aanpassing boekjaar 2027	0 V	0 V	0 V	36 V
Aanpassing meerjareninvestering 2024-2027	0 V	8 V	8 V	0 V
Aanpassing rente Meerjareninvesteringsplan 2024- 2027	0 V	-1 N	-1 N	-1 N
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-2 N
Gemeentelijke gebouwen - Energiekosten	22 V	22 V	22 V	22 V
Kapitaallasten - actualisatie 2024- 2027	1 V	-9 N	-14 N	49 V
Personeelslasten 2024-2027	-269 N	-276 N	-284 N	-292 N
Wet open overheid	-101 N	-104 N	-107 N	-50 N
Totaal financiële effecten begroting 2023	-347 N	-360 N	-376 N	-238 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2024

Personeelslasten 2024-2027 -269 N
De personeelslasten zijn conform de kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 4,2%.

Wet open overheid -101 N
De beschikbare gestelde middelen uit de algemene uitkeringen zijn overgeheveld naar het programma bedrijfsvoering (vanuit algemene dekkingsmiddelen). Een deel van de middelen is incidenteel.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Actualisatie stelpost nieuw beleid	-2 N	9 V	6 V	1 V
Garantstelling Rijk op besparing Jeugdzorg 2026 en 2027	0 V	0 V	450 V	450 V
Kapitaallasten - actualisatie 2024- 2027	44 V	127 V	213 V	318 V
Prijsindex OZB 2024/2027	19 V	23 V	27 V	104 V
Wet open overheid	101 V	104 V	107 V	109 V
Totaal financiële effecten begroting 2023	162 V	263 V	803 V	982 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2024

Kapitaallasten - actualisatie 2024-2027 44 V

Dit betreft de actualisatie van de kapitaallasten van de jaren 2024-2027.

Wet open overheid 101 V

De beschikbare gestelde middelen uit de algemene uitkeringen zijn overgeheveld naar het programma bedrijfsvoering (vanuit algemene dekkingsmiddelen). Een deel van de middelen is incidenteel.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Voorjaarsnota 2023	19 V	703 V	-1.141 N	-2.383 N
Wijzigingen tot de Begroting 2024-2027	703 V	847 V	553 V	1.136 V
Saldo Meerjarenperspectief 2024 - 2027	722 V	1.550 V	-588 N	-1.246 N
Effecten Begroting 2024-2027				
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	89 V	96 V	92 V	79 V
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-450 N	-300 N	-288 N	-238 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	109 V	14 V	-6 N	-31 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	13 V	50 V	7 V	-45 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-347 N	-359 N	-376 N	-237 N
Algemene dekkingsmiddelen	162 V	263 V	803 V	983 V
Totaal financiële effecten Begroting	-424 N	-236 N	232 V	511 V
Saldo baten en lasten na Begroting	298 V	1.314 V	-355 N	-736 N

Toelichting ontwikkelingen financieel meerjarenperspectief

Begroting 2023 - 2024

De verschillen tussen de begroting 2023 en de raming voor 2024 zien er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Onderdeel	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Lasten	54.586	54.044	-542
Baten	54.108	54.342	234
Saldo	-478	298	775

Rekening 2022 - begroting 2024

De verschillen tussen de rekening 2022 en de raming voor 2024 zien er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Onderdeel	Rekening 2022	Begroting 2024	Vershil
Lasten	51.205	54.044	2.839
Baten	55.717	54.342	-1.375
Saldo	4.512	298	-4.214

Meerjarenperspectief

De verschillen tussen de raming 2024 en de raming voor 2025 tot en met 2027 zien er als volgt uit:

Onderdeel	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	54.044	53.607	53.938	55.036
Baten	54.342	54.921	53.583	54.300
Saldo	298	1.314	-355	-736

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In onderstaand overzicht worden de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves weergegeven.

Omschrijving	Bedragen x € 1.000					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Programma 1</u>						
Toevoeging aan reserve bovenwijkse voorzieningen:						
- opslagen grondverkoop	-73	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme:						
- vaste toevoeging stimuleringsfonds	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal programma 1	-88	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal van de lasten	-88	-15	-15	-15	-15	-15

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Programma 1</u>						
Aanwending van reserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme:						
- stimuleringsbijdragen	4	59	15	15	15	15
Aanwending van reserve bovenwijkse voorzieningen:						
- Water- en groenopgave Bennemaker Maasbommel	41	0	0	0	0	0
- Motie vergroten burgerparticipatie	0	134	0	0	0	0
Totaal programma 1	45	193	15	15	15	15
<u>Programma 2</u>						
Aanwending reserve kapitaallasten:						
- t.b.v. MFA Dreumel	7	7	7	7	8	8
- t.b.v. Spetterbad Dreumel	0	0	0	0	0	0
- t.b.v. Kulturhus Boven-Leeuwen	7	7	8	8	8	9
- t.b.v. MFA De Rosmolen Beneden-Leeuwen	10	11	11	11	12	12
- t.b.v. Nieuwbouw IKC	6	6	6	6	6	6
Aanwending reserve afkoopsommen erfpacht:						
- t.b.v. grond Kulturhus Boven-Leeuwen	4	4	4	5	5	5
- t.b.v. grond MFA Dreumel	4	4	4	4	4	5
- t.b.v. grond MFA De Rosmolen Beneden-Leeuwen	3	3	3	3	3	3

Totaal programma 2	41	42	43	44	46	48
Programma 3						
Aanwending reserve kapitaallasten:						
- t.b.v. Herinrichting Brouwershof	4	4	4	4	4	4
- t.b.v. Herinrichting Kurstjensplein	17	17	17	17	17	17
- t.b.v. Herinrichting van Heemstraweg	7	7	7	7	7	7
- t.b.v. Verkeersmaatregelen Trambaan	1	1	1	1	1	1
- t.b.v. Herinrichting Zandstraat	0	0	23	23	23	23
- t.b.v. Water- en groenopgave De Bennemaker	0	2	2	2	2	2
- t.b.v. MFA Hanzehuys	0	0	49	49	49	49
- t.b.v. Voorbereidingskrediet uitbreiding Kindercentrum	0	0	4	4	4	4
Totaal programma 3	29	31	107	107	107	107
Totaal van de Baten	115	266	165	166	168	170

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal van de lasten	-88	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal van de Baten	115	266	165	166	168	170
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	27	251	150	151	153	155

OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
-----------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Incidentele lasten

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

Bouwgrondexploitaties algemeen	213	224	235	247
GrEx Leeuwse Veld - Beneden-Leeuwen	32	33	34	35
Omgevingswet	Implementatie Omgevingswet	12		
Overige volkshuisvesting	Woondeal monitor	35		

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

Overige gymnastieklokalen	Gymvergoeding	20	21		
Huisvesting basisonderwijs	Tijdelijke huisvesting IKC	102	102	102	137
Ouderenwerk	Zilverkrachtenbeleid incl. hoge nood app	13	13	13	
Preventieve ondersteuning	Zilverenkrachtbeleid	10	10		
Overige gezondheidszorg	Lokale inclusieagenda	10	10		
Huisvesting basisonderwijs	Huurkosten tijdelijke units De Laak Wamel	22	22	22	22
Wet Inburgering	Extra financiële middelen voor de opvang van asielzoekers	38			

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

Openbaar groen	Bakenbomen Meanderende Maas		200		
Milieu	Subsidie uitgaven Energieloket (inkomsten 8438)	10			

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

Samenwerking	Samenwerking binnen agro-toerisme	5	5		
--------------	-----------------------------------	---	---	--	--

Algemene dekkingsmiddelen

Onvoorziene lasten	25	25	25	25
--------------------	----	----	----	----

Totaal incidentele lasten	547	665	431	466
----------------------------------	------------	------------	------------	------------

Incidentele baten

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

Overige volkshuisvesting	Co-financiering Woondeal monitor door de Kernen	9			
--------------------------	---	---	--	--	--

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

Milieu	Ontvangen subsidie voor Energieloket	10			
Mutatie reserves (P3)	Aanwending AR Bakenbomen		200		

Programma 5 - Bedrijfsvoering

Uitkeringen gemeentefonds	Garantstelling Rijk – besparing jeugdzorg			450	450
Totaal incidentele baten		19	200	450	450
Totaal incidentele lasten en baten		-528	-465	19	-16

STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO

In 2024 en 2025 is er sprake van een sluitende begroting. Vanaf 2026 is er een tekort. Het tekort wordt veroorzaakt door stijgende kosten (inflatie en rente) en een lagere uitkering uit het gemeentefonds.

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo baten en lasten	147 V	961 V	-509 N	-890 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	151 V	352 V	154 V	154 V
<i>Begrotingssaldo</i>	298 V	1.314 V	-355 N	-736 N
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	528 V	465 V	-19 N	16 V
Structureel begrotingssaldo	826 V	1.779 V	-374 N	-720 N

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Stand per 31 december, bedragen x € 1.000

Activa	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Vaste activa</u>						
(Im)Materiële vaste activa	39.618	44.066	45.285	50.576	56.656	60.693
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	19	19	19	19	19	19
Financiële vaste activa: Leningen	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	16.180	17.370	17.205	16.713	16.216	15.712
Totaal vaste activa	55.817	61.455	62.509	67.308	72.891	76.424
<u>Vlottende activa</u>						
Voorraden: Onderhanden werk & overige grond en hulpstoffen	186	-284	-802	-387	0	0
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	340	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	7.130	5.110	5.110	5.110	5.110	5.110
Liquide middelen	0	0	0	0	0	0
Overlopende activa	4.309	3.160	3.160	3.160	3.160	3.160
Totaal vlottende activa	11.965	7.986	7.468	7.883	8.270	8.270
Totaal Activa	67.782	69.441	69.977	75.191	81.161	84.694
<u>Passiva</u>						
Passiva	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Vaste passiva</u>						
Eigen vermogen						
-Algemene reserve	11.599	11.868	11.390	11.688	13.002	12.646
-Bestemmingsreserve	3.364	5.295	5.144	4.992	4.838	4.682
-Resultaat	4.512	-478	298	1.314	-355	-736
Voorzieningen	8.982	9.367	8.849	8.209	7.646	7.213
Vaste schuld	26.821	26.605	23.377	20.139	17.138	14.324
Totaal vaste passiva	55.278	52.657	49.058	46.342	42.269	38.129
<u>Vlottende passiva</u>						
Vlottende schuld	3.879	3.283	3.283	3.283	3.283	3.283
Liquide middelen	3.212	9.287	13.422	21.352	31.395	39.068
Overlopende passiva	5.413	4.214	4.214	4.214	4.214	4.214
Totaal vlottende passiva	12.504	16.784	20.919	28.849	38.892	46.565
Totaal Passiva	67.782	69.441	69.977	75.191	81.161	84.694

EMU SALDO

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1 Exploitatiesaldo voor toevoegingen aan o.q. onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.535	147	961	-509	-890
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.893	2.073	2.164	2.313	2.348
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.332	1.317	1.348	1.374	1.405
4 Investerings in (in)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-8.764	-3.278	-7.279	-8.036	-5.767
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6 Desinvesteringen in (in)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp-maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-509	-863	-527	-177	-195
8 Baten bouwgrondexploitaties: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	830	2.082	415	0	0
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-2.587	-1.790	-1.878	-1.770	-1.780
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	1.180	-437	15	9	4
11 Verkoop van effecten:					
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
EMU-saldo	-7.160	-749	-4.781	-6.796	-4.875
EMU-saldo referentiewaarde 2022 (septembercirculaire)	-1.860	-1.860	-1.860	-1.860	-1.860
Verskil EMU-saldo & referentiewaarde	-5.300	1.111	-2.921	-4.936	-3.015

Het EMU-saldo vertegenwoordigt het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis over een bepaalde periode. Alle gemeenten in Nederland tezamen leggen een beslag op het EMU-saldo, voor West Maas en Waal is de referentiewaarde 1,86 mln.

DEEL 4 - BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - OVERZICHT PERSONEEL EN ORGANISATIE

Organisatie-eenheid	Aantal fte	Bedragen x € 1.000
		Totaal loonkosten 2024
Exploitatie		
Bestuursorganen	21,00	789
Algemeen		
* Management	1,00	151
* Raadsgriffier	0,78	81
Team Dienstverlening	32,32	2.822
Team Control	17,43	1.625
Team Samenleving	13,94	1.278
Team Beheer openbare ruimte (BOR)	27,10	1.976
Team Ruimte	13,47	1.255
<i>Totaal organisatie</i>	106,04	9.189
Totaal	127,04	9.978

BIJLAGE 2 - OVERZICHT VASTE ACTIVA

Bedragen x € 1.000

Activaklasse	Boekwrd 01-01 2024	Aflos- sing	Afschrij- ving	Rente	Boekwrd 31-12 2024	Kapitaallasten			
						2024	2025	2026	2027
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren									
Gronden en terreinen	208			1	208	1	1	1	1
Strategische gronden	1.101			3	1.101	3	3	3	3
Woonruimten	59		5		54	5	5	5	5
Bedrijfsgebouwen	165		10		155	10	10	6	6
Grond, weg en waterwerk	264		3		261	3	3	3	3
Machines, app. en install.	60		3		57	3	3	3	3
Leningen aan deelnemingen	19				19	0	0	0	0
Totaal programma 1	1.876	0	21	4	1.855	25	25	21	21
Programma 2 - Maatschappelijke zaken									
Materiële VA in erfpacht	659			2	659	2	2	2	2
Gronden en terreinen	257		6	1	251	7	7	7	7
Bedrijfsgebouwen	9.573		362	24	9.211	386	384	373	371
Machines, app. en install.	170		12	1	158	13	13	13	13
Ov. materiële VA econ. nut	763		234	1	529	235	197	151	129
Totaal programma 2	11.422	0	614	29	10.808	643	603	546	522
Programma 3 - Fysieke leefomgeving									
Gronden en terreinen	4		1		3	1	1	1	1
Bedrijfsgebouwen	12		1		11	1	1	1	1
Grond, weg en waterwerk	9.152		337	12	8.815	349	333	324	324
Machines, app. en install.	310		32		278	32	32	32	32
Rioolinvesteringen	17.318		806	36	16.512	842	842	842	707
Ov. materiële VA econ. nut	125				125	0	0	0	0
Totaal programma 3	26.921	0	1.177	48	25.744	1.225	1.209	1.200	1.065
Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Bedrijfsgebouwen	3.114		150	8	2.964	158	157	151	151
Vervoermiddelen	350		71	1	279	72	72	55	33
Machines, app. en install.	375		71		304	71	71	71	21
Ov. materiële VA econ. nut	230		19		211	19	19	16	15
Totaal programma 5	4.069	0	311	9	3.758	320	319	293	220
Algemene dekkingsmiddelen									
Ov. langlopende leningen	17.360	944			17.195				
Totaal algemene dekkingsmid.	17.360	944	0	0	17.195	0	0	0	0
TOTAAL	61.648	944	2.123	90	59.360	2.213	2.156	2.060	1.828

BIJLAGE 3 - MEERJAREN INVESTERINGSPLAN

Tabel: Meerjareninvesteringsplan 2024-2027

Bedragen x€1.000

Omschrijving	Netto inv.	Bijdr.	Afs. termijn	Kapitaallasten				E/M	O/G/N
				2024	2025	2026	2027		
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren									
-									
Totaal programma 1	0			0	0	0	0		
Programma 2 - Maatschappelijke zaken									
Hulpmiddelen WMO 2024	2024	200	5		41	40	40	E	O
IKC Beneden-Leeuwen	2025	2.600	40			72	71	E	O
Vernieuwbouw Gravin v.Rechteren school Appelt.	2025	1.471	40			40	40	E	O
Hulpmiddelen WMO 2025	2025	200	5			41	40	E	O
Vervanging tennisbaan Wamel	2025	25	15			2	2	E	O
Nieuwbouw scholen Wamel	2026	4.588	40				126	E	O
Hulpmiddelen WMO 2026	2026	200	5				41	E	O
Vervanging tennisbaan Appeltern	2026	25	15				2	E	O
Hulpmiddelen WMO 2027	2027	200	5					E	N
Nieuwbouw school Tweestroom Altforst	2027	1.266	40					E	N
Vervanging tennisbaan Dreumel	2027	25	15					E	N
Nieuwbouw Mariënhof school/IKC Alphen	2027	2.117	40					E	N
Totaal programma 2	12.917			0	41	195	363		
Programma 3 - Fysieke leefomgeving									
Vervanging bomen 2024	2024	120	60		2	2	2	M	O
Vervanging bomen 2025	2025	120	60			2	2	M	O
Vervanging bomen 2026	2026	120	60				2	M	O
Vervanging bomen 2027	2027	120	60					M	N
Vervanging beplanting 2024	2024	78	20		4	4	4	M	O
Vervanging beplanting 2025	2025	78	20			4	4	M	O
Vervanging beplanting 2026	2026	78	20				4	M	O
Vervanging beplanting 2027	2027	78	20					M	N
Vervanging ivm essentaksterfte	2025	155	50			3	3	M	O
Vervanging Wegen 2024	2024	885	60		17	17	17	M	G
Vervanging Wegen 2025	2025	997	60			19	19	M	G
Vervanging Wegen 2026	2026	1.159	60				22	M	G
Vervanging Wegen 2027 enz.	2027	950	60					M	N
Vervanging Openbare Verlichting 2024	2024	121	20		6	6	6	E	G
Vervanging Openbare Verlichting 2025	2025	121	20			6	6	E	G
Vervanging Openbare Verlichting 2026	2026	121	20				6	E	G
Vervanging Openbare Verlichting 2027	2027	100	20					E	N
Kongrensbebording e.d.	2025	56	15			4	4	E	O
Molenlaan (wegen)	2024	85	60			2	2	E	N
Vervangen brug Papesteeg	2025	288	50			6	6	E	N
Vervangen brug Mosterdwal	2026	288	50				6	E	N
Vervanging Rooijsestraat DRM	2025	64	div.			2	2	M	O
Vervanging Gladiolen/Narcissenstraat BNL	2026	82	div.				3	M	O
Riolering - Gemeentelijk rioleringsplan (vGRP):									
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2024	1.451	div.		46	46	46	E	O
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2025	1.144	div.			38	38	E	O
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2026	1.478	div.				43	E	O
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2027	1.327	div.					E	O
Totaal programma 3	11.663			0	76	163	250		
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid									
Totaal programma 4	0			0	0	0	0		

Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Traktor (5430 Dyna 4)	2024	95	10		10	10	10	E	G
Geluidsinstallatie raadzaal	2024	26	6		4	4	4	E	O
Meubilair linkerveugel (kasten, bureau's, rolcontainers)	2024	125	15		9	9	9	E	O
Bus (VT-017-D)	2024	55	8		7	7	7	E	G
Knik shovel	2024	38	10		4	4	4	E	O
Paternosterkasten Interne Zaken	2025	25	25			1	1	E	O
2 Bussen (V-513-JZ + V-514-JZ)	2025	110	8			14	14	E	G
Vrachtwagen (incl.kraan) (21-BHS-2)	2026	210	10				22	E	G
Bus (VS-933-V)	2026	67	8				9	E	G
Bladzuiger (wagen)	2027	50	10					E	N
Bus V-142-ZR	2027	50	8					E	N
Tractor + voorlader (5115)	2027	110	10					E	N
2 Dienstauto's (XF-443-T + XF-444-T)	2027	26	8					E	N
Livestream raadzaal	2027	39	7					E	N
Totaal programma 5		1.026			0	34	49	79	
TOTAAL		25.606			0	150	407	691	

In de laatste 2 kolommen staan afkortingen:

In de eerste kolom is aangegeven of een investering onder het Economisch nut (E) valt of onder Maatschappelijk nut (M). Investerings met een economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven (bijvoorbeeld door de kosten ervan in tarieven te verwerken (denk bijvoorbeeld aan het rioolrecht)) en/of die verhandelbaar zijn. De andere investeringen vallen onder Maatschappelijk nut.

In de laatste kolom is aangegeven of er sprake is van een oude (O), gewijzigde (G) of nieuwe (N) investering ten opzichte van het bij de Programmabegroting 2023 vastgestelde meerjareninvesteringsplan 2024-2026. Alleen de nieuwe en gewijzigde investeringen hebben een budgettair effect.

Investeringsen < € 25.000, die direct t.l.v. de exploitatie worden geboekt

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Netto inv.	Bijdr.	Afs. termijn	Belasting exploitatie				E/ O/G	
				2024	2025	2026	2027	M	/N
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren									
Totaal programma 1	0			0	0	0	0		
Programma 2 - Maatschappelijke zaken									
Totaal programma 2	0			0	0	0	0		
Programma 3 - Fysieke leefomgeving									
Totaal programma 3	0			0	0	0	0		
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid									
Totaal programma 4	0			0	0	0	0		
Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Watertank	2024	15	1	15				-	O
Vervanging aanhanger loofrek	2024	6	1	6				-	O
Auto (Fiat Doblo VS-689-L)	2024	19	1	19				-	O
Discussiesysteem raadzaal	2024	18	1	18				-	O
Aanhanger kraan kiper	2025	15	1		15			-	N
Aanhanger electr. Kiploofrek 3	2025	6	1		6			-	N
Mobiele geluidsinstallatie	2025	7	1		7			-	O
Vervanging veegmachine	2025	5	1		5			-	O
Toegangscontrole systeem Gemeentehuis	2025	18	1		18			-	O
Camera- / toegangssysteem Gemeentewerf	2025	12	1		12			-	O
Vervanging Homerun	2025	18	1		18			-	O
Aanhanger elec.hydr.kipper	2025	6	1		6			-	G
2 Schaftwagens	2025	19	1		19			-	N
Koffieautomaten gangen	2026	8	1			8		-	G
2 Aanhangers afzethekken	2026	10	1			10		-	O
Totaal programma 5		181		58	106	18	0		
TOTAAL		181		58	106	18	0		

Bovenstaande investeringen worden direct t.l.v. de exploitatie gebracht, omdat de aanschaf waarde onder de € 25.000 blijft. We presenteren ze bij het MIP, zodat de aanschaf van de vervangingsinvesteringen gewaarborgd blijft.

BIJLAGE 4 - OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

Overzicht Reserves en voorzieningen

Stand per 31 december, bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
<u>Algemene reserves</u>					
a. Vrij besteedbaar	7.356	11.868	11.190	11.488	12.802
b. Begrotingsaldo	4.512	-478	298	1.314	-355
Totaal Algemene reserves	11.868	11.390	11.488	12.802	12.447
<u>Bestemmingsreserves</u>					
Afkoopsommen erfpacht	553	542	530	517	505
Kapitaallasten	4.252	4.114	3.974	3.833	3.690
Bovenwijkse voorzieningen	421	421	421	421	421
Privatisering voetbalvelden	10	10	10	10	10
Stimuleringsfonds recreatie en toerisme	57	57	57	56	56
Totaal Bestemmingsreserves	5.293	5.144	4.992	4.837	4.682
Totaal Reserves	17.161	16.534	16.480	17.639	17.129
<u>Voorzieningen</u>					
Beheer en onderhoud ontzandingen	3.679	3.589	3.497	3.402	3.304
Gebouwen	1.072	1.019	855	763	691
Civiele kunstwerken	96	91	54	47	49
Pensioenen wethouders	2.420	2.428	2.436	2.444	2.452
Riolering	835	791	680	512	454
Voormalig personeel	0	0	0	0	0
Wachtgelduitkeringen bestuurders	56	0	0	0	0
Wegen	1.208	931	687	478	263
Totaal Voorzieningen	9.366	8.849	8.209	7.646	7.213
Totaal Reserves en voorzieningen	26.527	25.383	24.689	25.285	24.342

Mutaties groter dan € 100.000 zijn hieronder toegelicht (om de vermogenspositie zo goed mogelijk in beeld te brengen houden we rekening met mutaties waarover besluitvorming plaatsgevonden heeft en te verwachten toekomstige claims).

Bedragen x € 1.000

Algemene reserve	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
Positief rekeningresultaat voorgaand jaar	4.512				
Totaal toevoegingen	4.512	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Overhevelingen voorgaand jaar	-1.150				
Tijdelijke huisvesting (spoedzoekers, starters en statushouders)	-250				
MFA Hanzehuys	-1.947				
MFA Hanzehuys dekking lasten 2022/2023	-143				
Tijdelijke huisvesting IKC Beneden-Leeuwen	-418				
Vorbereidingskrediet uitbreiding IKC Beneden-leeuwen	-170				
Stumulering woningbouw maasdorpen	-118				
Beklemming bakenbomen meanderende Maas			-200		
Totaal onttrekkingen	-4.196	0	-200	0	0

Bedragen x € 1.000

Reserve Kapitaallasten	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
MFA Hanzehuys	1.947				
Vorbereidingskrediet uitbreiding IKC Beneden-Leeuwen	170				
Totaal toevoegingen	2.117	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Voorziening pensioenen wethouders	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	103	107	110	112	115
Totaal toevoegingen	103	107	110	112	115
<u>Onttrekkingen</u>					
Pensioenlasten			102	104	107
Totaal onttrekkingen	0	0	102	104	107

Bedragen x € 1.000

Voorziening wachtgelduitkeringen bestuurders	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	172				
Totaal onttrekkingen	172	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Voorziening gebouwen	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	370	333	342	348	354
Totaal toevoegingen	370	333	342	348	354
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	1.058	386	506	440	427
Totaal onttrekkingen	1.058	386	506	440	427

Bedragen x € 1.000

Voorziening wegen	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	829	846	865	880	902
Totaal toevoegingen	829	846	865	880	902
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	1.150	1.123	1.109	1.090	1.117
Totaal onttrekkingen	1.150	1.123	1.109	1.090	1.117

Bedragen x € 1.000

Voorziening riolering	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
Voordelig exploitatiesaldo					
Totaal toevoegingen	0	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Nadelig exploitatiesaldo			111	168	
Totaal onttrekkingen	0	0	111	168	0

Bedragen x € 1.000

Voorziening beheer en onderhoud ontzandingen	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Toevoegingen</u>					
Toevoeging door de zandwinners	1.664				
Totaal toevoegingen	1.664	0	0	0	0

BIJLAGE 5 - RISICOREGISTER

Tabel klasse-indeling kans en gevolg

Kans			Gevolg	
Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief	Klasse	Bandbreedte
1	Zeer klein (< of 1 keer per 10 jaar) Zeer onwaarschijnlijk, komt niet voor in de branche, voor zover bekend	1-20%	1	$x < € 25.000$
2	Klein (1 keer per 5-10 jaar) Niet waarschijnlijk maar mogelijk, is binnen andere gemeenten wel eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)	21-40%	2	$€ 25.000 < x > € 100.000$
3	Gemiddeld (1 keer per 2-5 jaar) Komt zelden voor maar is wel al eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)	41-60%	3	$€ 100.000 < x > € 500.000$
4	Groot (1 keer per 1-2 jaar) Is verscheidene malen voorgekomen (3 x of vaker in de afgelopen 5 jaar)	61-80%	4	$€ 500.000 < x > € 1.000.000$
5	Zeer groot (1 keer per jaar of >) Komt met enige regelmaat voor (1 of meerdere keren per jaar)	81-100%	5	$x > € 1.000.000$

Nr.	Risico	Risicotype	VS	Bedrag (x € 1.000)		Kans		Netto financieel gevolg weerstandsv Vermogen
				Klasse	Bedrag	Klasse	%	

Categorie: Aansprakelijkheid								
1	Bedrijfsongevallen	Deels beïnvloedbaar	S	3	100	1	5%	5
	<i>Beheersing:</i>	Verminderen		<i>Arbo-voorschriften worden nageleefd en werkprocedures gevolgd. WABM-verzekering (bestuurders met mijtuigen, onderweg met eigen vervoer).</i>				
21	Nalatigheid of onrechtmatig handelen	Intern - beïnvloedbaar	S	2	100	1	5%	5
	<i>Beheersing:</i>	Verminderen		<i>Coaching en begeleiding, interne procedures en functiescheiding. WA-verzekering, WA-bestuurders en rechtsbijstands-verzekering, procedures en mandaatregeling volgen</i>				
22	Fraude, diefstal	Intern - beïnvloedbaar	)	3	400	1	5%	20
	<i>Beheersing:</i>	Verminderen		<i>optimaliseren A O/IC processen . Vaststelling en implementatie fraude (M&O) beleid.</i>				
34	Planschade	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	50	3	20%	10
	<i>Beheersing:</i>	Overdragen		<i>Planschade overeenkomsten ontwikkelaar. Risico binnen projecten gemeente.</i>				
35	Schadeclaims - Algemeen	Extern - beïnvloedbaar	S	3	90	2	50%	45
	<i>Beheersing:</i>	Verminderen		<i>Planmatig onderhoud van gebouwen, wegen, riolering en groen.</i>				
Totaal Aansprakelijkheid				740				85

Categorie: Bedrijfsvoering								
23	Afwezigheid personeel wegens ziekte of anderszins (zwangerschaps- en bevallingsverlof, zorgverlof)	Deels beïnvloedbaar	S	4	500	2	50%	250
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>Ziektepercentage gemiddeld 6,78%. Streefwaarde maximaal 4%. Uitgangspunt opvangen binnen eigen budgetten, bij calamiteiten risico €250.000. Sturing management op voorkomen en uitval en snel herstel.</i>					
25	Kwalitatief goed personeel, niet vervulbare vacatures	Deels beïnvloedbaar	I	2	300	3	75%	225
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>Voeren van een actief personeelsbeleid. Extra aandacht voor medewerkers en mogelijkheden binnen een kleinere gemeente. Zorgen voor goede secundaire arbeidsvoorwaarden. In de praktijk blijkt dat het steeds moeilijker wordt goed en gekwalificeerd personeel te werven. Door moeilijk te vullen vacatures extra kosten inhuur. Door verloop van personeel is sprake van extra inwerktijd.</i>					
26	Disfunctioneren medewerkers	Intern - beïnvloedbaar	S	1	100	2	25%	25
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>Coaching en begeleiding.</i>					
28	Belastingaangiften (onvolledige, niet tijdige of onjuiste opgave en aangifte belastingdienst - BTW, Inonbelastingen)	Intern - beïnvloedbaar	S	2	250	1	50%	125
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>BTW boekenonderzoek over 2017 t/m 2020 is afgerond. College heeft 15-11-2022 het Strategisch Fiscaal Beleidsplan vastgesteld. Het convenant Horizontaal Toezicht is op 8 juni 2023 afgesloten. Voorlichting fiscale bewustwording medewerkers.</i>					
42	Uitval (de)centrale IT voorzieningen	Beïnvloedbaar	S	2	500	1	25%	125
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>Kans op uitval hardware is aanwezig. Er is extra budget beschikbaar ter vervanging, mocht dit nodig zijn. Huidige ICT-beheerder stopt met de dienstverlening voor WMW. Zij blijven wel hun dienstverlening continueren totdat er een nieuwe ICT-dienstverlener is gevonden (via aanbesteding)</i>					
43 a	Gevolgen wet AVG	Deels beïnvloedbaar	I	2	0	1	10%	0
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is van toepassing. Er zijn maatregelen genomen op het gebied van bescherming persoonsgegevens en informatieveiligheid. Een drietal functies dat hiernaas belast is, zijn: Functionaris Gegevensbescherming, de Privacy Officer en de CiSo. Regelmatig wordt bezien of de invulling op voldoende adequate wijze geschiedt.</i>					
81	Instream medewerkers in WGA/ZW-uitkeringen	Deels beïnvloedbaar	S	1	40	1	25%	10
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>Preventie om uitval te voorkomen.</i>					
Totaal Bedrijfsvoering				1.690				760

Categorie: Eigendommen								
36	Eigen risico schadegevallen	Extern - deels beïnvloedbaar	S	1	10	5	90%	9
<i>Beheersing:</i>		<i>Verminderen</i>	<i>In de verzekering is een clause vergeten objecten opgenomen. Per jaar vindt een controle plaats of alles is gedekt door de verzekering. Vandalisme is verzekerd. Er wordt maximaal €1000 per schadegeval uitbetaald. Het eigen risico is altijd €1000.</i>					
163	Vervuiling openbare ruimte	Extern - beïnvloedbaar	S	1	80	5	60%	48
<i>Beheersing:</i>			<i>Traceren en aansprakelijk stellen van vervuilers en de BOA frequenter laten controleren in de openbare ruimte</i>					
Totaal Eigendommen				90				57

Categorie: Financieel - economische ontwikkelingen								
27	Loon- en prijsontwikkelingen	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	500	1	75%	375
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Begrotingsposten worden geraamd op basis van de meest recente gegevens. De onlangs afgesloten CAO levert gemiddeld 7% stijging op van de loonsom op. Daarnaast stijgen de prijzen van energie, grondstoffen, materiaal en inhuur.</i>
45	Lagere legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	150	3	50%	75
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>						<i>Ramingen zijn bijgesteld conform bijgestelde woningbouwprogramma's. Onzekerheden legesopbrengsten a.g.v. effecten van privatisering bouwtoezicht/Wet kwaliteitsborging Bouwen en Omgevingwet.</i>
46	Ontzandingen	Extern - niet-beïnvloedbaar	I	2	50	3	25%	13
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>						<i>Kosten door organisatie gemaakt, worden op basis van gesloten overeenkomsten, vergoed. Contractant verzorgt beheer en onderhoud.</i>
49	Faillissement partners	Deels beïnvloedbaar	S	1	90	1	50%	45
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Onderzoeken mogelijke samenwerkingpartners, tendens is dat faillissementen toenemen.</i>
57	Lagere opbrengsten OZB door leegstand bedrijfsvastgoed	Extern - beïnvloedbaar	I	1	10	2	25%	3
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Door ondersteuning bedrijfscontactfunctionaris aan de lokale bedrijven proberen leegstand te beperken</i>
58	Kosten afhandeling WOZ bezwaren	Extern - beïnvloedbaar	S	1	25	2	80%	20
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>BSR geeft aan dat het aantal waardebezwaren door no cure no pay bureaus fors toeneemt. Dit levert extra kosten op. €2k begroot bij BSR. Staatssecretaris kondigt maatregelen aan. Landelijke regelgeving wordt in de loop van 2024 ingevoerd.</i>
Totaal	Financieel - economische ontwikkelingen				825			531

Categorie: Financieel - grondexploitatie								
47	Vertraging bouwprojecten - renteverliezen	Extern - niet-beïnvloedbaar	I	3	250	0	20%	50
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Bouwstimulerende maatregelen zoals: *reclamé activiteiten *starterslening actief promoten *m akeelaars inschakelen</i>
88	Langere doorlooptijd projecten	Niet beïnvloedbaar	I	1	200	3	50%	100
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>						<i>Jaarlijkse actualisatie exploitatieberekeningen.</i>
89	Verlaging verkoopprijzen projecten	Beïnvloedbaar	I	2	0	1	10%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Jaarlijkse actualisatie exploitatieberekeningen, inspelen op marktoontwikkelingen en investeren in marketing</i>
Totaal	Financieel - grondexploitatie				450			150

Categorie: Financieel - open einde								
56	Leerlingenvervoer	Extern - beïnvloedbaar	S	3	33	3	50%	17
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Sturing op contracten en kosten.</i>
82	Wet maatschappelijke ondersteuning	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	75	1	10%	8
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Sturing op budgetten en maatregelen. Eventueel kan het beleid bijgesteld worden.</i>
83	Participatiewet	Niet beïnvloedbaar	S	2	400	2	25%	100
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Budgetten in begroting actualiseren, eventueel beleid bijstellen.</i>
84	Bijzondere bijstand	Extern - deels beïnvloedbaar	S	2	50	3	50%	25
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>De begroting wordt periodiek geactualiseerd op basis van de dan geldende inzichten. Bovendien kunnen de kaders bijgesteld worden.</i>
85	Jeugdwet	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	300	2	60%	180
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Er wordt zo veel lokaal als regionaal beleid ontwikkeld om deze kosten te gaan beïnvloeden.</i>
85b	Energietoeslag	Extern - deels beïnvloedbaar	I	3	350	2	0%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>						<i>Het voorschot energietoeslag voor minima van €500 is na akkoord van de 2e kamer vooruitbetaald. De ontvangst van de algemene uitkering vindt in 2023 plaats.</i>
Totaal	Financieel - open einde regelingen				1.208			330

Categorie: Financieel - overige financiële risico's								
29	Wachtgeld bestuurders	Deels beïnvloedbaar	S	1	0	2	50%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Ten aanzien van het wachtgeld is het risico op dit moment afgedekt door een door Pro-ambt berekend bedrag dat in de voorziening is opgenomen. Voornamelijk bestuurders worden verplicht begeleid door een re-integratiebureau en hebben sollicitatieplicht.</i>				
53	Belastingopbrengsten	Extern - beïnvloedbaar	S	3	100	1	25%	25
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Er wordt continu gemonitord om de te verwachten opbrengsten ook echt te genereren.</i>				
60	Algemene uitkering	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	500	3	25%	125
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>		<i>Periodieke actualisatie budgetten. In kader van herverdeling: We zijn voor de eente. Na 2027 herijking. Vanaf 2026 nog onzekerheden i.v.m. Ravijnjaar..</i>				
63	Renterisico	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	200	2	50%	100
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>		<i>Goed volgen financiële markten en renteontwikkelingen. Bij mogelijkheden (conversie langlopende leningen of kasgeldleningen) hiervan gebruik maken om een optimaal renteresultaat te behalen.</i>				
66	Beleggingen - dividend	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	0	2	25%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>		<i>Minderopbrengst is geen risico meer. Het enige dividend (Vitens) is op basis van de laatste berichtgeving afgevaardigd. De verwachting is dat Vitens tot en met boekjaar 2022 vooralsnog geen dividend zal uitkeren.</i>				
67	Decentralisaties Rijkstaken	Extern - deels beïnvloedbaar	I	2	60	4	75%	45
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Actie ondernemen via VNG</i>				
68	Opruiming explosieven	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	125	1	20%	25
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>		<i>In samenwerking met ministerie en de EOD de kosten beperken.</i>				
69	Bodemsanering/vervuiling openbare ruimte	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	200	2	50%	100
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Traceren en aansprakelijk stellen vervuilers</i>				
70	Oninbare vorderingen	Extern - beïnvloedbaar	S	3	50	4	10%	5
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Voorziening voor dubieuze debiteuren gevormd</i>				
73	Garanties en borgstellingen	Extern - beïnvloedbaar	S	4	500	1	5%	25
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Kritische beoordeling garanties en borgstellingen en deel afwenteling op andere instanties (bijv. Waarborgfonds)</i>				
142	Arbeidsongeschiktheid/overlijden bestuurders	Niet beïnvloedbaar	S	4	800	1	10%	80
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>		<i>Jaarlijkse afweging risico ten opzichte van kosten verzekering</i>				
183	Vennootschapsbelasting (VPB)	Niet beïnvloedbaar	S	2	0	3	50%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Accepteren</i>		<i>Dit risico is vervallen. Er worden geen winsten verwacht.</i>				
Totaal				Financieel - overige financiële risico's		2.535		530

Categorie: Financieel - verbonden partijen en instellingen								
50	Regio Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	1	0	1	10%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Beïnvloeden beleid en financiële huishouding via het Algemeen bestuur van de Regio.</i>				
50a	Regio Rivierenland Glasvezelproject	Extern - beïnvloedbaar	I	1	5.360	1	1%	53
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Per 1 januari 2020 nemen wij deel in de UBR (Lifvoeringsorganisatie Breedband Rivierenland), samen met Culemborg, Maasdiel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel. Wij staan daarbij garant voor 3/2de van 37,5 mln = 5,36 mln.</i>				
51	GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	Extern - beïnvloedbaar	S	1	122	1	25%	31
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Invloed uitoefenen via het Algemeen bestuur op het beleid en de financiële huishouding van de GR. Restrisico GR 3.590k obv inwoneraantal wordt dit 122k</i>				
51a	Avri	Extern - beïnvloedbaar	S	1	367	1	25%	91
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Beïnvloeden beleid en financiële huishouding via het Algemeen bestuur van de Regio. Restrisico bedraagt 4,70k tegen 7,8% deelname.</i>				
51a	Avri overdracht vm stortplaats	Extern - beïnvloedbaar	I	1	0	1	10%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>De overdracht van de stortplaats aan de provincie is uitgesteld met 10 jaar, vooralsnog is geen risico opgenomen.</i>				
51b	Omgevingdienst Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	1	0	1	0%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Geen restrisico meer aanwezig na dotatie van voordelig saldo</i>				
51c	BSR	Extern - deels beïnvloedbaar	S	1	283	1	0%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Bij de BSR wordt geen weerstandsvormingen gevormd. Voor dubieuze belastingdebiteuren vorm en wij een voorziening.</i>				
163	Werkzaam Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	2	0	1	0%	0
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Geen restrisico meer aanwezig na dotatie van voordelig saldo</i>				
164	GGD Gelderland Zuid	Deels beïnvloedbaar	S	2	100	1	25%	25
	<i>Beheersing:</i>	<i>Verminderen</i>		<i>Via het Algemeen bestuur invloed uitoefenen op het beleid en de financiële huishouding van de GGD. Tekort op het weerstandsvormingen 2022: 2.367k, ons aandeel is 3,3%. Obv laatste informatie is het tekort 100k</i>				
Totaal Financieel - verbonden partijen en instellingen				6.232				200
Totaal				13.770				2.643

Waarvan incidenteel	489
Waarvan structureel	2.154

BIJLAGE 6 - SAMENSTELLING COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

Burgemeester V.M. (Vincent) van Neerbos

Portefeuille Algemeen bestuur, Veiligheid en Dienstverlening

- Algemeen bestuur en bestuurlijke coördinatie
  - ondermijning, integriteit, APV
- Openbare orde en integrale veiligheid
  - politie, brandweer, ambulance, GHOR
- Bestuurlijke samenwerking: Regio Rivierenland
- Integraal veiligheidsbeleid
  - rampenbestrijding –GHOR-
- Coördinatie integrale handhaving/handhavingsbeleid
- Bedrijfsvoering
  - personeel- en organisatie, informatievoorziening (inclusief gegevensbeheer), algemeen- en juridische zaken (inclusief klachtbehandeling), communicatie en burgerparticipatie.
- Gemeentelijke organisatie(ontwikkeling)
- Dienstverlening
- Inkoop en aanbesteding
- Burgerzaken
- Representatie

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- Regio Rivierenland

Wethouder R.A.N. (Rob) Reuvers

Portefeuille Samenleving

- Arbeidsmarkt en werkgelegenheidsbeleid
  - inkomensvoorziening en –ondersteuning
- Integratie, participatie en emancipatie
- Wmo/Welzijn
  - zorgverlening, ouderenbeleid, minderheden, vrijwilligers, mantelzorgers en subsidiebeleid
- Jeugdbeleid en jeugdhulp
- Educatie
  - kinderopvang, peuterspeelzalen, lokaal (primair- en voortgezet) onderwijsbeleid
  - onderwijshuisvoorzieningen en -huisvesting, passend onderwijs en bibliotheekwerk
- Leerplicht
- Leerlingenvervoer
- Volksgezondheid
- Leefbaarheid kernen
  - uitvoering visie
- Sport
- Kunst en Cultuur

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Werkzaak Rivierenland
- GGD Gelderland-Zuid
- Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd regio Rivierenland
- Dienstverleningsovereenkomst VraagWijzer
- Dienstverleningsovereenkomst Beschermd wonen/veilig thuis

Project/coördinatie portefeuillehouder: Dorpsdeal Altforst

1^e loco burgemeester

Wethouder M.A.A. (Marieke) van den Boom-Witzel

Portefeuille Ruimte

- Ruimtelijk beleid en ruimtelijke ordening
  - omgevingswet, structuurvisies infra- en ruimte en woonvisie
  - bestemmingsplannen, ruimtelijke onderbouwingen en omgevingsvergunningen
- Binnen- en buitendijks waterbeleid
- Ontzandingen en -grondingen
- Monumentenzorg en (ondergrondse) archeologie
- Volkshuisvesting
- Klimaatadaptatie
  - Regionaal Adaptatieprogramma (RAS), uitvoeringsprogramma klimaatbestendig WMW, waterplan 2020-2025
- Duurzaamheid
  - aanpak beleid zon, wind, warmtetransitie, RES, opdrachtgeverschap Regionaal Energieloket
- Milieu
- Economische zaken
- Recreatie en toerisme

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Omgevingsdienst Rivierenland
- Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
- Recreatieschap Neder-Rijn en Waal

Project/coördinatie portefeuillehouder: Opvang Vluchtelingen

Uitsluiting portefeuille:

De onderwerpen in deze portefeuille betreffende de Ruivertweg te Dreumel en woningbouw Schoenmakersstraat te Boven-Leeuwen behoren tot de portefeuille Control en Openbare voorzieningen.

2^e loco burgemeester

Wethouder F.J.J. (Frans) van Gelder

Portefeuille Control en Openbare voorzieningen

- Control, contractsturing en rechtmatigheid
- Financiën en belastingen
- Mobiliteit
  - wegenverkeerswetgeving, vervoersvoorzieningen (regio taxi, openbaar vervoer)
  - gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
  - laadpalen voor elektrische voertuigen
  - veerdiensten
- Grondexploitatie en -zaken
  - grondexploitaties, pacht, huur en verhuur, aan- en verkoop gemeentelijke eigendommen
- Gemeentelijk vastgoed, accommodaties en voorzieningen
  - gemeentelijke gebouwen, sport- en dorpshuizen en speelvoorzieningen
- Ruimtelijk beheer
  - openbaar groen, landschapsbeleid, begraafplaatsen, wegen en straten en openbare verlichting en rioleringen
- Afvalbeleid
  - Afvalverwijdering en -verwerking

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Belastingssamenwerking Rivierenland
- AVRI

- Dienstverleningsovereenkomst Connectie (Financieel beheer)

Aanvulling portefeuille:

De onderwerpen uit de portefeuille Ruimte betreffende de Ruivertweg te Dreumel en woningbouw Schoenmakersstraat te Boven-Leeuwen.

3^e loco burgemeester

BIJLAGE 7 - KERNGEGEVENS

	Gegevens per 1 januari 2023 volgens Jaarrekening 2022 (p.152)	Geschatte gegevens per 1 januari 2024
Sociale structuur		
Aantal inwoners		
- totaal	20.065	20.250
- waarvan 0 - 19 jaar	3.933	3.906
- waarvan 20 - 64 jaar	11.612	11.661
- waarvan 65 jaar en ouder	4.520	4.683
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	172	165
Aantal tewerkgestelde in sociale werkvoorzieningsschappen	40	30
Aantal leerlingen basisscholen	1.702	1.374
Aantal leerlingen juniorcollege West Maas en Waal voortgezet onderwijs	219	236
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente in ha	8.521	8.521
- waarvan binnenwater	931	931
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	8.579	8.812
Oppervlakte van de wegen in m ² *	1.479.281	1.481.909

BIJLAGE 8 - TAAKVELDEN

Exploitatie - lasten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
----------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves (P1)	88	15	15	15	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en grond	4	11	11	11	12	12
2.1 Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	95	173	93	97	100	104
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	564	37	23	24	25	25
3.3 Bedrijvenlok. en bedrijfsregel.	6	13	14	17	18	18
3.4 Economische promotie	134	128	109	113	116	120
5.3 Cultuurpresentatie	61	39	50	52	53	55
5.4 Musea	24	26	27	30	32	34
5.5 Cultureel erfgoed	75	93	53	55	52	53
5.7 Openb groen en (openl) recr (P1)	36	42	46	48	49	50
8.1 Ruimtelijke ordening	601	602	569	589	608	628
8.2 Grondexploitatie	1.764	1.059	2.332	667	267	290
8.3 Wonen en bouwen	2.673	3.508	3.191	3.144	3.250	3.177
Subtotaal lasten na bestemming	6.125	5.746	6.533	4.862	4.597	4.581

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves (P2)	0	1.947	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	853	1.406	1.139	1.179	1.296	1.497
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.026	1.235	1.186	1.228	1.259	1.257
5.1 Sportbeleid en activering	167	183	173	177	180	185
5.2 Sportaccommodaties	455	472	451	475	488	502
5.3 Kunst en cultuur	61	66	77	79	81	83
5.6 Media	366	343	357	366	376	385
6.1 Burgerparticipatie	3.872	2.463	2.424	2.456	2.506	2.571
6.2 Wijkteams	1.530	1.924	1.980	2.021	2.064	2.119
6.3 Inkomensregelingen	6.143	5.376	5.859	5.928	5.972	6.020
6.4 Begeleide participatie	1.158	1.053	1.129	1.103	1.053	990
6.5 Arbeidsparticipatie	339	352	624	648	687	723
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	267	308	406	410	405	423
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	1.561	1.671	1.723	1.853	1.866	1.909
6.71b Begeleiding (WMO)	997	1.006	1.036	1.057	1.062	1.088
6.71c Dagbesteding (WMO)	507	632	650	662	664	680
6.71d Overige maatwerkarrangementen	217	218	224	228	228	234
6.72a Jeugdzorg begeleiding	1.521	1.484	1.654	1.680	1.687	1.719
6.72b Jeugdzorg behandeling	1.540	1.680	1.842	1.773	1.783	1.839
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder v	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	703	816	691	707	711	733
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	36	22	23	23	24
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenop	45	189	71	73	73	75
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	2	0	0	0	0	0

6.82a Jeugdbescherming	97	346	136	138	139	143
6.82b Jeugdreclassering	258	293	402	308	310	317
7.1 Volksgezondheid	1.136	1.138	1.209	1.244	1.267	1.302
Subtotaal lasten na bestemming	24.821	26.637	25.465	25.816	26.180	26.818

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves (P3)	58	0	0	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	2.237	2.578	2.537	2.642	2.737	2.851
2.5 Openbaar vervoer	181	72	74	76	78	80
5.7 Openb groen en (openl) recr (P3)	1.294	1.362	1.479	1.733	1.585	1.640
7.2 Riolering	1.842	1.917	1.976	2.100	2.211	2.198
7.3 Afval	2.435	2.176	2.375	2.378	2.380	2.382
7.4 Milieubeheer	219	878	233	231	235	242
7.5 Begraafplaatsen	30	30	33	35	36	36
Subtotaal lasten na bestemming	8.296	9.013	8.707	9.195	9.262	9.429

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	1.804	1.648	1.738	1.785	1.686	1.729
0.10 Mutaties reserves (P4)	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	470	427	547	538	619	686
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.563	1.668	1.782	1.789	1.795	1.803
1.2 Openbare orde en veiligheid	175	190	198	204	209	214
Subtotaal lasten na bestemming	4.012	3.933	4.265	4.316	4.309	4.432

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves (P5)	0	0	0	0	0	0
0.4 Overhead	7.311	8.387	8.264	8.613	8.776	8.951
Subtotaal lasten na bestemming	7.311	8.387	8.264	8.613	8.776	8.951

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves (AD)	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	320	360	308	308	302	302
0.61 OZB woningen	0	0	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	324	339	418	419	426	436
0.7 Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	-4	168	80	82	83	85
Subtotaal lasten na bestemming	640	867	806	809	811	823

Totaal lasten na bestemming	51.205	54.583	54.040	53.611	53.935	55.034
------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Exploitatie - baten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
----------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves (P1)	173	673	15	15	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en grond	103	72	73	73	74	75
2.1 Verkeer en vervoer	73	26	27	28	28	29
3.1 Economische ontwikkeling	26	5	5	5	5	6

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	666	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenlok. en bedrijfsregel.	12	10	10	10	11	11
3.4 Economische promotie	229	171	172	172	172	172
5.3 Cultuurpresentatie	0	0	0	0	0	0
5.4 Musea	12	12	12	12	12	12
5.5 Cultureel erfgoed	29	1	1	1	1	1
5.7 Openb groen en (openl) recr (P1)	7	11	11	12	12	12
8.1 Ruimtelijke ordening	406	151	153	156	159	161
8.2 Grondexploitatie	2.046	830	2.082	415	0	0
8.3 Wonen en bouwen	1.264	982	1.002	1.006	1.074	1.050
Subtotaal baten na bestemming	5.046	2.944	3.563	1.905	1.563	1.544

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves (P2)	213	2.835	96	97	99	99
4.2 Onderwijshuisvesting	28	3	3	3	3	4
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	323	195	78	63	63	28
5.1 Sportbeleid en activering	-21	1	1	1	1	1
5.2 Sportaccommodaties	122	62	74	76	76	78
5.3 Kunst en cultuur	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	0	0	0	0
6.1 Burgerparticipatie	2.638	377	147	149	149	151
6.2 Wijkteams	9	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	3.397	3.253	3.711	3.747	3.783	3.820
6.4 Begeleide participatie	13	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	10	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	104	98	98	14	207	206
6.71b Begeleiding (WMO)	1	0	0	0	0	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen	0	0	0	0	0	0
6.72a Jeugdzorg begeleiding	9	0	0	0	0	0
6.72b Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder v	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	0	0	0	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenop	81	17	17	17	17	17
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0
Subtotaal baten na bestemming	6.927	6.841	4.225	4.167	4.398	4.404

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves (P3)	121	306	54	254	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	81	28	29	29	30	31
2.5 Openbaar vervoer	118	26	0	0	0	0

5.7 Openb groen en (openl) recr (P3)	56	19	1	1	1	1
7.2 Riolering	2.571	2.639	2.679	2.802	2.916	2.864
7.3 Afval	2.625	2.383	2.617	2.617	2.617	2.618
7.4 Milieubeheer	26	408	10	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen	15	28	28	29	29	29
Subtotaal baten na bestemming	5.613	5.837	5.418	5.732	5.647	5.597

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	214	41	41	41	41	41
0.10 Mutaties reserves (P4)	57	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	248	179	338	357	418	418
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	26	24	24	25	26	26
Subtotaal baten na bestemming	545	244	403	423	485	485

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves (P5)	0	205	0	0	0	0
0.4 Overhead	330	39	40	40	40	41
Subtotaal baten na bestemming	330	244	40	40	40	41

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves (AD)	35	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	363	323	318	312	306	306
0.61 OZB woningen	2.548	2.606	2.707	2.794	2.884	2.976
0.62 OZB niet-woningen	1.536	1.641	1.674	1.707	1.741	1.848
0.64 Belastingen overig	124	125	126	126	127	127
0.7 Gemeentefonds	32.894	33.303	35.868	37.713	36.391	36.972
0.8 Overige baten en lasten	-240	0	0	0	0	0
Subtotaal baten na bestemming	37.260	37.998	40.693	42.652	41.449	42.229

Totaal baten na bestemming	55.721	54.108	54.342	54.919	53.582	54.300
-----------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Exploitatie - saldo	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
----------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves (P1)	84	658	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en grond	99	61	62	62	62	63
2.1 Verkeer en vervoer	73	26	27	28	28	29
3.1 Economische ontwikkeling	-69	-168	-88	-92	-95	-98
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	102	-37	-23	-24	-25	-25
3.3 Bedrijvenlok. en bedrijfsregel.	5	-3	-3	-7	-7	-7
3.4 Economische promotie	95	44	62	59	55	52
5.3 Cultuurpresentatie	-61	-39	-50	-52	-53	-55
5.4 Musea	-12	-14	-15	-18	-20	-21
5.5 Cultureel erfgoed	-46	-91	-52	-54	-51	-52
5.7 Openb groen en (openl) recr (P1)	-30	-31	-35	-36	-37	-38
8.1 Ruimtelijke ordening	-195	-452	-416	-433	-450	-467
8.2 Grondexploitatie	282	-229	-250	-252	-267	-290

8.3 Wonen en bouwen	-1.409	-2.526	-2.189	-2.137	-2.175	-2.128
Subtotaal saldo na bestemming	-1.082	-2.801	-2.970	-2.956	-3.035	-3.037

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves (P2)	213	888	96	97	99	99
4.2 Onderwijshuisvesting	-825	-1.403	-1.136	-1.175	-1.293	-1.493
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-703	-1.040	-1.109	-1.165	-1.196	-1.229
5.1 Sportbeleid en activering	-188	-182	-172	-177	-180	-184
5.2 Sportaccommodaties	-334	-410	-377	-399	-412	-424
5.3 Kunst en cultuur	-61	-66	-77	-79	-81	-83
5.6 Media	-366	-343	-357	-366	-376	-385
6.1 Burgerparticipatie	-1.234	-2.086	-2.277	-2.308	-2.357	-2.420
6.2 Wijkteams	-1.521	-1.924	-1.980	-2.021	-2.064	-2.119
6.3 Inkomensregelingen	-2.746	-2.124	-2.148	-2.181	-2.189	-2.200
6.4 Begeleide participatie	-1.145	-1.053	-1.129	-1.103	-1.053	-990
6.5 Arbeidsparticipatie	-339	-352	-624	-648	-687	-723
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-258	-308	-406	-410	-405	-423
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-1.456	-1.573	-1.625	-1.839	-1.659	-1.703
6.71b Begeleiding (WMO)	-997	-1.006	-1.036	-1.057	-1.062	-1.088
6.71c Dagbesteding (WMO)	-507	-632	-650	-662	-664	-680
6.71d Overige maatwerkarrangementen	-217	-218	-224	-228	-228	-234
6.72a Jeugdzorg begeleiding	-1.512	-1.484	-1.654	-1.680	-1.687	-1.719
6.72b Jeugdzorg behandeling	-1.540	-1.680	-1.842	-1.773	-1.783	-1.839
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder v	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	-703	-816	-691	-707	-711	-733
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	-36	-22	-23	-23	-24
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenop	36	-172	-54	-56	-56	-58
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-2	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	-97	-346	-136	-138	-139	-143
6.82b Jeugdreclassering	-258	-293	-402	-308	-310	-317
7.1 Volksgezondheid	-1.136	-1.138	-1.209	-1.244	-1.267	-1.302
Subtotaal saldo na bestemming	-17.896	-19.797	-21.241	-21.650	-21.783	-22.414

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves (P3)	62	306	54	254	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	-2.156	-2.550	-2.508	-2.612	-2.707	-2.820
2.5 Openbaar vervoer	-64	-46	-74	-76	-78	-80
5.7 Openb groen en (openl) recr (P3)	-1.238	-1.343	-1.477	-1.731	-1.583	-1.638
7.2 Riolering	729	722	703	703	705	666
7.3 Afval	190	207	242	240	237	236
7.4 Milieubeheer	-193	-470	-224	-231	-235	-242
7.5 Begraafplaatsen	-15	-2	-5	-6	-7	-7
Subtotaal saldo na bestemming	-2.685	-3.176	-3.289	-3.459	-3.614	-3.831

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	-1.590	-1.607	-1.698	-1.744	-1.646	-1.688
-------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

0.10 Mutaties reserves (P4)	57	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	-222	-248	-209	-181	-201	-268
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.563	-1.668	-1.782	-1.789	-1.796	-1.803
1.2 Openbare orde en veiligheid	-149	-166	-173	-179	-183	-188
Subtotaal saldo na bestemming	-3.467	-3.689	-3.862	-3.893	-3.826	-3.947

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves (P5)	0	205	0	0	0	0
0.4 Overhead	-6.981	-8.348	-8.224	-8.573	-8.736	-8.911
Subtotaal saldo na bestemming	-6.981	-8.143	-8.224	-8.573	-8.736	-8.911

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves (AD)	35	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	43	-37	9	5	4	4
0.61 OZB woningen	2.548	2.606	2.707	2.794	2.884	2.976
0.62 OZB niet-woningen	1.536	1.641	1.674	1.707	1.741	1.848
0.64 Belastingen overig	-200	-213	-293	-293	-299	-309
0.7 Gemeentefonds	32.894	33.303	35.868	37.713	36.391	36.972
0.8 Overige baten en lasten	-236	-168	-80	-82	-83	-85
Subtotaal saldo na bestemming	36.620	37.132	39.885	41.844	40.638	41.406

Totaal saldo na bestemming	4.509	-474	299	1.313	-356	-734
-----------------------------------	--------------	-------------	------------	--------------	-------------	-------------

BIJLAGE 9 - LIJST MET AFKORTINGEN

Om de leesbaarheid van de Programmabegroting te verbeteren, wordt een lijst met afkortingen aan het document toegevoegd. We vinden het belangrijk dat documenten als de Programmabegroting ook voor burgers goed leesbaar zijn. Daarom zijn ook afkortingen waarvan de betekenis voor geoefende lezers meteen duidelijk is toch aan dit overzicht toegevoegd.

Afkorting	Betekenis
AB	Algemeen Bestuur
AED	Automatische Externe Defibrillator
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arbo	Arbeidsomstandigheden
ARN	Afvalverwerking regio Nijmegen
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AVRI	Afvalverwerking Rivierenland
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Bijzondere Bijstand aan Zelfstandigen
BCF	BTW-compensatiefonds
BGBOP	Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Baseline Informatieveiligheid Overheid
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporings Ambtenaar
bovo	Bovenwijkse voorzieningen
BP	Bestemmingsplan
BRN	Begrotingsrichtlijn Nijmegen
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BSR	Belasting Samenwerking Rivierenland
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Gebundelde uitkering
Burap	Bestuursrapportage
BWT	Bouw- en woningtoezicht
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsvoorwaarden
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CEO	Cliënt ervaringsonderzoek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek
DA	Digitale agenda
DB	Dagelijks Bestuur
DigiD	Persoonlijke inlogcode waarmee burgers zich bij de overheid kunnen identificeren
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
eIDAS	Electronic IDentification Authentication and trust Services
EMU	Europese Monetaire Unie

ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPR	Eikenprocessierups
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
FBV	Fonds Bovenwijkse Voorzieningen
FMP	Financieel Meerjaren Perspectief
Fte	Fulltime equivalent
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio
GMK	Gemeenschappelijke meldkamer
GO	Georganiseerd overleg
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	grondexploitatie
GVOP	Gemeenschappelijke voorziening officiële publicaties
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan
GW	Gemeentewet
HR	Human Resources
HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
I&A	Informatie & automatisering
IC	Interne Controle
IKB	Individueel keuzebudget
IKC	Integraal Kindcentrum
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Zelfstandigen
IU	Integratie-Uitkering gemeentefonds
IV	Integraal veiligheidsplan
IVN	Instituut voor natuurbeschermingseducatie
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kader Richtlijn Water
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOP	Landschapsontwikkelplan
MARN	Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen
Mer	Milieu effect rapportage
MFA	Multifunctionele accommodatie
MFC	Multifunctioneel centrum
mi-2	Beheersysteem onderhoud wegen
MIP	Meerjareninvesteringsprogramma
N	Nadelig
NME	Natuur-en milieueducatie
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma
NWB	Nederlandse Waterschap Bank
OAB	Onderwijs achterstandsbeleid
ODR	Omgevingsdienst Rivierenland
o/g	opgenomen geldleningen
OV	Openbaar vervoer
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P&C	Planning & control
P&O	Personeel & organisatie
PAS	Programma Aanpak Stikstof

PAUW	Webtool om berekening van de Algemene Uitkering te controleren
PM	pro memorie / om niet te vergeten
PSZ	Peuterspeelzaal
RAV	Regionaal Ambulance Vervoer
RB	Raadsbesluit
RIB	raadsinformatiebrief
RO	ruimtelijke ordening
ROVL	Richtlijn voor Openbare Verlichting
RPB	Regionaal Programma Bedrijventerreinen
RTG	Rondetafelgesprek
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RZB	Roerende zaakbelasting
SOBL	Stichting Ondernemersfonds Beneden-Leeuwen
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
Stg.	Stichting
S.V.	Sportvereniging
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
TU	Technische Universiteit
UBR	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
u/g	uitgegeven geldlening
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	Voordelig
VAB	Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing
vGRP	verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRGZ	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VLK	Visie Leefbaarheid Kernen
VNR	Vereniging Nederlandse Riviergemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
KP4	Klantprofiel 4
VVV	vereniging voor vreemdelingen verkeer
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
WGA	Wet Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wet WOZ	Wet Waardering onroerende zaken
Wlz	Wet langdurige zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WMW	gemeente West Maas en Waal
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de (semi) publieke sector
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
Wvvgz	Wet verplichte GGZ
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZW	Ziektewet

BIJLAGE 10 - ALGEMENE UITKERING

(alle bedragen x € 1.000)

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven				
Maatstaf	2024	2025	2026	2027
1g-2 WOZ niet-woningen eigenaren	-824	-855	-866	-877
1h-2 WOZ niet-woningen gebruikers	-549	-570	-578	-585
1a Waarde woningen eigenaren	-1.864	-1.885	-1.907	-1.928
Subtotaal	-3.237	-3.311	-3.351	-3.390

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is				
Maatstaf	2024	2025	2026	2027
8a-3 Bijstandsontvangers	917	918	918	924
2 Inwoners	7.589	7.611	7.665	7.687
7c-4 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	5.738	5.399	4.839	4.810
12b-2 Inwoners met een migratieachtergrond	256	262	269	275
3c Eenpersoonshuishoudens	426	439	424	429
8b Loonkostensubsidie	182	183	183	184
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	1.941	1.858	1.731	1.732
8f-2 Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	105	112	120	130
5d-2 Inwoners 75+ met drempel	829	847	815	820
7m-2 Laag opleidingsniveau met drempel	641	650	617	614
14a-2 Lokale centrumfunctie (max 20km)	190	189	190	191
14b-2 Regionale centrumfunctie (max 60km)	502	497	474	476
14c-2 Landelijke centrumfunctie	98	99	99	100
15e Leerlingen VO	67	67	67	67
15d Leerlingen (V)SO	37	37	37	37
15h-3 Onderwijsachterstand	64	64	64	64
38 Bedrijfsvestigingen	387	387	387	387
29 Historische woningen in bewoonde oorden 1930	35	35	35	35
36 Kernen	1.374	1.379	1.367	1.367
36a Kernen met 500 of meer adressen	376	376	376	376
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	75	75	75	75
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	78	78	78	79
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	326	338	354	358
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	219	219	219	219
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	1.742	1.742	1.742	1.742
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	561	561	558	558
22a Oppervlakte bebouwing woonkernen	1.042	1.042	1.040	1.040
19 Oppervlakte binnenwater	117	117	117	117
16 Oppervlakte land	296	296	296	296
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	205	205	205	205
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	103	104	105	107
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	491	496	502	507
39 Vast bedrag	980	980	980	980
Subtotaal	27.989	27.666	26.951	26.989

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)				
Jaren	2024	2025	2026	2027
Uitkeringsfactor	1,395	1,471	1,433	1,46
Subtotaal (B x C (=uf))	39.045	40.696	38.620	39.404

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2024	2025	2026	2027
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	-1.329	-1.035	-1.035	-1.035
Subtotaal	-1.329	-1.035	-1.035	-1.035

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	2024	2025	2026	2027
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	140	140	140	140
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	34	34	34	34
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	63	63	63	63
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
409 Einde lening inburgeringsplichtig (DU)	0	0	0	n.v.t.
421 Extra capaciteit BOAs (DU)	32	32	32	32
428 Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	14	14	14	n.v.t.
Subtotaal	287	283	283	269
Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein				
Maatstaf	2024	2025	2026	2027
260 Participatie (IU)	1.102	1.080	1.088	1.069
Subtotaal	1.102	1.080	1.088	1.069
Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker				
Aanvullingen v/d gebruiker	2024	2025	2026	2027
Gemeenteposten:				
Extra middelen Jeugdzorg 2026 2027 367 en 225 mln	0	0	335	205
Garantstelling Rijk op besparing jeugdzorg 2026 en 2027			450	450
Subtotaal	0	0	785	655
Totaal	35.868	37.713	36.391	36.972